

DORIN BORDA

AMINTIRI ÎN CÂNTEC DE CUVINTE

Excurs autobiografic și sentimental

Nepoților mei Darius și David

Cu respect și recunoștință, mulțumesc tuturor celor care au intrat în viața mea și m-au inspirat, m-au influențat pozitiv, într-un fel sau altul, m-au luminat prin prezența lor.

Pentru sprijinul deosebit și pentru contribuția la realizarea acestei cărți, le mulțumesc lui Ilarie Gh. Opreș, Valentin Marica, minunatelor persoane ce constituie echipa de producție a Amintirilor: Maria Casoni și Gheorghe Cimpoi, membrilor firmei INTERMEDIA GROUP Târgu-Mureș, precum și domnului Ioan Sita de la SC TV Adler Trading din Târnăveni.

DORIN BORDA

**AMINTIRI
ÎN CÂNTEC DE CUVINTE**
Excurs autobiografic și sentimental

Ciclul „Cântec de cuvinte”

EDITURA „CEZARA CODRUȚA MARICA”
Târgu-Mureș, 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BORDA, DORIN

Amintiri în cântec de cuvinte: excurs autobiografic și sentimental

/ Dorin Borda; pref.: Valentin Marica. - Târgu-Mureș: Editura „Cezara Codruța Marica”, 2014

ISBN 978-606-8663-00-5

I. Marica, Valentin (pref.)

821.135.1-94

**Apare în seria de carte *Via lucis*
îngrijită de Valentin Marica.**

Editura „Cezara Codruța Marica”

Târgu-Mureș, B-dul Cetății nr. 13

Apărut în 2014

Copyright © DORIN BORDA, 2014

Toate drepturile rezervate

Consilier editorial: Simina Alexandru

Tehnoredactare: Maria Casoni, Gheorghe Cimpoi

Tiparul executat la INTERMEDIA GROUP

Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8

ROMÂNIA

PREDOSLOVIE

*A*m început a scrie acest, hai să-i zicem, excurs autobiografic și sentimental, din seninul sufletului. N-a fost ceva premeditat, doar o licărire de gând ce mă luminează stând întins pe patul de spital, totul în alb, ca fulgii de nea. Salonul 2 al Secției O.R.L. Târgu-Mureș, ce ține de Spitalul Clinic Județean de Urgență Mureș, al cărei medic șef specialist este conf. dr. Mühlfoy Gheorghe, mi-a oferit găzduire mai bine de două luni de zile, pentru un tratament complex: perfuzii pentru vitaminizare, întărire a organismului, sedințe de radioterapie. Înainte fusesem operat la gât de dr. Constantin Florea, medic primar, sub îngrijirea domniei sale fiind, precum și a asistentelor medicale.

Licărul acela de gând, repet, m-a luminat miercuri, 9 iulie 2014, chiar de ziua mea de naștere. Ei, vă veți întreba, câți ani? Destui adunați pe răbojul vieții. Și, stârnindu-mă cheful de scris, am pus mâna pe pix, pe carnetelul – „Zilele Andrei Șaguna”, ediția a XXII-a, 24-29 iunie 2014, împlinite prin osârdia Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei – obiect pentru notițe dăruit de bunul meu prieten, Ilarie Gh. Opriș, apucându-mă numaidecât a nota. Timp de o oră și ceva, eram între micul dejun și prânz, rândurile au curs râuri-râuri, cu întoarcerea mea la izvoare. O pauză de mâncare, apoi de

odihnă, absolut necesară, și din nou la scris. Mă apuca însurarea, noaptea și nu puteam renunța. Scriam, scriam întruna. Când la O.R.L., când la domiciliul fiului meu, Dorin Dănuț Borda, din comuna Sângeorgiu de Mureș, în zilele de învoire pe care mi le acorda, de vineri după-amiaza până luni dimineața, cu toată bunăvoința, dr. Constantin Florea, o blândețe de om, familiar cu cei din jur. La Sângeorgiu de Mureș, casă, curte, gazon, viță-de-vie, aer curat, atmosferă de lucru incitantă la scris. Așa mi-am așternut pe hârtie amintirile de-o viață, în alternanță Târgu-Mureș – Sângeorgiu de Mureș.

Am finalizat lucrul, ce mă îndemna să nu-l las baltă, la Secția O.R.L., Târgu-Mureș, marți, 5 august 2014, fix la ora 17:36. Ușurare, liniștire, bucuria scrisului devenit fapt împlinit. În ce măsură, din punct de vedere valoric, stilistic încercarea de excurs autobiografic și sentimental, cum spuneam, este această poveste, doar cititorul o poate aprecia.

Fapt împlinit, trăiesc și mă închin Ție, cititorule! Doamne ajută! Oare cât timp se va mai auzi preafrumosul cântec al cuvintelor?

P.S.: În acea zi de miercuri, 9 iulie a.c., data nașterii mele, pe „colegii” salonului 3, i-am cinstit cu câte o cafea. Ulterior, după câteva zile, o doamnă asistentă a venit și mi-a zis: „Domnu’ Dorin, când i-am întrebat cum se face că toți zece beau cafea, unul dintre pacienți mi-a spus: „Avem aici un savant!”.

CUVÂNT ÎNAINTE

*S*unt tot mai numeroase scrierile memorialistice în literatura noastră și tot mai agreate de cititor, deși sunt, cum le numește un exeget „de încredere” al jurnalului literar, academicianul Eugen Simion, *scrieri dificile*.

Scriind – mărturisea Grigore Vieru - *parcă aș ara cu o cruce*.

O carte de memorialistică cere abilitate în scrierea ei, consemnează același Eugen Simion, trebuie să știi s-o scrii, *altfel nu te crede nimeni*.

Cartea lui Dorin Borda, „*Amintiri în cântec de cuvinte*” – inspirat *excurs autobiografic și sentimental* –, este scrisă cu abilitate, parcă dintr-o singură răsuflare, cu spiritul viu, de netăgăduit, al publicistului ce știe să-și nuanțeze talentul și să-l facă credibil. *Cărțile care ne plac* – reflecta Mihail Sadoveanu – *sunt și urne pline de amintiri*. Este felul de a scrie a lui Dorin Borda, de a prinde în rostul cuvintelor lumea, viața, omul, tăria dar și fragilitatea ființei umane, frumusețea dar și vicisitudinile acesteia.

Când i-am citit publicistului și poetului noul titlu din biografia sa literară, mi-am amintit de reflecția filozofului Emil Cioran cu referire la timpul în care omul se desparte de lucrurile mărunte, voind ceva pur, nesofisticat, reverberant. Desigur, timpul acesta, al deslușirilor, al judecăților drepte, al spunerii

de Sine, își află numele și locul când vieții îi apar firele albe ale înțelepciunii. Trăind emoția zilei de naștere, 9 iulie 1943, într-o atmosferă mai puțin agreabilă, dar cât de meditativă, cea a *patului de spital*, autorul *Amintirilor* e conștient că sunt ani „destui adunați pe răbojul vieții” pentru a putea scrie o *poveste a vieții*, ca o eliberare a eului, pe de-o parte, iar pe de altă parte ca întregire a jertfei scrisului dăruit cititorului: „...trăiesc și mă închin Ție, cititorule!”

Astfel, *Amintirile* lui Dorin Borda sunt așezate în pagină reflexiv dar calm - „din seninul sufletului” -, cu sentimentul trăirilor afective adânci, revelatorii. Excursul, sub fiorul urmelor lăsate de trecerea timpului (*Așa trece viața, când mai greu, când mai ușor...*), leagă vârste, locuri, oameni, întâmplări, răscruci de viață, temeri și limpeziri, bucurii și uimiri, prietenii, „în... marea trecere prin lume”. Suișul prin anii vieții și ai profesiei nu a zădărnicit o biografie, ci a împlinit-o. Autorul *Amintirilor* simte îmbogățirea în minunea rodului, ridicându-l în metafora cântecului; amintiri în „preafrumosul cântec al cuvintelor”; însoțit mereu de sunetul de ceasornic al leagănului natal care parcă i-a insuflat pentru tot umbletul vieții și pentru truda profesiei ritm aprig și armonios: „Ceasul mare cu pendula lui stă parcă de pază lângă ușă (...) Ticăie ritmat (...) Nu odată am stat în odaie așteptându-i sunetul maiestuos...”

Amintirile lui Dorin Borda, aidoma ceasului mare cu pendulă, stau de pază lângă un suflet care se întreabă cine este și dacă i se va scrie numele cu litere de curcubeu.

VALENTIN MARICA

Amintiri
în cântec de cuvinte

Noaptea se pregătea să părăsească încet-încet, în liniște, întunericul înstăpânit peste satul dintre dealuri domoale neîmpădurite spre nord și sud, cu o largă deschidere către Beica de Jos, la vest, și Căcuciu, din capătul estic al uliței pietruite ce îl taie în două, șerpuind. Cer albastru înstelat, cu puzderie de licurici atotstăpânitori. Tiptil, tiptil se furișează să surprindă ziua ce va să vină în acea lună a lui Cuptor.

Vestitorii dimineții, cei doi cocoși din gospodăria bunicilor dinspre mamă, mă trezesc. Îi las în cucurigul lor, unul, cel mai mare, își făcea numărul pe la ora 5, ăl mic era mai leneș. Se făcea auzit, pe la ora 6, în bătăile de ceasornic cu pendulă. Ce-o fi însemnând acest fapt care mă marchează și astăzi, habar nu am. Prioritate de frate mai mare?

Îi las în cântecul lor și-mi văd de somn în patul de lemn cu picioare înalte din odaia destul de spațioasă, cu lut pe jos,

tapată cu multe blide, ștergare ornate cu flori, brâie, lucrate de mama mea Anica, Victoria și Maria, surorile ei. Ceasul mare cu pendula lui stă parcă de pază lângă ușă, închis în frumosul lui toc de lemn maroniu și strălucitor. Ușa lui cu geam îi dă un aer impozant. Ticăie ritmat, pendula mare e ca aurul, sunetul ornicului, la ore fixe, e ca a clopotului de sfântă biserică - grav, liniștitor. Îmi produceau senzații plăcute bătăile lui. Nu odată am stat în odaie așteptându-i sunetul maiestuos, ba chiar dădeam fuga din târnaț.

Casa se afla în buza uliței principale a satului și avea două târnațuri din lemn. Unul orientat spre nord, altul spre sud. Prin acesta, pe o scară cu fuștei, se urca în pod. N-am urcat niciodată în el. De ce? Mister. În schimb, deseori îmi făceam de lucru în șopronul transformat de bunicul Vasile Borda în atelier de tâmplărie. Îmi făceam de lucru, mă ascundeam într-un anume fel, fiindcă acolo am dat peste hrană spirituală.

Ziare vechi, apărute la Brașov, dar mai ales la Sibiu, „Steaua roșie”, gazeta oficială a regiunii, cărți, almanahuri. Erau cam în neorânduială. Încet, cu răbdare, în câteva zile, am făcut ordine. În podul șopronului, cu ușa de intrare și geamul din partea cealaltă a lui, mă simțeam bine. Citeam, era liniște și parcă un aer de bibliotecă. Doar foșnetul, perceptibil ori imperceptibil, se auzea la răsfoitul gazetelor, cărților (erau două și în limba gotică, vechi, de pe la 1800), almanahurilor de dinainte de războiul al doilea mondial.

Amintiri în cântec de cuvinte

În ele găseam povește, glume, povestiri din lumea satului. Cu nesaț citeam, că nu mai știam de mine. Parcă mă uitase bunul Dumnezeu acolo. Știam a citi și a scrie, eram trecut de clasa a II-a primară. Dar, apropo de almanahuri. Bunicul Vasile, a lu' Onișor, ținea în conie (bucătărie de vară, tot cu lut „podită”) două almanahuri de dată mai recentă. Pe furiș, curiozitatea mi-a dat ghes către ele, să văd ce notează bunicul pe filele lor. Tot felul de notițe, însemnări despre treburi gospodărești, informații despre familie, viața sătenilor. Jurnalul bunicului, fost combatant pe frontul Primului Război Mondial, în Galiția, cu armata austro-ungară.

Multe mi-a povestit, însă rețin doar faptul de-i ziceau, acolo pe front, Vazul. Câteva exemple de note: „Anica so dus în jos, la Dumitru a lu' Mașelu, că vor să să ieie. Ei știu”; „Victoria so suit în căruță și cu Simi Borda a scritoresi o mers la târgul de joi din reghi”; „Maria îi la Oșorhei (Târgu-Mureș) că o zâs că la șeva ișcoală să intre. O vinit înapoie de numa mo pupat și pe mumăsa Carolină că zâsa co răușât la o ișcoală de dăscălie deaia de fuji și te miști multă vreme. Noa binei” (E vorba de renumita Școală Sportivă de la Târgu-Mureș, care pregătea profesori de sport și educație fizică); „So gonit joiana târcată amu alaltăieri”; „popa Cioloca mo chemat sămi zică nu știu șe. Mam dus da pe uliță mo oprit Iuăn a Fâsului șo zâs căi bai mare în rezbel. Iuăn al dumitalei cred că îi pe la Don. Mare prăpăd. Mă Voasi mă ajuți la coasă că nam mult.

Cum să nu părinte. Amu mă duc după coasă. Vai șe so bucurat popa îi om bun”. S-a păstrat originalul scrierii.

O, da’ câte nu am lecturat din însemnările bunicului stând tăcute și scrise cu creion negru ori cu mnereală (chimic), cum i se mai zice la țară. Viața ca viață redată fragmentar în almanahuri, așa cum s-a priceput, de bunicul, tatăl mamei mele Anica Borda (iacă-tă și numele ei e tot Borda, ca și al lui Dumitru, tata).

N oaptea își sfârșise drumul către ziuă. Cocoșii s-au liniștit. Misiunea lor... cucuriguuu... din acea dimineață de iulie 1952 s-a încheiat. M-am frecat la ochi,

am dat țolul de lână spre perete și țop din patul înalt ce-mi ajungea până la gât, dotat cu părnăjac (saltea) umplută cu paie. Sub tălpile picioarelor am simțit lutul rece al odăii. Reconfortare naturală. Florinei, sora mare, îi mijiseră și ei ochii, era în fața patului pe care și-l aranja. Era tare grijulie, cu simț gospodăresc, ceea ce e valabil și în cazul meu, spre bucuria și satisfacția mamei, care avea obiceiul să te întrebe mereu, folosind repetiția:

- Mamă, nu mai zice. Nu vezi că totu-i în ordine?
- Bine, bine, Dorine, am zis și eu așa!

Amintiri în cântec de cuvinte

- Te rog, mamă, nu mai repeta că-i bună mâncarea, că am hrănit orătăniile, când vezi că nu mai am nimic în blid, și ai văzut că m-am dus cu hârdăul la păsări.

- Mda... și s-a întors mulțumită în sinea ei, trebăluind ceva pe lângă fiteul (sobă) „Vesta”.

Obiceiuri și obiceiuri, deprinderi ori ticuri verbale? Și unele și altele.

Fratele Ioan, următorul după mine, poreclit „Bondic” de verișoara mea primară, Mărioara Borda, învățătoare de profesie, Mărioara lu’ Trândosu, soțul surorii celei mari a lui tata Dumitru (fostă participantă la Marea Adunare Națională

de la Alba-Iulia - 1 Decembrie 1918), zic fratele Ioan era încă cu „Moș Ene” pe la gene. Somnorilă, nu alta. Înnopta pentru odihnă în canapeiul cu capac,

așezat lângă geamul cu mușcate roșii și mov, altfel confortabil locușorul pregătit cu grijă de bunica. Ioan era cel mai mic nepot, și avea pesemne întâietate. Mai avusesem două surori: Doina și Minerva, eram cel născut între ele. S-au prăpădit de mici. Își dorm, demult-demult, somnul de veci în cimitirul din dealul aflat lângă Vâlcele.

- Scoală, Ioane, ne așteaptă bunica să prânzim.

- Hmm!

- Hai, sus! Închide capacul la canapei.

A mormăit, a ieșit din canapei în vigană (un fel de rochiță lungă până la genunchi) confecționată din buci de cânepă melițată, care ne provoca un fel de înțepături suportabile. Mă urmează scâncind ușor, ieșim în târnaț, ne lovește aerul proaspăt al dimineții; îmi sar de fiecare dată în ochi Grâul Ursului, în stânga, și Vârful Bercului, în dreapta, dealuri împădurite pe care le-am călcat cu așa mare plăcere încât și astăzi îmi dă ghes inima să le urc și să mă afund în pădure, unde se afla un izvoaraș cu apă bună de băut. În pădurile de pe Grâul Ursului și Vârful Bercului am fost pentru prima oară cu bunica, la cules de ciuperci. Eu culegeam, când mi se iveau în cale, numai urechiușe (gălbenele) și vinețele. Vai, ce bune erau la gust! Le mâncam făcute tocăniță, cu mămăliga din care ieșeau aburi plăcut mirositori.

- Hai, hai, hai frate!

O zbughim desculți peste lespezi, mai mici ori mai mărișoare, de piatră alb-gălbuie, și ață la fântâna aflată între casă și conie. Ne spălăm fața cu apa din troaca de lemn din care își ostioiesc setea vitele, calul și mânzul, de care - hrană, igienă corporală - se ocupa bunicul, tetea Șiiu (Vasile) și Petru, unchiile mei, ultimul burlac, așa a rămas până și-a terminat studiile la Școala Silvică din Câmpeni, Munții Apuseni. Și-a practicat meseria de pădurar la Ocolul Silvic din Gurghiu; o vreme făcea naveta pe jos luând-o prin pădurea Mociar. Și-a rostuit viața târziu, căsătorindu-se cu Lenuța Lircă, din

Amintiri în cântec de cuvinte

Răstolița, telefonistă la Oficiul Poștal din Deda. Cu cinci copii i-a fericit bunul Dumnezeu, cumiți, frumoși, mult prea iubitori de părinți, Șerban a devenit actor la Teatrul din Oradea, absolvent fiind al actualei Universității de Artă Teatrală din Târgu-Mureș.

Spălați pe față și ochi, precum pisica, iute-iute în conie. Bunicul mânca deja. Era ora 7:00. Florina ne punea lapte în farfurie, pe care-l mâncam cu măcăligă. Brânza era pe față de masă, așteptându-ne. Bunica pregătea păpăraia (omleta). Ne suim pe canapei și înfulecăm. Bondic era un înrăit. Mare consumator de lapte, bea acest lichid în orice ocazie. Mai târziu, când era cam prin clasa a V-a (tare nu-i plăcea învățătura, avea un scris mizerabil), călărea. Încăleca calul și făcea niște ture că ne speriam ca nu cumva să cadă, Doamne ferește! Călărea fără șa. Îmi cerea lapte. Mă duceam și-i aduceam. Bea-bea, frate Bondic. Își înfunda șapca pe cap și la galopat.

Începem să ne hrănim, fiind deja obișnuiți să mâncăm la acea oră matinală. Regula era strictă, totuși. Mă uit la bunicu' și zic:

- Bunicule, ai fost în pivniță?

- Fost, băiete!

Mă privește cu subînțeles, cu un zâmbet aproape imperceptibil.

- Ai băut paharul cu vin?

- Două. Hai, mâncă, avem treabă...

Obiceiul, obișnuitul ritual al bunicului Vasile era ca dimineața înainte de a prânzi să intre în pivnița răcoroasă și să bea un pahar cu vin preparat de el din struguri nova. Avea material suficient: vie în ogradă, plantație la Grâul Ursului, ce se vedea foarte bine din târnaț ori de pe uliță. Rumen la față era bunicul, zvelt, veșnic cu țăarii lui albi și strânși pe gambe. Era sănătos tun. N-am auzit să se vaite că-l doare ceva. Aflai că în tinerețe se lua la trântă cu flăcăi de seama lui și chiar cu oameni ceva mai vârstnici. Îi biruia, nu chiar pe toți. Locul de trântă era în unghete, un imaș de lângă școală, care în partea lui dreapta „cădea” oblu în pârâul Beica. Acolo, în unghete, se afla o baltă în care ne scăldam, băieți și fete, așa cum ne-a născut mama. Copii eram, doar. Tot acolo, prin anul '77 - '78, împreună cu vărul Mircea Borda, fiul Victoriei, a Picherului, sora lui tata, și el fost gazetar la „Drum nou” (Sfântu Gheorghe), „Scânteia tineretului”, „Flacăra”, deci, amândoi ne-am încumetat, întovărășit, și am organizat sărbătoarea „*Fiii satului*”, prima de acest fel din istoria contemporană a Beicii de Sus, la care s-au făcut cu voia bună participanți din București, Brașov, Sighișoara, Târgu-Mureș, Reghin, din satele Căcuciu, Sânmihaiu de Pădure, Șerbeni, Beica de Jos, Nadășa. Mare veselie a fost la manifestarea noastră ținută în unghete. A mai fost una, ultima.

Ne-am îndestulat cu mâncarea de dimineață, înainte însă musai să ne facem semnul crucii, ca și atunci când, seara,

Amintiri în cântec de cuvinte

---

ne duceam la culcușurile noastre, unde vegheați de bunica, spuneam *Tatăl nostru* și *Îngerelul*.

- Dorine, mergem până la Veia? o aud zicând pe Florina. Bunicu' era ocupat, scria cu țeruza (creion) pentru lemn ceva într-un calendar anual, din acela ca o cărțuție, și n-a fost atent la zisa soră-mi.

- Mergem, c-apoi de acolo dau o fugă până la vărul Nelu.

Ei, da, acum bunicu', care nu era sever cu noi, s-a aflat pe fază.

- Fă bine, Dorine, du-te adă furcile și grebla. Mergem după deal să împrăștiem fânul.

- Lasă-l mă, Voasi, să se joace! zice bunica în spatele meu și am zbughit-o să împlinesc dorința bunicului.

Nu aveam atunci chef de joacă, îmi plăcea lucrul la fân, cu mireasma lui plăcută, la întors de brazde de iarbă proaspăt cosită. Încă nu era de mine coasa. Bunicul mă aștepta lângă fântână, îi înmânez o furcă și grebla, le așezăm pe umeri și la drum. Urcăm pe calea ciurzii, care duce la pășunea Mociarului, și ne pierdem după deal. O plăcere să lucrezi în aerul răcoros al dimineții. Cerul, fără pic de nori, soarele ce ne mângâie creștetele; ziua va fi caniculară. Așa a și fost. Porcoleț după porcoleț s-au transformat într-o pătură de fân ce mai trebuia uscat. Am isprăvit lucrul și înapoi spre casă.

În drumul nostru, din calea ciurzii, în stânga, se face o ulicioară pietruită care ne duce până la unchiul Simi, alt băiat de-al bunicului. Nimerit-am bine.

- Noa, vint-ați? Ziua bună! Hai tată, stai pe laiță. Nu, nu pe aia că-i „șchioapă”. Pe aia de lângă târnaț, acoperită cu cergă. Așa. După deal ați fost, la fân?

- Simi, azi îl putem aduna să-l duc acasă și-l bag în fânar.

- Ai cu cine îl duce? De nu, vin să te ajut, azi n-am mare lucru de făcut. Să vin?

- Nu, mă', Simi, îl adun, încarc în car și-l duc cu Dorin.

- Putea-o oare?... că îi cam subțirel.

- Îhî... Știi cum îi umblă mânuțele?! Îi îndemânat.

- Tată, păi... el știe să facă coarnele la fân?

- Întâi mă sui eu în car, el îmi aruncă fânul și-i arăt cum se fac. Îl sui pe fân și dă-i bătaie.

- Noa bine, noa.

Mai stăm o vreme. Eu mă uitam la părul din curte, crescut chiar la începutul grădinii. Jinduiam la perele de vară coapte,

pere cu miez roșu. Numai tetea Simi avea asemenea „comoară” în Beica de Sus. Unde sunteți verilor: Simi, Florina și Măriuța? mă întrebam în ciudat. Unde să fie? Erau și ei la fân cu mama lor, Veselina. Mă tot schimbam de pe un picior pe altul, trăgeam cu ochiul la păr. Minune! Poate tetea intuia ce vreau. La auzul vocii lui, parcă m-am trezit din letargie.

Amintiri în cântec de cuvinte

- Suie-te, nepoate, și mănă pere.

Cât ai bate din palme, eram urcat în pom. M-am săturat, am cules pere în poala vigăii pentru Florina și Bondoc, alias Ioan, fratele meu.

Bunicul s-a ridicat de pe laiță și l-am urmat. Încetișor, am coborât ulicioara prin cealaltă parte a ei. Bunicul avea un mers ușor săltăreț, din cauza unei bătăture la piciorul stâng. Ne facem cruce când trecem pe lângă biserică, în fața ei a fost înălțată o troiță de lemn. Ajungem acasă. Bondoc făcea o gălăgie de mama focului. Își pusese după cap, pe gât și umeri, căpăstrul hamului și trăgea teleguța cu două roți prin curtea pietruită. Necheza ca mânjii. Bunicul nu i-a zis nimic, știa că-i nebun după teleguță. Le dau perele, făcându-le mare bucurie. Bunicul mă lasă, nu zice nimic, și-și vede de treburile dumisale. Intru în conie. Bunica și Florina pregăteau mâncarea de amiază.

- Bunico, eu am ceva de adus de la boldă (prăvălie)?

- Nu, dragul bunii.

Ies repede afară și-i zic Bondocului:

- Lasă, mă, teleguța, că mă doare capu'... Hai la scădat.

- Unde mergem, la care baltă?

- La Cot.

Acolo ne ducem. Balta se afla în fundul mării grădini a bunicului, alta decât cea din bătătura casei, în care avea multă iarbă și semăna porumb. Ajungem la Cot. În apă, pe nisip scâldându-se, stând la soare, copiii de seama mea, ei nu

mergeau niciodată cu țâncii la baltă. Un „heiiii!” și-i vedem pe Mircea, Voasii lu’ Pârlitu, Andrei, Anicuța, Măriuța și Ența. Ne scăldăm, de pe o dâlmuță plonjam în apa destul de adâncă, înotăm ca și câinele bătând din picioare și dând din mâini. Ieșim și la plajă, pe nisipul cald. Povestim de-ale noastre, ale copiilor. Mă înțeleg cu Andrei, Voasii, Mircea să mergem la Vârful Bercului într-o zi mai puțin călduroasă. Înțelegerea rămâne valabilă.

Îl iau pe Bondoc, (eu aveam porecla de „Toaicoaș Liță Șontorog” pusă tot de Mărioara lu’ Trândosu. Era folosită numai într-un cerc restrâns de rudenii) și ne îndreptăm spre casă. Pe ulița ce duce la vale o salutăm pe Scriitoreasa, soacra lui Victoria, cealaltă soră a mamei.

- Măi, copii, să veniți la morobine (corcodușe), îs înroșite. Mâncați pe săturate, da’ să-i duceți și Florinei.

- Acum nu, mătușă. Altădată.

Ajungem acasă și la troacă, la spălat pe mâini. Miroșuri plăcute de mâncare în bucătărie. Ne așezăm pe canapeiul de lângă masă și așteptăm. Într-o jumătate de oră eram gata mâncați. Bondocul, iarăși la teleguță. Ce să fac? mi-am zis.

Prin șură, am intrat în grădina cu pruni, meri de vară și de toamnă, ponice, păr. Merg mai departe, la grădinița cu legume, zarzavaturi, flori, strugurei roșii, agrișe, zmeură, la care râvneam, însă mâncam numai când aproba bunica. N-o făcea din zgârcenie. Nu. Prepara dulceață, gem și sirop pentru noi, nepoții. Din agrișe trăgea câte o zeamă de te înnebunea. Cel puțin pe mine. Tare mult îmi plăceau agrișele,

Amintiri în cântec de cuvinte

erau acrișoare și cele verzi îți trozneau între dinți. Aranjată și curată grădiniță avea bunica! Nu era mare-mare.

Cobor treptele de pământ, „pripornite” cu scândură semigroasă, să nu se hâie, să țină. Ajung la Vale și stau ce stau pe puntea cam de 1 metru, meșterită de bunicu pentru bunica, să spele haine, cearceafuri, prosoape. Le bătea cu maiul până ieșea murdăria din ele. Fac cale întoarsă din drumul meu de relaxare. În stânga mea, un bordei săpat în pământ, gol-goluț. Era decungul...

*P*oate vă veți întreba de ce am pomenit doar prenumele părinților mei și nimic despre îndeletnicirile lor, sau pe unde se află. Răspuns simplu: așa este mersul poveștii, așa-i conceput acest, hai să-i zicem jurnal sentimental, și acestea sunt amintirile în cântec de cuvinte.

Mă aflam, deci, în mica livadă a bunicilor dinspre mamă, a cărei familie se baza pe soliditate de acțiune, cu purtări ce-și aveau corespondent în ceea

ce numim respectarea legilor nescrise. Primordial cu acestea, bunicilor Vasile și Carolina li se asociau Victoria (trecută mai de tânără la cele veșnice, locuia la Reghin, lângă Spitalul orașenesc, operă a doctorului Eugen Nicoară, filantropul), Vasile (unchiul Șiiu), Anica, Maria (profesoară de educație fizică și sport la Cehu Silvaniei), Simion și Petru (ostași în termen la momentul relatărilor mele). Intenționat l-am lăsat la urmă pe Ioan, fiindcă merită a-i fi evocată memoria, jertfa lui. Război Doi Mondial fiind, pentru a nu lupta în armata ungară (partea de nord a Transilvaniei căzuse sub stăpânire ungară, implicit se afla și satul Beica de Jos și de Sus), într-o noapte, undeva pe la Urisiu de Sus, prin munți, a trecut granița în Regat, întovărășit de alți patru flăcăi, dintre care doar pe Ilie Truța îl știu. Văzându-se în România, s-au dus la un centru de recrutare cerând să fie înrolați în armata acesteia.

Nu dețin nicio informație despre mersul înrolărilor în oștirea română. Cert este că au făcut parte dintr-un Regiment de infanterie nemotorizată; că vor fi simțit și ei fiorii iscați de memorabilele cuvinte ale comandantului suprem, Ion Antonescu, „Ostași români, vă ordon să treceți Prutul!”. A mărșăluit și luptat Ioan, a străbătut o parte din imensul teritoriu al Rusiei și a ajuns până la Don, îmi vorbea mătușa Victorie, soția lui, rămasă acasă cu doi copii mici de tot: Măriuța, născută în același an cu sora mea, Florina, 1941, și Ioan (Nelu Bărăgan, ori Balamuc, cum l-au poreclit sătenii), ivit pe lume în anul 1943, eu fiind exact deodată cu el.

Amintiri în cântec de cuvinte

Ostașul beicean Ioan Borda și-a jertfit viața în luptele de la Cotul Domnului, contra bolșevismului. S-a prăpădit acolo, undeva în stepa rusească. Mătușa păstrează o carte poștală (pe care am avut-o în mâini), scrisă cu creion de un ostaș, tovarăș de luptă, anunțând dispariția necunoscută a lui Ioan. O relatare tristă de aducere aminte despre unchiul Ioan, fratele mamei, pe care nu l-am cunoscut.

Decungul lângă care mă aflam îmi prilejuiește tot o istorioară auzită de la mama și bunica. Tot întrebam, ba de una, ba de alta, fire de adolescent curios de-acum. Decung îi spuneau la bordeiul săpat în pământ pentru adăpostit. Acolo intrau, în 1943, toți ai casei în timpul bombardamentelor. Pe mine mă transportau în covata de lemn, care îmi era și legănuț. Eram doar născut în acea vară a lui 1943. Și satul Beica de Sus era ocupat de trupe germane, care se comportau bine cu oamenii, unora le dădeau săculeți cu zahăr și ciocolată. Se mai repezeau nemții la câte un șoldan pe care-l sacrificau și-l foloseau ca hrană...

Prin sat au trecut și trupe rusești venind peste dealul mare din partea Chiherelor în chip de eliberatori. Nemții au fost nevoiți să se retragă, nu înainte de a împușca un soldat rus aflat întâmplător sub dealul mare vârat într-un mănunchi de strujeni, adică coceni de porumb, făcându-și necesitățile fiziologice. Și rușii au stat o vreme în sat, soldații, cu lipsa lor de civilizație. Ce să mai vorbim, vreme de război!

Continui povestioara mamei și a bunicii, eu atunci aveam 2 ani și un pic. Dar... m-a adus mama pe lume la Spitalul din Reghin, unde tata Dumitru (Mitru lu' Macelu, porecla celuilalt bunic, Dumitru Borda, mare neam bordeștii) era funcționar, parcă la o bancă. Ziua mea de naștere - 9 iulie 1943. Povestește mama că aducându-mă acasă la Beica de Sus (stăteam la bunici), către seară, în noaptea aceea cerul era de un albastru pur, cu multe stele și lună strălucitoare, și că n-am plâns deloc, am scâncit doar un pic. Tata a venit a doua zi, m-a luat în brațe, eram doar întâiul lui băiat născut. M-a giugiulit și am fost preluat de mamă. Înainte de a pleca, tata i-a zis:

- Anică, ai grijă de copil, ca de ochii tăi din cap, să nu pățească ceva, că... Fii atentă când îl scalzi, să nu-l scapi, să nu-l îneci, Doamne ferește!

După ce mi-a dat un pupic, tata s-a dus la Târgu-Mureș, cu ceva treburi la Școala Tehnică Comercială, pe care o absolvise cu ani în urmă, cursuri sau secție de administrație. Notarăș a fost la sfaturile populare din Săbed (aici și-a făcut ucenicia), Beica de Jos, Urmenișul de Câmpie, Râciu și Voșlobeni, de unde s-a pensionat. Despre tata Dumitru se pot scrie multe-multe, a fost un bărbat popular, săritor și de ajutor. Îl las și revin ori îl nemuresc mai încolo pe parcursul acestor amintiri redade în cântec de cuvinte.

Revin de unde... m-am lăsat în scrierea aceasta. A venit ziua botezului, aveam deja prenumele Dorin. În catastiful

Amintiri în cântec de cuvinte

bisericii din Beica de Sus sunt notat și Dumitru. Iată, pe scurt, ce a grăit bunica Carolina:

- Hei, dragul bunii, la botezul tău a fost mare tãmbãlãu.

Fiind primul lui bãiat, între douã fete, tatã-tu s-o zãpãcit de cap de fericire. O...

- Tare-s curios sã știu cum a fost. Zi mai departe.

- O adus de la Reghii de toate, de-alea orãșenești. Am tãiat cele mai bune gãini, am fãcut o oalã mare de zamã cu tãiței, pãtura din fãinã albã și tãiatul ei îi aparține lui mamã-ta. Tare zoritã și grijulie era, cã știu cum îi Dumitru câteodată, cam pornit.

- De ce așã mare zdroabã, bunico, cã doar aici, la țarã...

- Asta-i, zdroabã mare a fost. Știi de ce?

- Dacã-mi spui.

- Ți-o pus nãnași de botez de la oraș. Pe doctorul Niculescu, marele prieten a lui Nicoarã, și pe unul Pop, și ășta ceva șãf la Reghii. N-am auzit de el.

- Și?

- Or venit sãmbãta pe la vreo 9, cu șaretele. Ce domni mari, bine îmbrãcați, da destul de repede s-or lepãdat de alea de la gât, de uișele subțiri, doarã i-o bătut soarele pãnã aici. Zãpușealã mare era deja. O descãrcat bagaje, mai multe, i-am poftit în casa dinainte, era rãcoare, vreo câțiva au rãmas în tãrnaț.

- Pãi, câți o venit?

- Stai să-i sămălesc, că o trecut vreme de atunci. Începe bunica să socotească pe degete, dă din buze. Reia numărătoarea și...

- Zece, bărbați, femei și unul tinerel, la vreo 20 de ani. Da, femei frumoase. S-or spălat pe mâni, și-or udat fața cu apa din troaca animalelor...

- Nu le-ai pus ligheanul ăla fain, de ocazii?

- Cum nu, pus, da' zâs-o că acolo vor să se spele. Apa din troacă era curată, că bunicu-to o schimbă mereu și o curăță, doar ai văzut.

- Hai, mai repede bunico, îs curios ce o urmat.

- Stai, nu mă zorî. Or intrat în conie, după aia s-o dus în corliță, unde-i și găbănașu, la șură, grajd, grădină, ba chiar la atelierul de tâmplărie.

- Of, bunică!...

- Noa, o vinit tatu-to de le-o zis să fie pregătiți pentru botez. Ne-am luat cu toții și cu tine în brațe, cu lumânări, flori, am luat-o spre biserică, doară știi că-i numa' aicea. Dumitru era în frunte, după el tinerelul cu tine în brațe și lângă el o doamnă. Scurtez. Am intrat în biserica greco-catolică, eram toți de religia asta, popa Cioloca o ținut slujba, te-o udat, un pic ai plâns, da numa' un pic, spre voioșia nașilor. Am vinit înapoi și după masă fiecare.

- Da' cine mi-s nașii, mai știi bunico?

- Cum să nu știu?! Tinerelul care te-o ținut în brațe era Dorin, copilul lui Niculescu, am auzit că și el o ajuns doctor.

- O ajuns, și încă unul bun, urolog, la Târgu-Mureș.

Amintiri în cântec de cuvinte

- Nașii-nași îs dr. Niculescu și Pop, cu soțiile.

- Bine, bunico, mulțam, mai vorbim noi...

- Stai, stai un pic. Mâncau cu o așa poftă mare, se cinsteau cu jinars bun. Dumitru, ginerele, o adus ceva băutură specială, am gustat-o, da' bunăăă foc! Petrecere faină o fost, toți eram veseli, ne simțeam bine. Mai ieșeau afară, jocul era în uliță, în fața porții. Jucau ai tăi de mama focului, cânta din ceteră țiganul Ilie din Beica de Jos și-i făcea semne lui Dumitru, care se cherchelise o țără. Da', totul s-o sfârșit cu bine, seara târziu.

- Și-o plecat, la Reghin, noaptea?

- A, nu! Unii au dormit la unchiu-to Simi, alții la șina Victoria, picherița, iar domnul acela, Pop, cu doamna, la popa. S-a văzut că-s prieteni. Dimineața, a doua zi, pe la 10, o început cheful, o prânzit și au plecat voioși la Reghii. Mai e de povestit, da' hai că trebuie să cinăm. Uite vine Șiiu, nu vrea să se însoare.

- Cum să se însoare? Să facă armata, ș-apoi, la fel și unchiul Petru. Frumoși flăcăi! Bunico, eu așa mă dumiresc că unchiul Șiiu o să o ieie pe Saveta a lu' Coșcobelu, vărul primar a lui tata. Încă se mai studiază situația, am văzut și la jocul de duminica, de la Chip.

- Oare? Îi bună Saveta, o țără-i țâfnoasă...

- Ce-i, Dorine? - întreabă unchiul Șiiu.

- Ce să fie, m-am întreținut cu bunica.

- Cum o fost la adusul fânului de după deal? Te-ai descurcat?

- Ba bine că nu...

- Felicitări! Uite, ți-am adus de la Reghii un almanah, că ești mare cititor, și o ciocolată.

- Bucurie mi-ai făcut cu almanahul, tete Șiiule. Mulțumesc! Da' de unde știi că doream un almanah ori un calendar cu file?

- He, he... de unde știu?! Te-am văzut eu când erai mai mic, că te furișezi sus în podul atelierului și citești, citești... Erai, pare-mi-se, prin clasa a II-a.

- Așa-i! Hai să cinăm. Da' ia ascultă tete, îți mai aduci aminte de figura ce mi-ai făcut-o când aveam vreo trei ani? Da?

- Cum să nu-mi amintesc. Ha, ha, ce prost ai fost.

- Ei, prost. Naiv, tete Șiiule.

- Ha, ha! Când ți-am zis: Dorine dă-i o palmă la mămăliga fierbinte pusă atunci pe masă de tata, că dumnealui o amestecă în ceaun, tu repede ai pălmit-o. Ha, ha...

- Râzi, dumneata. Ce bășică mare mi s-o făcut în palma mâinii drepte, cât o minge de gumă. Da', ce m-a durut! M-ai prostit.

- Lasă, lasă nepoate dragă, că totul trece și rămân amintirile, plăcute ori neplăcute.

Îmi era apropiat tetea Șiiu, țineam la el. Mereu zâmbăreț, numai vorbe bune și înțelepte auzeai de la el. Mă bucura tovărășia lui. Îl iubeam și îl ajutau ai lui cei dragi, copiii: Călin (decedat în floarea vârstei, așa pe neașteptate), Nelu blondu

și Mircea, leit mama lui, Saveta. Ce i-am spus eu bunicii, că Saveta îi va fi sortită lui tetea Șiiu, care avea expresia lui: „Hm, hm, chiar așa-i”!

Reiau povestea de la scăldat, umblat prin grădină și grădinuță, toate acestea petrecute în ziua când am fost cu bunicul la fân, după deal. Mai bine zis, după dâlmă.

Revin deci, din grădină în conie, mă întind în patul bunicului, îi iau almanahul cu însemnările lui zilnice, și ce-mi văd ochii? Cu creionul lui grafit pentru însemnat lemnul, într-un colț de filă scria: „Fost cu copilul lui Anica după dâlmă la fân, vorbit cu Simi că trebe să aducem lemne din frăsiniș ș-am mai vorbit de una alta. Vint acasă cu copilul și am prânzit. Mâne de mers la locul de pe Dealul Mare să văd păpușoiul”. Urmează scris ziua, datată. Când o fi scris, că n-am văzut. Precis când eram la scăldat, fiindcă știa că șed mai mult la bulboană. Adorm. Revin la starea de conștiență, privesc ceasul cu carcasă de lemn, cuc și pendulă mai mică. Indică ora 18:10. După trezire, numai ce apare bunicul. Precis o fost dus la tetea Dănilă Borda, cu casa vecină, tatăl lui Dorin, dezmiardat Țuțu (a devenit inginer la o fabrică din Reghin). Tetea Dănilă a fost unul dintre primii vânzători din bolda (prăvălia) sătească, deschisă în clădirea căminului cultural. A

mai deținut funcția de șef de cooperativă de consum la Beica de Jos, și, dacă nu mă înșel, a fost și primar, o vreme.

- Ai dormit?

- Dormit vreo oră.

- Mergem după fân astăzi?

- Da, bunicule, mergem.

- Hai, du-te dezleagă vitele, adapă-le. Eu mă ocup de car.

Rapid am trecut la lucru și datoria mi-am îndeplinit-o. Am înjugat vitele, am ieșit pe uliță și după dâlmă. Eram un pic emoționat, temător la gândul coarnelor de fân în car. La vârsta mea, trecut în clasa a III-a?! Nici n-a fost așa de greu pe cât am crezut. Bunicu' s-a suit în car, am început să-i dau pale de fân și când s-a ajuns la primul corn, mi-a zis să privesc bine cum se face. Și a lucrat bunicul cu „încetinitorul”. A mai făcut trei și m-a poftit în car. Mi-a zis să nu-mi fac griji, că nu-i greu tare. Acu îi acu, să văd Dorine de ce ești în stare! Vine rândul la al doilea strat. Iau pala de fân, o răsucesc pe jumătate și o așez la colț, calc un pic pe ea. Mă uit la bunicul. Privește admirativ, semn că-i bine. Nu zice nimic, continuăm, mai e fân destul. Gâfâind, asudat, cu ceva durere în brațe, ne pregătim de încheierea încărcatului. Cinci straturi, cu câte patru coarne, în total 20. Tace bunicu'. Îmi dă sulul de lemn, îl batem bine în partea din față a carului, îl calc și merg în spate. Primesc funia, o petrec peste sul, bunicul o trage tare în jos și o leagă strâns de ciuhă (un dispozitiv cu rotiță, aidoma unui

Amintiri în cântec de cuvinte

scripete mai mic). Gata! Îl văd pe bunicu îndepărtându-se de car și privește. Îmi dă furca și grebla. Semn bun, îmi zic. Se urcă pe capra carului, îmi dă mâna și cât pot îl trag sus. Tot nu-i aud glasul. Pornim. Sus în car, pe drum, mândria pune stăpânire pe mine. Ne salutăm cu oamenii întâlniți în cale, aceștia se uită în urma carului, mă văd, bineînțeles, și atât.

Intrăm cu carul în șură. Terminăm cu adăpostirea vacilor, desfacem nodul funiei, dăm sulul jos, stau și aștept. Nicio vorbă, parcă a amuțit subit bunicul. Măi, să fie! Nu zic că n-am obosit. Ce-o vrea bunicul, mi-e cumva să întreb. Tresar nițel când îl aud că-mi zice să urc în podul șurii. Două erau, unul mai mic, altul, cel de deasupra cailor, mai mare. Acu îi, acu...

- Ce zici, descărcăm astăzi aici în poduri ori lăsăm pe mâine și facem lucru ăsta în londinul din grădină?

- O țără de pauză, bunicule, și zic să facem lucrul acum, că mâine cine știe...

- Bine!

Îi dăm bătaie. Din furcă în furcă gătam descărcatul, precis a trecut ora. Dar și eu am trecut prin „furcile Caudine”. De ce să nu mai zic nimic, doar că era așa de cald în pod încât respirația avea de suferit. Bașca praful de fân. Cobor pe scara de lemn și-s jos la aer.

- Nepoțel de ispravă am. Te-ai descurcat, ai rezistat la toate cele, nici n-am crezut așa ceva.

- Mă bucur că te-am putut ajuta, bunicule.

- Stau și mă întreb, cui îi semeni, lui Anica sau Dumitru? N-ai de unde știi, că bine îi cunosc pe amândoi.

- Cu dumneata.

- Văd eu pe parcurs. Zii, Voasi, ce vrei, da' Dorin te-a salvat, altfel trebuia să-l chem pe Simi. Hm! Zâmbește, se uită admirativ la mine, mă bate părintește pe umăr.

Plecăm de la locul faptei și oblu la troacă. Mă spăl bine și apoi pe băncuța de dinaintea coniei, aflată lângă peretele cuptorului pentru copt pâine (unul din cele două, unul aflat în chisăliță, loc pentru magiun, dulcețuri), mă odihnesc. Același lucru îl face și bunicul. Stă pe gânduri, își reazemă capul cu o mână, privește în jos, scoate un icnet scurt. Bunica ne poștește la cină. Ioan doarme în pat, săracul o fi obosit de atâta alergat cu teleguța după el și de nechezat! Florina coase nasturi la o cămașă. Formația-i completă.

- Ei, cum a fost?

- Lucru ca... lucru, bun și ca doi bărbați făcut.

- Măi, Voasi, l-ai muncit de tot pe copil. Cum de-o rezistat? Altul în locul lui....

- Uite că rezistă cine vrea și are ambiție.

- Lasă-l la munci ușoare, că-i micuțul.

- Să învețe a munci, iștenul lui! zice bunicul și-mi trimite o otheadă, un zâmbet numai de noi doi văzute și știute.

Cinăm și la culcușul nostru. La mine repede vine „Moș Ene” pe la gene. Mă scufund într-un somn adânc.

*M*ă trezesc primul, ca și acum la vârstă înaintată. N-am mai auzit cântec de cocoș. Deșteptarea și la ora 7, nu chiar fix, intru în conie. Le dau binețe bunicilor care-mi răspund cu „Să te fericească Dumnezeu cu zile senine și luminoase”. Apar și întârziatii: Florina, bine dispusă, Bondoc, cu figura lui posacă, ușor bosumflată. Bunicul își face notițele lui. Știu că pe aia, cu mersul la Dealul Mare, să vadă de porumb, precis o scrie. Închide almanahul, îl așează pe polița de deasupra capului. La chemarea bunicii se duce lângă fiteu, se așează pe scăunel, apucându-se de amestecat terciul cu făina de cucuruz. Ne ospătam din nou și, având program liber, Florina îmi lansează invitația să mergem în vizită la Veia, fata Trândosului, verișoara noastră primară. Accept invitația, eu mai aveam în plan și întâlniri cu doi veri care locuiesc mai jos, spre capătul satului. Ioan mârâie și vrea să se țină de noi. Nici că-l lăsăm, dar nici să nu vină. Și, totuși, ne va însoți. Eu știu de ce. Veți afla.

Agale, (de ce ne-am grăbi?!), o luăm la pas pe ulița bătrână, pietruită, la „Chip” ne facem cruce, închinăciune lui Iisus Hristos, Domnul nostru. Observ că Ioan se oprișe și el, dar parcă era stană de piatră.

- De ce nu-ți faci cruce și te închini, ha?

- Păi!...

- Păi, păi... atâta știi să tragi teleguțele. Te așteaptă la tetea.

Se ține după noi, în fața porții casei lui stă nenea Codic. Oamenii zic că mănâncă o găină întreagă și o oală de mămăligă. Se și vede privindu-i alura. Zdrahon de om, în cămașa de cânepă atârându-i până la genunchi. Nu se vede în ocol (curte) nimic printre el și canatul porțiței, așa-i de mult, gros, nenea Codic. Ne lasă să facem vaduri din lut în pârliașul ce trece prin fața casei lui atunci când plouă torențial ori imediat după ropotul ce vine de nori. E ploaia trecătoare de vară. Îi dăm binețe și ne conduce cu privirea lui blândă. Intrăm în curtea Trândosului, jumătate pavată cu piatră, jumătate pământ, ici-colo firicele de iarba. Ce să vezi? Bondocul meu o zbughește și direct la șură, din care scoate teleguța, căpăstrul de cal, corbaciul din piele (sbici), parcă gata pregătite pentru el. Așa și este, are grijă de asta tetea Voasi și vărul Mircea, al doilea din familie, după Ioan, stabilit la Brașov, singurul rămas la coarnele plugului cum se spune.

Meticulos, serios, organizator excepțional al muncii, îndrăzneț, prietenos, Mircea îi avea pe frații Mărioara Magdalena (Reghin), Veia (Târgu-Mureș), Petru (Reghin), sugubățul clanului Borda, fermier de prim rang.

Familia lui Mircea și a soției sale Măriuța, cea mai numeroasă dintre toate a bordeștilor, puternic consolidată, învățată cu roboteala. Toți copiii vărului Mircea îmi sunt apropiați și mă bucur de respectul lor: Mircea, Uța (trecută la cele veșnice după o boală neiertătoare), Ioan, Valentin, Lenuța, Cristina. Toți au învățat diverse meserii, au plecat

din sat devenind orașeni la Târgu-Mureș și Reghin. Lenuța a locuit o vreme în orașul viorilor, apoi, cu soțul, au urcat pe Valea Mureșului și și-au găsit sălaș la Lunca Bradului, sat de la mijloc de defileu montan Toplița-Deda. Vărul Mircea, cum mă văzu în ogradă, mă luă în primire afectuos, eram doar un copil, și-mi zice:

- Stai, Dorinică dragă, să termin cu lucru ăsta aici, afurisită treabă.

- La ce te chinui, Mircea?

- Ia, aici, la căruță, are o hibă, o repar acuși, după-amiază mă duc cu tata la Vâlcele să aducem fânul, că s-o uscat, cine știe, să nu vină ploile.

- Mă duc și io.

- Nu că n-aș vrea să te luăm la căruțat, nu. Ai tu treburile tale copilărești.

- Ce vorbești, vere? Ieri, tot așa după-amiază, cu bunicul, am dus acasă un car cu fân de după dâlmă, l-am aranjat deja.

- Zău? No, bine.

Termină reparatul căruței și mă poștește în casă, într-o odaie în care dormea doar el. Mă poștește să șed și-mi întinde trei ziare „Steaua roșie”, format mare, și, ce să vezi, un calendar-calendar. Și el mă știa de cititor încă de pe vremea când eram în clasa a III-a primară. Poate, zic eu, de aici mi se trage pasiunea pentru jurnalistică, de am devenit scriitor de ziar!

- Vezi? Ai cu ce te ocupa.

- De unde ai calendarul? La ziar știu că tetea Voasii are abonament, ziar pe care-l aduce Sandu gornistul, știristul comunei.

- Mi l-o adus, de la Reghii, Ioan a lui Răutic, că i-am zis dacă găsește, să cumpere. Noa, asta-i...

- Mulțam!

- Amu, du-te dincolo la Veia să vezi ce face cu Florina.

- Lasă-le, mă duc în conie la mătușa.

- Bine, bine! Fă cum ți-e voia.

Am părăsit amândoi odaia și fiecare cu ale lui. Mătușa Aurelia, i se zicea Lelă, cum mă văzu se bucură.

- Stai aici pe scăunel, ici șa. Nu ți-i foame, să-ți faci mătușa papă (omletă)?

- Nu demult am mâncat.

- Uite aici, două mere de vară, mănâncă-le, erau mai bune pe stomacul gol, măcar unul.

- Mătușă Lelă, ce faci bun de mâncare?

- O să vezi la prânz. Azi prânzești la mătușa.

- Și bunica?

- Va ști că ai rămas la careva și mânci.

- Unde-i tetea Voasii?

- Unde să fie? Dincolo, la Scridoni. N-are stare până nu-l vede pe Ioan. Au poveștile lor de dimineată, doar îs leat. Până după-amiază nu prea are ce face. Merge cu Mircea după fân.

- Am aflat, mi-o zis văru'. Mătușă, dumneata ai treabă, io mă duc în jos, la bunici, să văd ce fac, să mă joc cu Voasi, cu Mircea.

Amintiri în cântec de cuvinte

- Dumitru, Macelu, nu-i acasă. S-o dus la Beica de Jos, la Feri. Îl ști pe Feri?

- Nu.

- Fierarul, căuaciul. S-o dus să-i repara un cerc de la roata carului. Am vorbit azi dimineață că o venit la Truțești (neamul Truța).

- Am plecat, mătușă.

- Să vii la amiază.

Ieșind afară, am vârat capul în odaia lui Veia și a Mărioarei. I-am zis bună ziua. A vrut să mă rețină. A simțit că-s zorit și n-a insistat. Alaltăieri ne văzuserăm.

Oiau agale pe ulița principală a satului, care dintr-un capăt la altul are vreo 4 kilometri, poate și mai puțin. După ce trec de casa lui Nina, una dintre frumoasele fetițe ale Beicii, iaca îmi aține calea Andrei Borda, și el de seama mea. Ca și verii Mircea lui Macelu, Nelu a lu' Sonelu. Ne întreținem preț de câteva minute, el se grăbea la boldă pentru cumpărături, îl trimise mătușa Carolina, care va atinge vârsta de 102 ani. La împlinirea a 100 de ani am scris un reportaj cu foto, despre ea, doar era cel mai vârstnic locuitor al Beicii de Sus. Eu devenisem jurnalist.

- Când mergem la scăldat, Dorine?

- Om merge într-o zi. Da' ne ducem în jos la Crâng, la balta aia unde putem sări și din arin.

- Bine, bine... Te las.

Și a luat-o la picior Andrei zâmbărețul, fugind să mai prindă bolda deschisă. În viața mea pe Andrei nu l-am văzut înciudat. Râdea tot timpul, dar nu prostește. S-a făcut ceferist, mecanic de locomotivă. De la căile ferate s-a pensionat. Că tot veni vorba, Anicuța, sora lui, mai mică ca el, va deveni târgumureșeancă. La oraș va lucra, în comerț, în urma terminării școlii de profil. Va ajunge chiar una dintre cele două șefe ale unei renumite cofetării din „burta” Târgu-Mureșului. Se căsătorise cu Ioan Ștefan, conducător auto, pâinea Domnului. Obârșiile lui pe Câmpie, în satul Pogăceaua.

Ajung acolo unde mă planificasem, nu înainte însă de a arunca o privire, peste gard, în curtea Coșcobeilor, unde trăia Saveta Borda, tinerica despre care vorbeam cu bunica Carolina că-i va fi soață unchiului Șiiu. Nu era în ogradă. În poartă, lângă care, în stânga ușcioarei (portiță), bunicu' Dumitru construisese o bancă acoperită, așadară, în poartă ședea Vasii. Parcă știa că vin la ei.

Aveau o curte mare, cu casă frumoasă, cu două conii, una sus, cea mare, lângă uriașul frăgar cu fructe negre, alta jos, mai mică, lângă poartă. În cea mare dormeam în pat cu Șchioapa, sora bunicii Carolina, amândouă din satul Cașva, situat dincolo de Mociar, peste apa Gurghiului. Venise la Beica adusă de bunicul, flăcăul de la „Târgul fetelor” de la Gurghiu, unde o cunoscuse, și a luat-o de nevestă. Înnoptam cu mătușa Șchioapa pe când aveam doi-trei ani, era bine, mă ocrotea.

Amintiri în cântec de cuvinte

Acum, că sunt mai mare, la 10 ani, nu mai trăiesc nici bunica, nici bunicul, nici Șchioapa, s-au prăpădit când eram mic-mic, unul după altul, de aceea nu îi am prea bine în memorie...

- Ce-i cu tine, Voasi?

- Cum ce-i cu mine?

- Te văd un pic pleoștit.

- Mirceoiu broscoiul mi-o stricat o roată de la căruță și-i drept sunt necăjit. Da, hai în șopron.

Mircea, broscoiul, cum îi zicea Voasi, de seama mea, eu născut în iulie, el în septembrie același an, 1943, avea așa o înfățișare de brotac, semăna cu mamă-sa, mătușa Lelă (Aurelia) din neamul Dubeștilor. A lu' Duba își aveau casa dincolo de pâraiașul ce-și petrecea apa, de sus-sus, și se vărsa în Vale, pe o ulicioară scurtă, înfundată, chiar în vecinătatea gospodăriei mătușii Victoria a lu' Picherul, sora lui tata.

Întorcându-mă la Mircea spun că va ajunge inginer constructor, locuitor al orașului Luduș, prin căsătoria lui cu Pușa (de care s-a despărțit că așa a vrut ea), inginer șef și mulți ani directorul Fabricii de Construcții Metalice, Accesorii și Cauciuc, devenită „Romvelo”.

Ce-i interesant la vărul Mircea? Că poartă prenumele de Ioan, lucru pe care l-am aflat târziu de tot. Însă în familia lui Macelu mai este un Ioan, fratele al doilea, a treia fiind Florina, și cu acte oficiale de stare civilă. Contrariat de ce îmi spusese fratele meu Ioan, și el stabilit la Luduș, n-am avut stare să aflu cum, ce, și l-am întrebat pe tata.

- Uite ce mi-a zis Ioan, și eu n-am știut. A zis că Mircea, vărul de la Luduș, nepotul dumatăle, poartă prenumele de Ioan. Cum așa?

- Chiar n-ai știut?

- Nu, tată.

- Să-ți spun. Când s-a născut Ioan, ăla mai mic, fratele meu Voasi s-o dus la Sfatul Popular al comunei Beica de Jos să-i facă certificatul de naștere. Întrebat care-i prenumele dorit a zis Ioan, și așa a rămas.

- Tetea Voasi nu știa că mai are un Ioan?

- Știa, cum să nu știe. Dorine, fratele meu era beat-beat de bucurie că i s-a născut al treilea fecior, Florina nu era pe lume, și a zis, fâlos cum era, Ioan. Asta-i povestea.

M-a lămurit tata. Tot clanul Bordeștilor, sătenii îl numesc Mircea pe întâiul Ioan născut în familia Macelului.

Cu Voasi ne îndreptăm spre șopronul fără ușă, din prelungirea șurii. Un șopron-tâmplărie. Intrăm și îmi arată obiectul care-i pricinui-se necazul. O mică roată de car.

Admirație simt și azi când sufletul vărului bun Voasi (mărinimos era, nu zgârcit ca tată-su) sălășluiește undeva prin cer, pentru faptul că la frageda lui vârstă confecționa, construia tot felul de jucării, în fapt obiecte în miniatură - care, căruțe, biciclete, păpuși, legănuțe, măsuțe, scăunele etc. Apoi, mic mobilier pentru bucurie. Le făcea cu atâta răbdare, migală provocându-i marea lui bucurie, o satisfacție ascunsă.

Amintiri în cântec de cuvinte

Pasiunea lui Voasi din copilărie mi-a produs entuziasm, vroiam să meșteresc ceva, orice, însă în afară de citit, mai târziu de scris, n-am încercat mai nimic.

- Mă apuc acuma și-ți fac un car. Vrei?

- Da, îmi plac obiectele tale.

- Îi fac și lui Ioan unul. Ba nu, ție îți fac o trăsurică, la Florina o păpușă, și-apoi zilele următoare, cât mai stați la Beica, o să aveți o garnitură: pătuț, măsuță, scăunele, patru, dulăpior. Le duceți la Urmeniș. Bine?

- Ei, da cum?

Și se apucă Voasi de lucru, arătându-mi, explicându-mi fazele de confecționat și modalitatea lor de înfăptuire practică. S-a prezentat și Mircea (Ioan).

- Văd că-ți place ce face Voasi, mare meșter. I-am stricat o rotiță și m-o beștelit.

- N-ai avut ce face?

- Nu știu ce-am avut. Văd că i-a trecut supărarea.

- Du-te de aici în fene (în pustiu, cam așa s-ar traduce cuvântul). Am cosit la deal, adă o coșarcă de iarbă și du-o la vițică.

S-a conformat iute Mircea. Am stat până a sfârșit de lucrat carul, n-a durat mult. Îndemânare, nu alta. Între timp, mătușa Lelă ne-a adus scoverze (clătite) calde, umplute cu silvoiz (magiun din prune), de ne-am înfruptat din ele, erau pufoase. Într-un târziu am plecat, fiindcă Voasi trebuia să pună hamul pe cal, să-l prindă la căruță, pentru a merge să-l aducă

acasă pe tetea Voasi de la Nadășa, sat în care a mers pe jos în dimineața zilei, trecând peste dealul împădurit. La rându-mi, mi-am luat rămas bun de la amândoi verișori, promițându-le că vin să mergem la scădat în balta de lângă terenul care este folosit ca arie pentru îmblătit (tocat și treierat) grâul, la furat de poame (fructe). Noi, cei mici, ne luam cu grupul și mai dădeam iama în grădini. Nu luam cine știe ce, practici copilărești. Se întâmpla să fim și fugăriți.

Fac cale întoarsă, mă strecor pe portița de lemn și intru la Trândosu s-o iau pe Florina. Era în conie cu Veia și mătușa Lelă, care se lupta cu niște muște, băgând spaima în ele să poftească afară, la lumina soarelui.

- Mai stai Florină ori vii cu mine?
  - Stau să mergem la Vale, la spălat de haine.
  - Bine, eu am plecat.
  - Stai, stai - zice Veia.
  - De ce?
  - Să-ți dau niște lapte de pasăre, să mănânci.
  - Ai făcut lapte de pasăre? Mă ling deja pe buze, așa de tare îmi place.
  - Șezi, mama l-o preparat, am ajutat-o și noi.
- Mi-a pus pe masă un blid (farfurie) de porțelan, plin ochi. L-am gătat numaidecât. Am mulțumit, salutat și m-am văzut

Amintiri în cântec de cuvinte

iarăși în ograda pe jumătate acoperită cu viță-de-vie. Multe gospodării țărănești din Beica se mândreau cu acest mod de „ornare” naturală a ogrăzilor. N-apuc să ies din băătăura casei, că mă strigă tetea Voasi, reîntors de la Scridon.

- Ce faci, nepoate? Astăzi ai citit foaia de ieri?

- Citit - am zis, fentându-l. Nu citisem încă nimic din ce îmi da-se vărul Mircea.

- Vezi că pe la unu vine Sandu din Beica de Jos cu „Steaua roșie” de astăzi. Auzi, nu vii după-amiază cu noi, cu căruța după fân?

- Nu tete Voasi. M-o chemat și Mircea.

- Cum vrei.

- Am plecat.

- Să vii la citit!

Și am tulit-o. În dreptul casei de lângă o grădină pentru cultivarea numai și numai a zarzavaturilor, legumelor, proprietate a bunicului Voasi, megieșă cu clădirea căminului cultural și a bolzii, sta Șmedăr, tatăl soției vărului Mircea a lu’ Trândosu. Îl salut și-mi văd de drum. De cum ajung lângă fântână, bunica mă informează.

- Te-a căutat Simi, vărut-o. Te așteaptă la ei.

- Oare de ce, bunico? Ți-o spus ceva?

- Atât, să mergi la ei.

Fac stânga-împrejur și ață la unchiul Simi de pe părau. Intru în ogradă și toți în „păr”, pesemne știau că vin. Simi,

Florina, Măriuța, bondoaca. Unchiul și mătușa, lipsă. N-am mai întrebat unde-s. Mai avea rost?

- Noa bine că ai venit. Ne ajuți să culegem perele?

- Vai de mine, cu plăcere. Da' nu-i prea repede?

- Păi adunăm vreo două coșuri. Joi, mama se duce la târgul Reghinului. Vrea să le vândă.

- Sigur le vinde, Simi, fiindcă pere cu miez roșu nu se vor găsi în târgul de joi al Reghinului.

În afară de Măriuța, ne buricăm în părul cu coroană mare și ne apucăm de cules. Sfârșim repede de adunat, eu mă apucau de mâncat pe săturate. Îmi pun internele la punct și la odihnă în târnațul casei „mobilat” cu masă, canapei și trei scaune. Tustrei stăm și povestim de-ale copiilor. Nu aștept să vină găzdoii, fac cale întoarsă la bunici. Nu am niciun program de joacă la acea oră de după prânz. Foame nu-mi e după laptele de pasăre și perele îngurgitate. Pun mâna pe almanahul bunicului. Nu știu de unde mai avea almanahuri mai vechi în care putea-i face notițe. Nu l-am întrebat pe bunicu' de unde. Mai însemnase câte ceva, dar nimic interesant. I l-am pus înapoi de unde l-am luat. De data aceasta, de sub pernă și nu de pe mica poliță fixată pe perete mai sus de pat.

- Trece vremea, dragul bunii, și vă întoarceți acasă, la Urmeniș.

- Mai e bunică, suntem aproape de începutul lui august.

- Așa-i, da' tatăl vostru vine într-o zi, că nu vă lasă aici până în septembrie. Tu și Florina trebuie să umblați la școală.

Amintiri în cântec de cuvinte

- Of, bunico, lung drum îi de la Beica la Urmenișu de Câmpie. Făcut în căruță pare fără de sfârșit, da...

- Lasă că vă opriți pe drum, pentru odihna cailor și adăpatul lor.

- Îhî. Oare ce să fac?

- Du-te la cuibare, vezi de ouă și adă ce găsești. Da, auzi, spre seară nu aveți și voi, copiii, întâlnire la „chip”?

- Poate, nu știu, da voi vedea, doară îi la doi pași.

M-am dus la cuibare și am găsit ouă pe care i le-am adus bunicii. Trage câte o păpăraie din câte 10 bucăți, mai cu seamă dimineața. În jurul mesei e full! Aceasta mi-a fost „munca” în acea zi ce avea să se încheie cu amintirile descrise în marea lor parte. A fost să fie așa de împlinită ziua de vară și prin reîntâlnirea, la „Chip”, cu Niță și Tilucă a lu’ Maftei, din care făcea, cum am mai spus-o, și mătușa Saveta, soția unchiului Simi de pe pârâu. „Chipul” acesta aproape situat în inima satului, are povestea lui, auzită de la mătușa Lelă a lu’ Trândosu, confirmată de sora ei, Victoria a Picherului. Grad de plauzibilitate asigurat și garantat.

Un scurt excurs prin vreme. Cu puțin timp trecut înainte de prima răzmeriță mondială a secolului XX, doi flăcăi, Ioan a lu’ Ghionoiaia și Voasi a Răuticului s-au întovărășit să caute un loc potrivit pentru hora duminicală și din zilele de sărbătoare creștinească. Băieții și fetele, însurăței jucau cam pe unde apucau: curți, șuri, ba chiar pe ulițe. Și l-au găsit. Lângă casa străbunicilor lui Niță și Tilucă, construită între un

povârniș peste care suia și cobora lin ulița principală a satului și o ulicioară ce ducea la Vale, adică la pâraul Beicii.

Locul era plat, numai bun de jucat, era umbrat de un tei mare lângă a cărui trunchi, cu fața spre răsărit, fuseseră ridicate două frumoase cruci cu chipul Domnului nostru Iisus Hristos. Și-apoi, de aici a primit numele dumnezeiescul loc, de „Chip”, devenit punctul de referință al satului Beica de Sus. Fără niciun fel de lucrări de amenajare, o, ba da, s-a făcut ceva acolo: împrejmuirea cu un frumos gard de lemn a celor două cruci și crearea unei mici grădinițe cu flori.

Revin și mă învoiesc a spune că de atunci horile au pus stăpânire pe locul acela, devenit unul de referință, definitiv pentru mic și mare, ba chiar pentru cei din Șerbeni, Sânmihaiu de Pădure, Căcuciu, care se duceau joia la târgul Reghinului, pe jos ori în căruță, treceau pe lângă „Chip”.

Tare îmi plăcea să-i văd pe beiceni mei cum se opinteau la joc, chiuiau, nădușeau și învârteau fetele de mama focului. Cele două mătuși surori ziceau că era un fel de chizeș (șef) al jocului, nu mereu și mereu același. Da, unul a bătut recordul. Era chiar bunicul meu dinspre mamă. Bunicul meu bun, Voasii. Surprins plăcut am rămas să aflu amănuntul, în sinea mea chiar mă mândream.

Ceva mai târziu, prin clasa a V-a eram, într-o zi de vară, la „Chip” a venit bunica să ne dea cheile lui unchiu Petru, și le uitase acasă și erau prețioase întru deschiderea ușii odăii în care dormea și-și avea lucrurile, cu rugămintea să i le ducem la Gurghiu, unde învăța meseria de om al pădurii, la școala de

Amintiri în cântec de cuvinte

acolo. Mă aflam la horă în tovărășia vărului Nelu a lu' Sonelu, tatăl lui se prăpădise la Cotul Domnului.

La rugămintea bunicii am luat cheile și amândoi am suit drumul ciurzii, de acolo pe cel al Mociarului, fugind așa, la trap, am tăiat-o la Gurghiu. Se făcuse deja cam târziu, ziua se pregătea de înserat și înnoptat. Noi, tot fugind, fugind prin pădure am ajuns la destinație, am dat cheile unchiului, bucuros nevoie mare, surprins să ne vadă, și cale întoarsă. Tot așa fuga-fuguța de am ajuns cu bine și bunica s-a bucurat ce fel de nepoți are. Ne-a dat mâncarea de cină, lactate, brânzeturi și fiecare la casa lui. O, dar câte nu s-ar putea povesti. Uite, spre pildă, în fapt o constatare, o găselniță a mea de adevăratelea despre prăpădirea unchiului Ioan, în Al Doilea Război Mondial, în stepa rusească. Narațiunea, constatarea chiar acum pentru a nu le pierde din vedere.

Cititorule! Mai zăbovește nițel în tovărășia textului fiindcă nu te ostenești degeaba. Citește, te întreabă singur: oare se poate așa ceva, o fi episodul acesta doar o pură constatare? Fiind ora 1:23 a nopții de 21 spre 22 iulie 2014, când scriu toate aceste amintiri de pe patul de spital târgumureșean îmi permit răgazul odihnei și promit că la lumina zilei mă întorc cu povestirea. Noapte bună, că acuși se crapă de ziuă!

Închid agenda cu coperti negre, pe cea din față este înscrisul „RO. COOP. U.J.C.C. Mureș”, agendă datată anul 2013, și cu calendar 2014, la urmă cu harta drumurilor din ROMÂNIA, pe care mi-a dăruit-o bunul meu prieten Ilarie Gh. Opriș, sângeorzanul, care a redactat, scris, editat cronică

în 15 volume a comunei Sângeorgiu de Mureș. Împreună am scris cartea „Dascăli mureșeni”, editată în VII volume (până în 2014), la cele două din urmă luându-l în ajutor pe distinsul profesor de istorie Simion Virgil Bui, fost director al Colegiului Național „Alexandru Papiu Ilarian” din Târgu-Mureș, pe care l-am absolvit: Ilarie prin anul 1956, eu în 1961.

Uf, gata! A venit Moș Ene pe la gene. E ora 1:44, repet, a nopții de luni, 21, spre marți, 22 iulie, a anului 2014, când de ziua mea de naștere - 9 iulie - mi-a apărut cartea intitulată „Vibrații de culoare în cântecul cuvintelor” (458 de pagini), editată la îndemnul lui Ilarie Gh. Opriș, în tehnoredactarea de excepție a prietenului Alexandru Tcaciuc, de la Biblioteca Județeană Mureș. O sfântă carte, precum o candelă și o icoană!

Storiseam că fratele mamei, Ioan, împreună cu alți bărbați (el însurat fiind cu doi copii, Măriuța și Ioan) n-au vrut nicidecum să fie înrolați în armata horthystă, fascistă, cotropitoare, și într-o noapte au trecut, prin munți, dincolo, în Regat, unde, bineînțeles au devenit cătane ale oștirii române. Cu Regimentul de infanterie din care a făcut parte a trecut Prutul și, după ceva vreme, a ajuns undeva pe la Cotul Donului. Acolo, în lupte crâncene, zice-se, s-a prăpădit ori a dispărut, luat prizonier de ruși. Oricum, de venit acasă nici pomeneală, așa cum s-a întâmplat cu Ilie Truța și încă doi beiceni - consăteni, nici nu s-a mai știut nimic de soarta

unchiului Ioan. Punctul fiind pus, vă spun că până la el este o repetare scurtată a celor scrise înainte. Ceea ce urmează legat de subiect, constituie o surpriză vizavi de care mi-am pus un mare semn de întrebare. Citiți și comentați.

Cu mulți ani în urmă, priveam la televizor, mă transformasem în privitor deci. Era o zi de duminică, înaintea amiezii. Soția Luci pregătea mâncarea în bucătăria vecină camerei mari în care mă aflam. Urmăream un film artistic de aventuri, coproducție sovietico-americană, acțiunea lui petrecându-se la Odessa. Când am deschis aparatul cu ecran mic, acțiunea lung metrajului era în plină desfășurare. Film cu acțiune alertă, care m-a captivat de tot. După „Sfârșit” a urmat, știți dumneavoastră ce. Genericul cu numele regizorului, realizatorului, actorilor ș.a.m.d. Deodată, ce-mi văd ochii? Între numele actorilor, chiar pe la început, și Valentyn Borda (?!). Borda, Borda.

- Luci, hai repede să vezi!

Soția n-a mai apucat să vadă ce-mi văzuseră mie ochii. Borda, actor sovietic? Ei, de aici o „furtună” de gânduri, de scenarii posibile și neverosimile s-au abătut asupra mea. Ostașul Armatei române, Ioan a lu’ Onișor din micul sat Beica de Sus, prăpăditu-s-a ori, rănit grav, a fost găsit inconștient de un milostiv rus și luat spre îngrijire? Putea fi o rusoaică partizancă. Mă stârnește acest posibil scenariu întrucât cartea poștală primită de mătușa Victoria, soția lui Ioan, parcă nu lăsa să dea un verdict sigur: mort sau dispărut. Cartea poștală

a stat la mine câteva luni bune, de am arătat-o „experților”, unor ofițeri care-mi erau prieteni. Au sucit și răsucit cazul spunând doar atât:

- Totul e posibil pe front. Raționamentul tău intră și în sfera credibilului. Ajungând prizonier ori găsit în stepa rusească de cineva milostiv, a fost îngrijit, s-a făcut sănătos, frontul a rămas în urmă; Ioan nu s-a întors la regimentul din care făcea parte de frică să nu fie declarat dezertor. A rămas în gospodăria vreunui rus și, mai târziu, s-ar fi putut chiar căsători, rămânând între ruși. Repetăm. Totul e posibil!

Despre cartea poștală spuneam că a zăcut într-un sertar al mesei de lucru din redacția ziarului „Cuvântul liber”, Târgu-Mureș, cotidian al cărui redactor eram, multe luni de zile. La Beica nu fusesem de ceva vreme. A venit însă Măriuța, fiica lui Ioan și a Victoriei a lu' Sonelu, la mine în redacție. Am invitat-o la o cafea și acolo i-am expus raționamentul la care am ajuns în urma vizionării aceluia film. I-am povestit tot.

- Asta e, Măriuță. Tu, cam ce crezi?

- Păi, știi io ce să cred. Ar fi...

- Ar putea fi adevărată povestea. Să-i spui și mătușii ce am discutat, informează-l și pe Nelu, fratele tău.

- Dorine...

- Stai că știi de ce ai venit la mine. Îți trebuie cartea poștală, da?

- Da, o doresc, s-o am la mine.

- Măriuță! Mătușa are întocmite actele pentru pensia de văduvă de război?

Amintiri în cântec de cuvinte

- Asta-i, că nu are.

- De atâta amar de vreme ați stat și voi cu mâinile în sân.

În fine. Vrei să te ajut?

- Nu. Dinu, bărbatul meu, a vorbit cu cineva de la Reghin care are tot așa o mamă al cărui soț a murit în luptele de lângă Stalingrad.

- Bine, Măriuță. Uite cartea poștală cu scrisul abia de se mai vede, dar am xeroxat-o când am adus-o la Târgu-Mureș.

- Eu plec. Îți mulțumesc, vere dragă!

A plecat Măriuța și problema s-a rezolvat cu bine pentru mătușa Victorie din Beica de Sus, care în 2014 se apropie de 100 de ani. E cel mai bătrân locuitor al întregii comune Beica de Jos. O poveste și pura întâmplare!

Incet-încet, zilele se perindă una după alta, devenind doar date în filă de calendar, iar noi, cei trei - Florina, Dorin, Ioan - le numărăm pe degete și așteptăm finalul șederii noastre la bunici și sosirea tatei să ne ducă acasă, departe, în așezarea aceea din zona Câmpiei Transilvaniei. Acolo, în partea a doua a anului, ne-am mutat și am ajuns cu tot cabalâcul transportat cu căruțele. Aveam patru ani împliniți, sora, Florina, șase, iar Ioan doi. De la Beica de Jos, unde tata Dumitru îndeplinea funcția de notar (secretar) de Sfat Popular Comunal, a fost mutat cu serviciul la Urmenișul de Câmpie,

aparținător teritorial-administrativ Regiunii Cluj, ca apoi să treacă la Regiunea Autonomă Maghiară. Mai târziu, aflu motivul care a stat la baza mutării tatei cu serviciul, hăt departe de locul de obârșie. Lipsa cadrelor calificate în administrația comunitară, mai ales de notarăși. Tata era absolvent de școală tehnică comercială, specializarea administrație, ale cărei cursuri, parcă de doi ani, le-a urmat la Târgu-Mureș, așa cum pomeneam în cuprinsul cărții.

Bătea a ceas de plecare, de la revedere bunici, în primul rând, unchi, mătuși, veri, săteni, până la iarnă, în altă vacanță. Sigură era însă cea mare - vacanța de vară - cu o altă întoarcere la obârșii. Mă aflu mai mereu în preajma bunicii, îmi era tare dragă prin bunătatea, simplitatea și grija ei de toate cele ale casei. Ne-a povățuit despre ce e bine, ce e rău, ocrotit și îndestulat cu bunătăți culinare. În cursul săptămânii, mâncarea de bază o constituiau supele, ciorbele, produsele lactate, mămăliga, cele galinacee, o rara avis, cu predilecție doar duminica. Stând într-una din zilele augustului pe laița de la intrarea în conie, peste care era pus un covoraș țesut la război, din cânepă, și gânditor fiind, la nimic deosebit, îi zic bunicii Carolina:

- Anul ăsta n-o să mai mestec cu lingura mare de lemn prunele din cazanul mare din corliță, puse la preparat de magiun, și-mi pare rău, bunico, că-mi plăcea. Ei?

- De mare ajutor mi-ai fost în ălalalt an. Am văzut io că te îndemni la făcut magiun. Îți amintești că mai sărea afară din cazan câte o stropitură fierbinte?

Amintiri în cântec de cuvinte

- Da, bunico, da. Acum cine te va ajuta?

- O chem pe Nina, vecina de peste drum, că vine. Azi ca mâine apare tatu-to să vă ducă acasă. Eh!

- Om merge, că n-avem ce face. Nu mai e mult și începe școala. Da', lasă bunico, că io precis vin la iarnă. De Crăciun îs aici. Poate vine și Florina. Mergem la colindat, la mătușa lui Avram de pe părau. Știi că anul trecut mi-o pus pe după gât mulți covrigei înșirați pe ață.

- Tare-i bună, săraca a rămas singură, că i-o murit bărbatu'. Îl mai ții minte pe Niculae?

- Nu prea, bunică.

- De ispravă și el.

- Mă duc la cuibare, că nu mai am stare.

- Du-te de vezi în corliță, în colț și-o făcut o găină loc de ouat.

Mă „specializasem” în adunatul ouălor din cuibare, unele erau încă călduțe. Le așezam în coșulețul de nuiele împletite de tetea Șiiu, nuiele ce le aducea de pe malul pârâului Beicii, de lângă fosta moară de apă cum mergi spre Căcuciu. Meșter mare era tetea Șiiu. De altminteri, în general, beicenii erau meșteri pricepuți în confecționarea din lemn a multor obiecte trebuincioase în gospodăria lor. Am dus ouăle, le-am deșertat frumos la locul lor, am primit un mulțam de la bunica și am șters-o. Din poartă îmi făcea semn Nelu, zis Bărăgan ori Balamuc, că mă așteaptă. Am șterpelit-o fără să-i spun nimic bunicii, care de fapt nu a simțit lipsa mea. Era ocupată.

- Ce-i, vere? Bai?

- E bai. Hai la scădat, acolo-s Nina, Carolina, Mircea, Andrei și mai mulți.

- Nelule, mă duc, mă duc. Cred că-i ultimul scădat, simt că vine tata după noi.

- Noa, și?

La balta din fundul grădinii bunicului am tras o scaldă mamă-mamă, stârnit de vărul Nelu, nebunaticul. Ne-am scădat băieți și fete, am stat la soare pe nisipul cald, povestit-am, ba am mai spus și minciuni. Un fel de născociri copilărești. După scaldă ne-am dus la Scriitoreasa, la morobine (corcodușe) coapte foc, roșii. Ne-am cerut voie și primind încuviințarea, noi, băieții, numaidecât în pomul din curte. Ne-am îndestulat burțile și fiecare acasă, la prânzit. Am ajuns la bunici ostenit de atâta bălăceală. Soră-mea cosea niște nasturi la o cămașă de-a lui Petru.

- Să știi că vine tata după noi.

- Da, vine. Să nu vină încă, mai avem vreme.

- Vine, vine, Florină.

- De unde știi tu că vine?

- Simt, simt și gata. De ce, nu vrei să vină încă?

- De-aia că vreau să merg cu Veia la Reghin, ne duce Mircea, are ceva treabă.

- Credeam că mergeți să mâncați miere pe băț.

- Noa, și tu, istețule.

- Ce să faceți voi la Reghin?

- Îi facem o vizită lui Mărioara, a unchiului Simi, și gata.

- Bine, bine, da să știi că vine tata.

Cu astea fiind zise, am lăsat-o în plata domnului și m-am dus să văd ce face Ioan, fratele, în atelierul bunicului. În atelier, bunicul avea o rindea sistem capră, din lemn. Ioan o încălecase și se juca. Atâta tot!

Simțurile nu m-au înșelat. Chiar în săptămâna aceea, vinerea după-amiază, spre înserat, cine apare: tata cu căruța și caii lui Dedu de la taurii Urmenișului. Deschide poarta, intră în curte, deshamă caii, vine ne sărută, ne întrebă de sănătate. Noi, cumiți.

- Ei, Florinoacă, ți-am zis că vine tata?

- Bine, bine, o venit și gata.

- Să știi că sâmbătă ori duminică plecăm acasă la noi, la Urmeniș.

- Pe tăte le știi.

N-am plecat sâmbătă, tata și-a vizitat frații: mătușile Victoria, Lelă, cu amândouă se avea foarte bine, și Vasii, cel mai mic, zgârie brânză, nesuferit, tot timpul cu gura pe copii. Ne-am îmbarcat în căruță duminică înainte de ora 10, ne-am luat, pe rând, rămas bun de la toți și am apucat drumul Reghinului, de acolo mai departe către Urmeniș, prin Breaza, Filpișul Mare și Mic, Fărăgău, Crăiești de Reghin și punct. După opriri pentru odihna cât de cât a cailor, adăpat și ceva ovăz, ajungem acasă. Era trecut de ora prânzului. Mama Anica, bucuroasă să ne vadă sănătoși. Și, toate vor intra pe fâgașul lor firesc. Dau fuga în camera mea nerăbdător să-l

văd pe ăla micu, Mircea, care rămăsese în grija mamei. Îl giugiulesc, el dă din mânuțele firave și-mi răspunde în felul lui încă de bebe. N-a împlinit un an, îl face în 20 septembrie. Prenumele de Mircea i l-am sugerat eu mamei. Înainte de a naște, stând în pat, m-a întrebat:

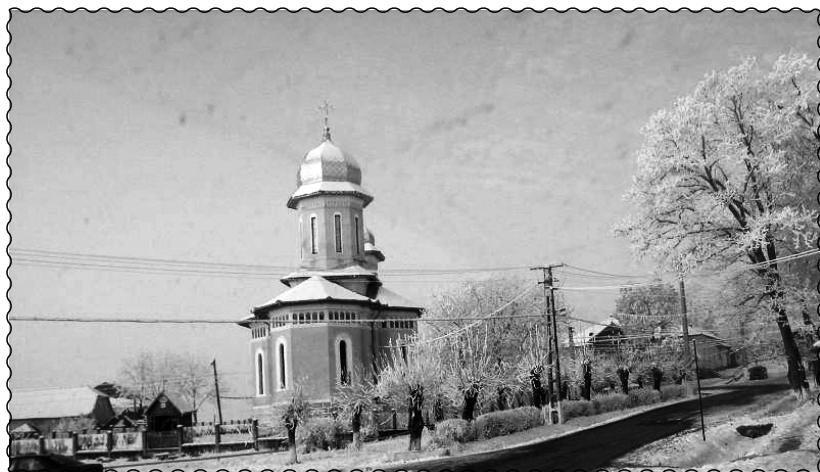
- Ce nume să-i dăm copilului?

- Mamă, dacă-i băiat, eu zic să-l numim Mircea.

Și, la ivirea lui pe lume, că băiat a fost să fie, Mircea a rămas. De ce Mircea? Fiindcă atunci când mama m-a întrebat de nume, imediat m-am gândit la verii din Beica: Mircea lui Trândosu și Mircea a Picherului. De altfel, în familia bordeștilor, prenumele frecvente sunt Mircea, Vasile, Ioan, Valentin, Dumitru, Petru, Călin, la fete: Maria, Ana, Aurelia, Victoria, Letiția, Florina. Băieții predomină ca număr. La noi, caz fericit pentru tata, anume: după ce mama i-a dăruit trei fete, nu s-a lăsat până ce nu vine și un băiat măcar. „Barza” m-a adus pe mine, în urma decesului prea devreme a două dintre surori, din cele trei. De-acum, la Urmeniș, noi eram trei băieți și o fată, Florina. Așadar, Dumitru și-a dovedit bărbăția, hărnicia și mama a dat naștere la șase copii: Doina, Florina, Minerva, Dorin, Ioan, Mircea. Au trecut la cele veșnice prima și a treia dintre fete.

*U*rmeniș, așezare mai mult de deal decât întinsă pe teren de câmpie. În întregime, satul stă pe un delușor cu două văi domoale, unde oamenii și-au durat gospodăriile. Turnul frumoasei biserici ortodoxe îl zărești din depărtare, cum vii dinspre Râciu și Crăiești. O notă aparte a satului o constituie gruiurile (ridicături de pământ țuguiate), toate trei, dacă bine le mai știi numărul, destul de măricele. Două sunt megieșe, aproape de buza drumului de țară, acum șosea națională, pe care ai acces spre Mociu-Cluj-Napoca, în vest, Reghin și Târgu-Mureș, la est. Celălalt grui s-a format în timpuri imemorabile într-o mică vale, aidoma covatei, în care majoritar își au casele țiganii, mulți dintre ei cu tragere de carte. De pe acest grui cu pantă abruptă, la început de iarnă ne dădeam cu sania, căreia îi lustruiam bine-bine tălpile acoperite cu lamă de fier. Mamă, măicuțiță, ce viteză luau

săniile! În partea de nord-est a satului se cultivau cerealele și pe acele pământuri roditoare, ici-colo câte o casă. Spre nord tronau viile, în care, la coptul strugurilor, mai dădeam iama, însoțit, în special, de țigănuși de seama mea ori mai mici. Veneau cu mine și nu le era frică de paza viței-de-vie. Păi, ce, eram doar băiatul secretarului (s-a schimbat denumirea, din notar s-a făcut secretar) de Sfat Popular. Tot spre nord se afla pădurea, prin care puteai ajunge la Șopteriu și Deleni. Apropo de pădure. În ea își avea sălașul un „bandit” înarmat, care, zice-se, făcea parte dintr-un grup de luptători anticomuniști, grup ce acționa până la Reghin. Cu oamenii de rând erau pașnici, de la aceștia se mai aprovizionau cu mâncare. Pe comuniștii răi îi bâzâiau mereu.

Într-o zi, pe când ne aflam la heleșteul din pădure, „ascuns” într-o poiană, răcorindu-ne picioarele, a apărut „banditul”. N-a scos o vorbă, ne uitam puțin speriați la el. Avea cioareci (ițari) de culoare albă și un suman prins pe umeri. Pe cap, un fel de fes negru. Ne-a mai privit câteva clipe și dus a fost. Cu ochii mei am văzut, așadar, un „bandit” în carne și oase (nu avea pistol, armă, poate era ceva sub suman), de care vorbeau sătenii. Copii fiind, nu știam cine sunt și ce fac. Târziu-târziu, prin anii 1999-2000, fiind jurnalist, la Sighișoara am cunoscut doi foști luptători în rezistența anticomunistă, unul se numea Radu. Au făcut parte din grupul lui Ogăraru, celebrul Ogăraru, cu ai lui oameni aflați în zona Munților Făgăraș. Cu cei doi sighișoreni am realizat interviuri publicate în ziarul la care trudesec „Cuvântul liber”.

Zona centrală a satului Urmeniș era una aerisită, nu înghesuită cu tot felul de construcții. Dominante erau biserica și clădirea Sfatului Popular, cu un pridvor mare în față. Școala și internatul pentru copiii-elevi din satele învecinate, erau separate, dar aproape una de alta.

Școala avea două corpuri de clădire: una pentru clasele I-II și grădiniță, dar și pentru cele mari în care se făceau cursuri după-amiaza; în cealaltă construcție, lipită de cooperativa sătească, învățau cei din a III-a și a IV-a. În ambele mi-am făcut de lucru cu învățătura.

Învățătorul nostru, Toma, venit din zona Bistriței, era și nu era sever. Avea metehnele lui. de pildă, ne trimitea, în timpul nostru liber, după nuiele, câte 20 de bucăți. Da' nu orice fel de nuiele, ci din acelea mai rezistente. Le aduceam și le așezam lângă catedră, în colțul din stânga clasei. Ce făcea cu ele? Ne șfichiuia când făceam vreo năzbâtie ori nu eram atenți. Făcea semn cu degetul, ceea ce însemna să ieșim în față.

- Ia, fă bine, școlar, adă de colo o nuia, să-i vedem tăria.

Ce să facem? Așa cum zicea. Îi dădeam nuiaua, ne prindea de-o ureche și dai la spate, dai. Cel împricinat se rotea în jurul învățătorului ca un titirez.

- Noa așa, noa. Ai văzut ce nuiele jucăușe ați adus? Treci în bancă și ostoaie-te, că m-ai obosit!

Nu ne puteam plânge, învățătorul avea răbdare să țină în așa fel lecția încât să învățăm încă în școală; râdea cu noi;

ne prindea de după umeri și ne rezema de corpul lui, semn al paternității. Învățătorul ne-a învățat să jucăm oina. Vai ce ne plăcea jocul. Îl jucam și în afara curții școlii, mai ales pe imașul de dincolo de drumul de țară, unde păștea câte o vacă-două sub supravegherea vreunui băiețandru. Centrul satului mai era ocupat cu un castel mare și lung de câțiva metri. Avea etaj, cu o scară din lemn la mijloc și multe-multe camere. Îl folosea colectivul (Gospodăria Agricolă de Producție - C.A.P.), ca un fel de depozit; înăuntrul lui se usca grâul, se mai treiera cu o mașină de mici dimensiuni, se băteau „pălăriile” de floarea-soarelui.

Clădirea Sfatului Popular era destul de mare și spațioasă, era folosită și ca locuință de serviciu. Familia noastră a ocupat două camere pentru dormit și o bucătărie încăpătoare. Curte mare, cu acareturi: grajd, șură, cotețe pentru galițe (păsări domestice) și porcine. Ba și un coștei (construcție din lemn cu aerisire printre zăbrele, înălțată de la pământ și acoperită) pentru depozitat, uscat știuleții de porumb. Impresionantă era grădina. Doi nuci mari, pruni, meri, zonă specială pentru legume și zarzavaturi.

Într-una din zile, din nou mi-am căutat de lucru în grădină, nu mai știu pentru ce m-am afundat în ea. Deodată aud ceva, așa de parcă ceva se mișcă. Stau și ascult. Iarăși același sunet, parcă de fâșâit. Începuse să-mi bată mai tare inima. Ce o fi? Încet, tiptil, temător mă apropii de locul acela cu vegetație abundentă. Mă pitesc și privesc prin tulpini de

iarbă, scaieți. Ce-mi văd ochii? Un pui de căprioară, mic și cu ochii rătăciți. Pe deasupra mai era și slăbit. De unde o fi venit aici, în grădină, singur, mă întreb. Răspunsul mi-l dau singur: din codru, care nu era prea departe. Mângâi căpriorul, se uită la mine, îl iau în brațe și-l duc în casă. Mama îl vede.

- Ce-ai adus? Uite un pui de căprioară! De unde îl ai?

- Mamă, l-am găsit în grădină.

- Ce slăbuț e. Stai să-i dăm mâncare. Știi ce să-i aduc.

Din cămară, mama aduce oala din lut ars cu lapte. Noi țineam și o vacă. Pune lapte într-o farfurie adâncă, o așează înaintea puiului și cât ai zice pește soarbe tot laptele. Îi mai toarnă, până ce s-a săturat.

- Dorine! Îl ținem aici, în bucătărie. Nu-l ducem în grajd. Facem un culcuș într-o ladă.

Ce bucurie să aud asta. Vine Ioan și-l vede. Întrebări, întrebări la care primește răspuns. Florina îi la Târgu-Mureș, învață la Școala „Mihai Eminescu”, unde-i astăzi Centrul Militar. Vine tata, chemat de mama. Privește puiul, îl mângâie și el, apoi zice:

- Voi telefona la Ocolul Silvic din Reghin, le spun despre ce-i vorba și vor veni să-l ia, să-l ducă. Până atunci îl hrănim, voi aveți grijă de el.

- De ce să-l ducă, tată?

- Așa trebuie, e animal ocrotit de lege, Dorine. Ce știi tu acum? Lasă că va fi bine.

Într-adevăr, puiul de căprioară, prin îngrijire și hrănire, s-a pus pe picioarele lui, s-a bucurat de atenția mea, în special

a mea. Fără să mă socotesc un salvator. Trec zilele și cam după o săptămână și jumătate au venit doi oameni îmbrăcați în haine verzi, au văzut puiul, i-au mulțumit lui tata și mama, au scris ceva și... am rămas fără drăgălașul pui de căprioară.

Copilărie frumoasă, cu amintiri plăcute am avut frații în această așezare în care am vizionat pentru întâia oară un film rulat de cei din caravana cu o pâlnie mare de pe acoperișul mașinii. Filmul a fost prezentat pe înserat în curtea școlii, pe peretele ei, în asistența multor săteni mari și mici. Acțiunea filmului era cu partizani ruși care luptau împotriva nemților. Aici, la Urmeniș, apa o aduceam cu fedeleșul (recipient din lemn, cu toartă metalică și dop de astupat) de la izvorul aflat la mai mult de 1 kilometru, lângă niște tauri mari pentru pus la înmuiat cânepa. După apă de băut eram dus, când la întoarcere spre sat, fugind vine un coleg de clasă, eram deja în clasa a IV-a, vine deci gâfâind și zice:

- Hai, hai, că ne face pionieri!

Am luat-o amândoi la galop, iute am lăsat fedeleșul în curte și la școală. Era o frumoasă zi din orele după-amiezii. Ceremonialul a fost scurt. Ne-au prins cravatele la gât, ne-a arătat cum se face nodul, după care ni s-a spus că a doua zi, la școală, o să ni se dea angajamentul să-l semnăm, carnetul de membru al Organizației pionierilor din România, vom rosti un jurământ. N-am înțeles niciodată de ce atâta grabă, înainte de

Amintiri în cântec de cuvinte

amiază, în timpul cursurilor școlare nu ni s-a comunicat nimic. În fine... Am plecat mândri spre casele noastre, tot mângâind colțurile cravatei roșii de pionier. S-a bucurat și mama, și tata. Ioan? Se uita când la mine, când la cravată, tăcea. Știi ce-l frământa. În acea zi, tata i-a interzis să meargă la stâna din deal, unde se simțea în largul lui, bea lapte de oaie pe săturate. Mare băutor de lapte era Ioan bondocul!. Mirciulică era prea mic să priceapă ce-i acela un pionier.

Și acum, o povestioară cu iz hilar. Scriam că sora Florina era școlăriță, în clasa a V-a, la Târgu-Mureș. Găzduire i-a dat Aurora, o mătușă de-a lui tata, ce locuia cu familia - soțul Takács, copiii Baba și Lajos - la partenerul unei case de pe fosta stradă Lungă (astăzi B-dul „1 Decembrie 1918”). Mâncare, dormit. Într-una din zile, tata m-a dus pe mine și Ioan la Târgu-Mureș și, având acceptul mătușii Aurora (ea era „capul” familiei), ne-a lăsat acolo de joia până sâmbăta. Toate bune, ne jucam cu Lali, care era mai mic decât mine; mi-a dat trotineta (văzusem pentru întâia oară asemenea „jucărie pe două rotițe”) și învățându-mă cum s-o manevrez, făceam ture pe trotuar. Vine însă ziua de vinerea, Florina plecată la școală. Nu-și luase mâncarea cu ea.

- Copii, Florina și-a uitat pachetul cu mâncare. Îl duceți voi la școală?

- Cum să nu, mătușă Aurora.

Ne-a mai explicat o dată unde-i școala și duși am fost. Bățoși eram noi, doi copii de la țară, că ne preumblăm prin oraș. O luăm pe strada Ștefan cel Mare, trecem de Liceul

„Bolyai Farkas”, Autogară (pe atunci era în actuala stradă Petöfi, în clădirea de lângă Cetate), de Teatrul de păpuși, intrăm în Lenin și de acolo, la stânga, strada Eminescu, nume pe care-l avea și școala. Ajungem, așteptăm recreația care vine. O căutăm în curtea mare pe Florina, „ascunsă” într-o mare de elevi. O găsim repede.

- Ce-i cu voi aici?

- Ți-am adus mâncarea, ne-a trimis mătușa.

- Descurcăreți mai sunteți.

- Florină, de ce nu ne răspund oamenii când le dăm bună ziua?

- Ceee?

- Ce-ai auzit.

- Mă da' proști mai sunteți! Aici îi salutați numai pe cunoscuți. Cât ați salutat?

- Destul, apoi i-am zis lui Ioan că nu are rost să ne răcim gura degeaba și am tăcut.

- Ha, ha, ha. Bine. Acum, înapoi și nu mai salutați!

Am făcut cale înapoi și am procedat cum a zis Florina. Ne-am dumirit, ba am făcut haz de pățania noastră. Ajunși cu bine la mătușa Auroră, n-am povestit ce-am făcut, am zis doar că pachetul cu mâncare a ajuns în mâna Florinei. Va povesti ea când și-a făcut apariția de la școală. Măiculiță ce mai râdea băbălăul de Lali. Baba și unchiul nu erau acasă. Mătușa Aurora, simțind naivitatea noastră, s-a uitat la Florina și i-a făcut cu ochiul. Asta a fost tot. Când mă gândesc la bunul simț ce-l dovedisem salutând oamenii de pe stradă, îmi vine și mie să râd.

Urmeniș, Urmeniș, sat așezat parcă curmeziș, de la moara situată lângă drumul țării și până sus, pieziș, în buza pădurii. Chiar acolo avea gospodăria familia Călbează - Ioan și Ilișca - prieteni buni cu tata și mama, care le erau fini. Îi cununaseră. Fina Ilișca va ajunge la Târgu-Mureș, împreună cu soțul și fiica lor. Ilișca va lucra la Vinalcool, ca telefonistă, iar soțul ei era șofer pe autoturism la Tribunal. În răstimpul anilor, mulți urmenișeni vor lua calea Târgu-Mureșului, a Reghinului, ba chiar a Clujului, cum s-au petrecut lucrurile cu Traian Moldovan, fost coleg de clasă, țigan, băiatul omului de serviciu de la Sfatul Popular, pe care-l angajase tata cu primarul pentru hărnicia și modul ordonat în care muncea. Plecat la Cluj, Traian va urma cursurile unui liceu, la seral, fiindcă era muncitor într-o fabrică, apoi pe cele ale Facultății Tehnice, devenind inginer mecanic. Era tare bun la matematică, Traian, cel mai bun dintre noi toți colegii lui. Avea un frate, Pupulica, de făcuse armata la Canal, vreo trei ani. Mircea, fratele meu, după naștere a supt țâță de la mama lui Traian. Anica, maică-mea, nu avea „piept”, cum se mai zice. Adică, nu îl putea alăpta la sânii ei, neavând lapte de mamă în ei.

Viață liniștită era, în general, la Urmeniș, sat în care primăvara desfundată, cu mai toate ulițele noroioase, te puteai deplasa în catalige de lemn. Cum mai fugeam noi, copiii, cu ele legate mai jos de genunchi. Oameni harnici, doar cotele, dările

destul de mari îi necăjeau. Unii nu vroiau să le onoreze către stat nici în ruptul capului, sau se achitau de ele cu întârziere. În aceste situații, intra în funcțiune munca de lămurire. Și cine trebuia s-o facă, să ducă luptă de lămurire? Cei de la Sfatul Popular. Pe când aveam șase ani, deci prin anul 1949, într-un târziu de toamnă, m-a luat tata cu el și cu primarul de-am mers la o familie un pic mai înstărită, cu casă și toate cele, de pe ulița ce ducea la pădure. Ajunși în fața porții, au strigat-o pe Cătălina să vină că au ceva de discutat. N-am intrat în curte fiindcă lătrau tare câinii dezlegați. A venit Cătălina, după ce și-a pus javrele în legătoare, și din vorbă în vorbă a început cearta. Primarul și tata insistau să-și achite dările. Ea, nu și nu. Câinii lătrau încontinuu. S-a mai potolit Cătălina și ne-a poftit în bucătărie. Nu mă simțeam bine, dar n-am zis nimic. Ne-a servit cu ceva de-ale gurii, eu n-am mâncat, au mai discutat, s-au învoit ca până la Crăciun să-și onoreze o parte din datoria către stat. Mai era circa o lună până la sfânta sărbătoare creștinească a nașterii Domnului nostru Iisus Hristos. La întoarcere acasă, am alunecat și am căzut în genunchi. Mi-am murdărit pantalonii de noroi. De abia m-am deplasat, mă simțeam rău. Ajuns în bucătărie, mama m-a dezbrăcat de haine, m-a așezat în pat și m-a acoperit. Am început să tremur tare, să fac spume la gură. Când a văzut asta, mama a chemat o femeie de mi-a dat în deochi. I s-a arătat o femeie, câini și a zis să mă pregătească și cu RATA de șase, care venea de la Cluj, să mă ducă la Târgu-Mureș. S-a speriat și tata, și mama. M-au dus la Târgu-Mureș, întâi, din câte am reconstituit în

Amintiri în cântec de cuvinte

---

memoria mea, la Clinica Mare, actuală Medicală III. De aici, ne-au trimis la cea de boli infecțioase, situată pe strada Gheorghe Doja, lângă Gara mare. M-au internat imediat, mama a rămas cu mine, tata s-a dus să înnopteze la unchiul Ioan Borda, Coșcobelul, care devenise croitor. Ioan și Mircea, până la întoarcerea tatei, la Urmeniș au rămas în grija lui Sandu Moldovan, omul de serviciu, și a soției sale, Marișca, o bună gospodină. La ei, acolo, în țigănie, am mâncat de multe ori. Ei m-au învățat țigănește, că o rupeam bine!

Așadar, am rămas la spital, unde au început tratamentul cu un fel de electricitate, mai ales pe spate. Mă pișca. Timp de vreo 20 de minute tot au purtat pe mine niște rotițe late, pline cu electricitate. Apoi, am adormit. Mama era cu patul lângă al meu, mă ținea de mână. Noaptea am început să am vedenii, făceam tare urât. Dimineața, m-au mutat cu patul pe coridor, lângă scări. Acolo am rămas până m-am făcut bine. Trei săptămâni și câteva zile am fost internat la Clinica de Boli Infecțioase, căzuse prima zăpadă. Până la Crăciun mai erau cinci zile. Ne-au dat drumul acasă, unde am ajuns cu bine, refăcut dintr-o maladie care-mi putea fi fatală dacă nu se acționa cu repeziciune.

Puteam paraliza, însă Providența a fost de partea mea ca și atunci când, la vârsta de 63 de ani, mi-au „căzut” picioarele. De la brâu în jos nu-mi mai simțeam picioarele. Erau complet paralizate, puteai să le tai ca pe un lemn. Era într-o zi de duminică a lunii mai. Imediat au chemat Salvarea, m-au dus la Spitalul Clinic Județean de Urgență Mureș și au început

analizele, investigațiile. Verdictul a fost în sala de operație. M-au operat la coloana vertebrală, jos la inelul din apropierea mijlocului trupului, unde se formase un cheag de sânge.

Șase săptămâni am stat într-o rezervă, împreună cu Luci, soția mea, care m-a ajutat enorm de mult și cu multă răbdare. Apoi, în anul 2013, la începutul lui s-a îmbolnăvit, a stat prin spital și, în dimineața zilei de luni, 27 mai, ora 6, și-a dat ultima suflare în fața mea.

Domnul să-i vegheze somnul de veci! La rându-mi, prin voință, exerciții fizice, am ieșit din spital pe picioarele mele. Câte nu-i sunt date omului în viață! Și mai bune și mai rele!

De la Urmeniș la Râciu, sau o nouă mutare! În acel decembrie cu pățania mea nedorită și internarea în spital, tata a fost chemat să meargă la Regiune, la Cluj. Se întreba și el ce o fi așa de urgent de-l cheamă. A plecat și în după-amiaza zilei era înapoi, la Urmeniș. Nouă, copiilor nu ne-a spus nimic în legătură cu porunca venită de sus. În fapt, ce ne interesa pe noi?! Atât rețin că era bucuros, asta însemnând că e ceva de bine pentru el. Am trecut prin sărbătorile de iarnă cu zăpadă și ger. Pe la început de februarie, an 1954, tata a plecat din nou de acasă. Firește, cu treburi de serviciu, însă de data aceasta nu venea acasă decât în ziua de vineri, după-amiaza. Dis-de-dimineață, luna pleca iarăși. Pe mama n-am

Amintiri în cântec de cuvinte

întrebat-o, nici ea nu ne-a spus nimic. Ne vedeam de școală, eu, Ioan și Florina. Mircea era în al patrulea an de viață.

În această poveste, în ce mă privește, ceva s-a petrecut chiar în debutul primăverii anului 1954.

- Fiule, mâine vii cu mine.
- Unde, tată?
- Te duc la Râciu.
- Ce-i Râciu?
- O comună ca și asta, însă mai frumoasă.

Nu aveam cunoștință ce făcea tata acolo, dar mă cuprinse bucuria că plec în necunoscut. Noaptea dinaintea plecării mi s-a părut tare lungă, așa încât la întâiul cântat de cocoș am sărit din pat și direct în curte. Mi-am făcut lucrul obișnuit: slobozitul orătăniilor, mâncarea le era deja pusă în mici troci din lemn; deschisul ușii la grajd pentru aerisirea văcuței. Mama era și ea în picioare, pregătea de-ale gurii pentru mine și tata. Țin minte că era o zi de joi, tata mă învoise două zile de la școală. Pe la ora 6:30 a dimineții ne-am urcat în trăsura

Dispensarului medical uman, cu vizitiu propriu, și am pornit la drum, cale de vreo 15 kilometri. După ce am trecut de Sânmărtinul de Câmpie, se puteau vedea casele Râciului. Și aici un grui, înainte de a intra în sat. Ora 7:30 ne prinde deja în așezarea despărțită în două de apa pârâului Comlod, cu punct de plecare din zona Tecii de Bistrița, și cu vărsare în Mureș, la Lechința, sat în care a văzut lumina zilei sculptorul, scriitorul Ion Vlasiu, autorul busturilor unor personalități ilustre ale literaturii românești. Intrăm într-o clădire frumoasă: Sfatul Popular al comunei Râciu. Tata îmi arată birourile de lucru ale salariaților - patru la număr, de dimensiuni diferite, după care mă duce în cealaltă parte a clădirii. Acolo avea rezervată camera de serviciu, gata mobilată. Mai erau o mică bucătărie, una mare și o cameră mai mare și alta rezervată oaspeților. Pe toate mi le-a prezentat - să spun așa - tata. Clădirea era luminată electric și dispunea de instalație de gaze naturale, lucru pe care-l vedeam pentru întâia oară într-o clădire locuită.

- Aici o să ne mutăm în curând, Dorine. Asta va fi locuința noastră. Tu și Ioan veți frecventa cursurile școlii aici, la Râciu. Uite, îți pun mâncarea pe masă, mănânci cât și când poți, eu mă duc la lucru. Curtea te așteaptă să faci cunoștință cu ea, grădina la fel. Mai târziu, cam peste trei ore, mergem să-ți arăt satul. Peste noapte vom rămâne aici, apoi vineri pe la amiază ne întoarcem la Urmeniș. Vine trăsura după noi. Mă învoiesc a spune că Râciu de Câmpie a fost sediu de Plasă, până la abolirea monarhiei; că lumina electrică era produsă de

Amintiri în cântec de cuvinte

un generator pe care-l punea în funcțiune Feri baci, însă nu zi lumină, și de serviciile lui beneficiau unitățile administrației publice, școala, dispensarele medicale uman și veterinar, miliția, poșta, căminul cultural și nu mai știu cine. A, da, C.A.P.-ul, sediul acestei Cooperative Agricole de Producție. În ansamblul lui, satul nu era electrificat!

Ajunși la Urmeniș, repede i-am povestit lui Ioan ce și cum, unde o să stăm și că Râciul e o comună frumoasă. În fapt, ea se află la „cruce” de drumuri care fac legătura, spre nord-est, cu Reghinul, la vest, ai asigurat acces către Cluj, apoi, tot spre est, cu Târgu-Mureșul. Încrucișare de drumuri care pornesc către direcțiile menționate chiar de lângă clădirea Sfatului popular.

Și acum câteva vorbe despre încă o mutare cu serviciul lui tata, ajuns secretar, ca urmare a decesului celui dinainte. Pesemne nu aveau înlocuitor decât pe tata, cel școlit. Așa, în luna martie, s-au pus în mișcare preparativele mutării cu tot calabalâcul de care dispuneam. Tare multe lucruri erau de orânduit, de pregătit, inclusiv animale: vaca, doi porci, păsări de curte. Țin minte că vreo săptămână, zi de zi, până seara, oamenii au tot transportat cu căruțele mobilier, haine... de toate. Noi am fost ultimii la rând. Urmenișul l-am părăsit pentru totdeauna în partea a doua a lunii martie 1954, rămânând amintirile, care, iată, se păstrează și astăzi, drept dovadă stând scrierea aceasta. Reportajul vieții unui om aflat și el în... marea trecere prin lume!

Așezarea de pe Comlod primea o nouă familie, străină complet de ea. Urma perioada de integrare în viața acestei comunități alcătuită din români, trei familii de maghiari, cea mai renumită era Papai, din țigani și una de sași, cea a medicului veterinar Emil Sokol. Și ea își avea sălaș în locuință de serviciu - dispensarul - alcătuită fiind din copiii Kurt, Wolfgang și Zelma, născută la Râciu. Kurt și Wolfgang erau buni atleți, foști campioni naționali, balcanici, primul la aruncarea discului, al doilea la aruncarea sulitei. Zelma n-a practicat niciun sport, în vreme va deveni medic cu studii făcute la Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu-Mureș. Cu Volfi, cum îi spuneam noi, am fost coleg de clasă, din a VIII-a, la Liceul de Băieți „Alexandru Papiu Ilarian”. Ocupa locul în banca din spatele meu, a treia, rândul din mijloc și, la tezele scrise, mai ales la matematică, mă tot îmboldea să stau câș pentru a copia de la mine. Așa și procedam. Îl ajutam. La una din teze a copiat exact după mine și să vezi minune: teza lui a fost notată cu 8, a mea cu 7. Ce-a mai râs Kurti de mine, care eram înciudat. Oricum, mi-a demonstrat că se pricepe la copiat.

Incredibil fapt. Ne-am acomodat tare repede cu viața răcenilor, noi, copii, cu cei de-o seamă, cu colegii de clasă, de școală. Debutul intrării în sala de clasă l-am făcut cu sfioșenie, mi s-a rezervat locul din banca întâi, rândul întâi, lângă Viorica Târnăvean, o fetiță brunetă, minionă. Așa am rămas colegi

Amintiri în cântec de cuvinte

---

de bancă până la terminarea cursurilor clasei a IV-a, urmate cam jumătate la Urmeniș, jumătate la Râciu. Învățătoare mi-a fost domnișoara Mia Coveșan, de loc din satul vecin Lechincioara. Locuia într-o cameră de la etajul morii, aflată în vecinătatea Sfatului Popular, Stația CFR de cale îngustă și sediul Cooperativei de Consum. În iunie, mi-am luat rămas bun de la școala din Râciu, cu sediul ei aflat lângă biserică, dar nu de tot. Cum așa? Bine, fiindcă un an de învățământ am fost profesor suplinitor, perioadă în care la clasele a V-a A și B am predat Caligrafia, Educația Fizică, Istoria și Geografia, iar la clasele a VI-a A și B, Istoria.

Îndeplineam funcția de comandant de unitate de pionieri pe școală. Director era Moldovan (îmi scapă prenumele lui, acum, când scriu aceste rânduri), un bărbat sever, drept și cinstit. Fiica lui, Aurora, era în clasa a V-a A, învăța bine, dar am prins-o în ofsaid la un extemporal rapid la Geografie, pe care l-am notat cu 4. Niciun reproș din partea directorului, însă nici felicitări. Învățătoarea Felicia Șimon (trăiește la Gornești, fiica ei este directorul unei școli gimnaziale din municipiul Reghin) și profesorul de limba română, Nicolae Radu (de loc din comuna Moara Săracă, de lângă Urziceni), colegii mei, mi-au zis că am avut curaj. Un fel de... „Curaj, găină, că te tai!”.

Mai zăbovesc la acest capitol al profesoratului meu cu un fapt neplăcut, tragic. Nicu Radu era și el în concediu, fiind vacanța mare. A plecat în satul lui. Într-o zi de sâmbătă

(nefastă zi!), împreună cu un frate de-al lui s-au urcat într-o garnitură de tren personal pentru a merge la București, la un iarmaroc de pe lângă Obor. S-a pus trenul în mișcare și a trecut de câteva stații CFR.

În apropiere de București s-a produs neprevăzutul. Garnitura de vagoane a deraiat. Nicu și-a găsit sfârșitul în acea catastrofă feroviară, fratele lui a scăpat cu viață. Sigur, urmau funeraliile. Cine să participe din partea școlii răcene? Dorin Borda. Mi s-au dat bani pentru coroană, pe care am târguit-o în Capitală, pentru transport și, seara, cu acceleratul Târgu-Mureș-București am plecat, mereu eram cu gândul la nenorocosul Nicu, cu care mă împrietenisem.

În fine, am ajuns la Moara Săracă, pe o vreme caniculară. Îndrumat de săteni, am ajuns ușor la casă părintească a lui Nicu. Ai casei se așteptau să vină cineva de la Râciu, la școala căruia Nicu a profesat doar un an de învățământ, cel dintâi după absolvirea Universității din București. Am fost luat în primire de cei ai casei, m-au poftit să-l văd pe Nicu în altă ipostază. Era în sicriul descoperit, i-am sărutat fața făcându-mi semnul crucii. Scurtez și voi zice câteva lucruri despre modul în care se desfășoară ceremonia funebră. Cu mortul se înconjoară satul, pe o rută familiară sătenilor, apoi la biserică, nu la cimitir. L-au dus pe Nicu în biserică și înăuntrul Casei Domnului s-a ținut slujba de îngropăciune.

Mi-am ținut scurtul mesaj adresat familiei îndoliate și nu m-au lăsat să merg la groapa din cimitir pentru că trebuia

Amintiri în cântec de cuvinte

să mănânc și la gară, la ultimul tren care mai circula spre București. Mi-am luat rămas bun exprimându-mi încă o dată regretele mele familiei. Un văr de-al lui Nicu m-a condus la stația CFR, pe drum povestindu-mi, cu lux de amănunte, cum s-a petrecut tragedia.

Revenind la profesorat mai trebuie aduse în discuție implicarea mea în viața socială și culturală a Râciului. Am făcut parte din echipele participante la recensământul păsărilor domestice, din formațiile de teatru amator, ca actor și regizor, punând în scenă piesa „Neamurile” de Teofil Bușecan, din formația de dansuri populare, cu acestea participând la spectacole prezentate mai ales la Sărmașu de Câmpie, care era pe atunci centru raional. De asemenea, în rând cu elevii, cu alți dascăli am contribuit prin muncă efectivă la construcția noului local de școală, unul arătos, situat central, chiar peste drum de actuala Casă de Cultură „Vasile Conțiu”, despre acest nume poate fi vorba în conținutul paginilor ce urmează. Numai de nu l-aș pierde... pe drum!

Așadar, cursurile clasei a IV-a le-am încheiat cu bine. Tata a hotărât să-mi continui școala la oraș.

- Dorine, sora ta este elevă la Liceul de fete „Unirea” din Târgu-Mureș. M-am sfătuit cu Anica, mama ta, și am decis să urmezi și tu o școală la oraș. Ce zici, vrei?

- Nu știu ce să zic, tată. Acolo...

- Acolo, ce?

- Îs copii de domni, mă pot pune cu ei?

- Și crezi că or fi mai cu moț decât voi? Chiar așa. Vrei nu vrei, te duci la oraș, la școală.

- Dacă voi ziceți așa, mă duc, oi vedea ce-o fi. Dacă-i greu, vin din nou la școala Râciului.

- Ceeee? Auzi la el, greu! Mie mi-a fost ușor să mă tot mut de colo-colo? Greutățile se înving prin voință, așa să știi de la mine.

Cu asta discuția între noi doi s-a încheiat, eu consimțind tacit plecarea mea la oraș. Mi-am scos certificatul de absolvire a patru clase, foaia matricolă și, când a fost cazul, cu tata ne-am dus la Târgu-Mureș, înscriindu-mă în clasa a V-a la Liceul de Băieți „Alexandru Papiu Ilarian”. La 1 septembrie 1954 devenisem școlar la cel dintâi liceu românesc de pe valea superioară a Mureșului, inaugurat în anul 1919. O mândrie să ai un asemenea privilegiu, nu? Liceul avea internat, cantină, chiar în interiorul lui. Iată-mă și internist (nu ca și cadru medical) alături de alți elevi proveniți, cu predilecție, de la școlile din mediul rural. La început de an școlar 1954-1955, am să povestesc cum am ajuns de la Râciu la ușa principală de intrare în liceu.

Cu două zile înainte de a ne ocupa locurile în clase, trebuia să fim prezenți cu... La înscriere ni s-a indicat cu ce. Cu o saltea, asta în primul rând, lucru important pentru elevul internist, haine de schimb, chiloți de sport. Am așezat salteaua într-o căruță, saltea umplută cu paie, bagajele și spre Târgu-Mureș, unde am ajuns după-amiaza. La poarta liceului ni s-a indicat unde să o punem. Exact în holul de la intrare. Acolo

Amintiri în cântec de cuvinte

---

am înnoptat, pe saltea, până a doua zi când, după ce am achitat o taxă, a început repartizarea pe dormitoare care aveau paturi supraetajate din fier. În dormitor eram și elevi din clase mai mici, și mai mari. Aceștia aveau prioritate la alegerea patului - jos ori sus. Acolo, sus, am fost așezat și sus am rămas până am înaintat clasă cu clasă. Cantina se afla la subsol.

Cursurile le-am început într-o sală de clasă mare de la parterul liceului, lângă una din ușile de ieșire în curte. Două uși erau, asta unde se afla clasa a V-a B era poziționată în zona unde locuia familia Someșan, oameni de serviciu ai liceului, făcând parte din sectorul administrativ. Ilie Truța, de loc și el și Măriuța erau din Beica de Sus, consăteni cu noi, și cu toate acestea nu mă bucuram de niciun fel de protecție. Dimpotrivă, îl informau pe tata despre situația mea la învățătură. Este același Ilie Truța care, împreună cu Ioan, fratele mamei, au trecut munții înrolându-se ca ostași ai Armatei române, pentru a lupta împotriva Armatei roșii. Ilie Truța a prins frontul și în Munții Tatra, unde a fost rănit la un picior și trimis în spatele frontului, cum el însuși mi-a spus.

Ca număr de elevi, cele două clase a V-a, numeric erau dominate de externiști. Buni erau mai toți la învățătură, mai puțin Mihai Cohut, o vreme colegul meu de bancă. După ce a absolvit și el clasa a V-a, din a VI-a n-a mai venit, înscriindu-se la altă școală din oraș.

Dintre colegii cu care am parcurs drumul din clasa a V-a până în a XI-a, pomenesc numele lui Ioan Curtifan, Puiu Brezeanu, Tudor Mureșan, Ioan Sita, Milu Stoica, Ionescu,

Gicu Raita, Aurel Comes. Longin Dunca, Mesaroș, Wolfgang Sokol, iar ca profesori pe Nedelcu, Corina Târnavăean, tata Lupșa, Bazil Ciacoi, Mateescu, Maria Șerban, Vesely Tibor, doamna Horga, excelentă profesoară de chimie, Alexandru Munteanu. Trebuie spus că absolvind clasa a X-a și trecând astfel în a XI-a, cursurile acesteia le-am urmat la Liceul „Bolyai Farkas”, unde aveam și internatul, cel de la „Papiu” fiind desființat. Diploma de maturitate figura însă cu antetul Liceului „Al. Papiu Ilarian”.

O explicație. În anul școlar 1960-1961 s-a produs o modificare în sistemul organizatoric. Nu au mai fost licee exclusiv cu predare în limba română și maghiară. Acesta-i motivul pentru care clasa noastră, a XI-a B, a fost transferată la „Bolyai”, de acolo, la „Papiu”, au venit elevi din clase maghiare. Schimbarea s-a produs doar la nivelul liceelor menționate. „Unirea” a rămas de fete, până ce sora mea, Florina, a absolvit 10 clase. Ultima terminală, fiindcă apoi s-a trecut la sistemul cu 11 clase.

Încheindu-mi studiile liceale, mi-am încercat posibilitățile, norocul, la facultate. M-am înscris la Geologie-Geografie din București. Am promovat scrisul, dar oralul l-am ratat de puțin, a fost o mică neatenție, profesorul examinator m-a picat. De ciudă, am optat pentru învățământ. Secția Regională de Învățământ Autonomă Maghiară mi-a emis repartiție la Școala Generală din comuna Râciu, ca profesor suplinitor. Era nevoie de cadre. După un an de învățământ,

Amintiri în cântec de cuvinte

---

din nou la București, la Școala Tehnică de Activiști Culturali. Examenul de admitere l-am trecut cu brio, nota 9,80, și am beneficiat de bursă până la o nefericită întâmplare în care am căzut șase inși ca musca în lapte, fiind turnați directoarei Nistor. Din prea mult zel și mai puțin justificat ne-a pregătit un adevărat proces.

Da, proces-proces, care a avut loc la Casa de Cultură a raionului „30 Decembrie”, într-o sală plină cu muncitori tineri aduși special pentru a ne servi o lecție. Acuzația ce ni s-a adus de directoare: imoralitate, or pe vremea aceea era foarte grav. În fața mulțimii de tineri muncitori din fabricile raionului am fost inferați cu toată ura comunistă, utecistă. Eu nu am fost exmatriculat, ci am scăpat cu nota scăzută la purtare, care însemna automat pierderea bursei, și excluderea din UTC, făceam parte din Comitetul UTC al școlii. Bursa nu am avut cum să o reobțin în anul II, însă am fost reprimat în UTC.

La examenele de absolvire a școlii i-am arătat directoarei cine-i Dorin Borda. La toate examenele: literatura română, universală, la materia de specialitate, ca să numesc materiile de studiu cele mai importante, am obținut note peste 9, ba chiar și trei de 10. Și cu directoarea am avut examen. N-a avut ce face, n-a reușit să mă amețească cu întrebări suplimentare, nevoită fiind să mă noteze cu 10 (zece). De fapt, a fost pusă în încurcătură. Nici măcar n-a știut să-mi pună întrebările suplimentare, în ele se afla și răspunsul. Fiind maturi, am îndrăznit a avea cu ea un scurt dialog, așa ca de la om la om.

- De ce ați iscat tot circuitul ăsta? V-ați înjosit luând în considerare pâra lui Coca Dumitrescu, colega mea.

- N-am avut ce face.

- Cum așa?

- M-au luat la întrebări cei de la Comitetul UTC al raionului.

- Dar cine i-a informat despre o așa-zisă acuză de imoralitate, nu dumneavoastră?

- Hm, ce să-ți spun?

- Spuneți-mi: ați recurs măcar la o minimă cercetare a ceea ce zice Coca?

- Păi, cum să cercetez?

- Vă spun eu cum. Făceam parte din Comitetul UTC pe școală, nu? M-ați chemat să mă întrebați cum s-au petrecut lucrurile, în calitate pe care o aveam? Nici acest lucru nu l-ați făcut. Vă rog nu vă supărați pe mine, dar poate nu știți cine-i Coca Dumitrescu. Vă spun eu: o otreapă, asta e. Eu pot să o judec, nu ea pe mine. Scuzați de timpul pierdut.

- Stai. Tu ai scăpat ușor.

- Ce vorbiți? Am scăpat ușor. Dar Vali Drăgoi, Virgil Gherasim, care au fost exmatriculați, ei cei mai vârstnici dintre noi, elevii. Știți că Virgil Gherasim, moldoveanul, a fost coleg cu Labiș la Școala de Literatură, pe care a trebuit să o abandoneze, tot așa pe motiv de pâra? Acum a rămas pe drumuri, fără nicio pregătire. Elevii buni ai dumneavoastră, ai celorlalți dascăli. Eu am terminat, tovarășă directoare!

- Te-ai înfierbântat.

- Nu am pentru ce?

- Te rog să încheiem în termeni amiabili.

- În ce mă privește nu vă port ranchiună, și vă doresc numai și numai bine!

- Îți fac o propunere. Știi că voi, ardelenii, sunteți mai înțelepți și calculați. Să nu duci afară vorbele mele. Am greșit! Te rog, să rămână între noi. Și bărbatu-meu, pe care îl cunoști bine, și știi cine e, mi-a spus că am greșit, să o repar dacă mai pot. O repar, cel puțin în ce te privește, și-ți repet: am greșit!

- Bine, m-am mai liniștit, că tare m-am aprins. O fac pentru domnul Nistor, nu suflu nimănui o vorbă, nici ce am vorbit. Când se eliberează repartițiile?

- În două-trei zile. Secretara a întocmit toate actele cerute de Ministerul Culturii. Poți fi sigur că vei primi repartiție pentru Târgu-Mureș.

- Știți ceva sigur?

- Nu, însă situația ta la învățătură, faptul că ai fost reprimat în UTC îți dau dreptul la o repartiție într-un loc bun.

- Bun, am încheiat. Încă o dată, scuze de deranj, dar trebuia să mă descarc, mai ales că nu-mi plac nedreptățile. Bună ziua și la revedere!

Am ieșit din birou satisfăcut și fără să-i mai spun vreun cuvânt directoarei. Acum cred că pe ea o frământă gândurile, o apucă remușcărilor. Și când te gândești ce soț bun și blând are... A avut dreptate că prind un loc bun. Locul acela a fost la Biblioteca Regională Autonomă Maghiară din Târgu-Mureș,

fiindcă în școala bucureșteană am terminat specializarea biblioteconomie. De la Ministerul Culturii, unde am fost, mi s-a eliberat doar o adeverință care atestă absolvirea școlii și că sunt repartizat la biblioteca târgumureșeană. Repartiția va merge prin poșta secretă. Și așa a fost. Repartiția ministerială mi-a asigurat loc de muncă și mi-a conferit dreptul de intrare în oraș, precum și buletin de identitate cu statut de om al urbanului. Doi iepuri împușcați dintr-o lovitură. Păi, te pui cu... Io îs beicean, sintagmă pe care prietenul și fostul coleg de jurnalistică, Andrei Dorin Mureșan (Doru), o folosea când era la chefuri, în anturajul prietenilor de pahar.

Opt ani am funcționat la bibliotecă, ce viață plină de învățăminte în tovărășia cărților, a colegilor, eram numiți „șoareci de bibliotecă”, în mijlocul prietenilor, cel mai bun al meu fiind și astăzi, pe nume Dimitrie Poptămaș, isteț foc, pe toate le știe, orator, devenit în timp directorul Bibliotecii Județene Mureș. Lui Dimitrie îi datorez multe, inclusiv stârnitul meu către studii superioare, în cazul dat jurnalistică. La București am terminat Facultatea de Ziaristică, cursuri de zi, cu rezultate care m-au plasat al cincilea din 115 studenți. Așa am ajuns să obțin post la fostul cotidian „Steaua roșie”, astăzi „Cuvântul liber”, din municipiul Târgu-Mureș.

Dintre lucrurile neplăcute prin care am trecut la „Steaua roșie” am să vă povestesc unul singur: cel cu cercetarea penală sub care m-am aflat. Unicul am fost, pe vremea comunismului, aici, în județul Mureș.

Încă eram novice în meseria aceasta care m-a captivat, atras, devenind pasiune mistuitoare. Mă aflam la începuturi, cu toate că atunci când eram bibliotecar am publicat informații culturale din regiune, făceam teren, prezentări de cărți nou apărute. Colaboram bine cu Olga Apostol, șefa secției cultură a ziarului „Steaua roșie”. Însă asta nu însemna că fac jurnalistică. Într-una din zilele de după intrarea în corpul redacțional, întâmplată pe data de 29 august 1975, mă aflam în documentare la Reghin, unde am „bătut” drumul IRUM-ului pentru realizarea unui reportaj despre sudori, bibliotecă, comerț.

Alergătură, nu glumă! Aveam deja 34 de ani adunați pe răbojul vieții. Cum până la venirea acasă cu trenul mai era ceva timp, program de voie. Mă aflam pe strada Sării care te duce și în centrul Reghinului, și la stația CFR, Autogară. La un moment dat, pe o clădire, văd inscripția: „Clubul pensionarilor Reghin”. Hai să intru și... neintrând în detalii, la o masă un grup de patru persoane, care numai a pensionari nu le arăta vârsta, juca remmy. Nimic rău în asta. Stau și privesc fără să fiu băgat în seamă. Se încheie o tură și câștigătorul „umflă” potul, aici acesta era în sumă de 10 lei, bancnota veche. Și la a doua tură, la fel. Am plecat și am scris o notă cum că la acel club se joacă pe bani, notă care a fost publicată în coloanele ziarului. Trece o vreme, și întorcându-mă la domiciliu, în cutia poștală, un plic cu antetul Judecătoriei Mureș pe el și

adresa mea. În apartament îl deschid și citesc că sunt pus sub cercetare penală pentru nota publicată în ziar și că trebuie să probez cele scrise. Vai, am dat de dracu', mi-am zis. Dorine, pe unde scoți cămașa? Adresa i-o prezint redactorului-șef, domnul Ioan Pop, care-mi zice să mă descurc cum știu. Deci, vorba ceea: „N-am treabă, nu mă bag”. Bașca, sunt chemat la Secția de propagandă a Comitetului Județean Mureș PCR, condusă de Eugen Trâmbițaș. Sunt primit însă de Gidofalvi Ildikó, fostă jurnalistă la „Steaua roșie”, apoi la „Vörös Zászló”. A fost promovată pentru marele ei merit că nu prea se obosea cu scrisul și, practic, nu-l avea decât pe cel de ticluit scrisori. Deci, am fost pârât, reclamat de conducerea Clubului reghinean. Gidofalvi Ildikó mi-a zis că a fost o comisie la fața locului formată doar dintr-o singură persoană, adică ea fiind șefa. Auzi, tu, comisie?! Mi-a mai zis că nu se confirmă cele scrise de mine.

- Nu trebuia să fi mers și eu cu acea comisie?

- Bineînțeles că nu.

Trebuie să prezint probe, altfel voi fi pus în discuția organizației de bază PCR a celor două gazete, voi fi acționat în judecată. În discuția organizației am fost pus, redactorul-șef și alți doi colegi care făceau parte din prezidiu aveau misiunea să mă critice pentru greșeala comisă și să propună sancțiunea „vot de blam cu avertisment”. Ei bine, au luat cuvântul Petelei István și Makkai, care, hai s-o spun pe aia dreaptă, m-au apărat cu argumentele lor convingătoare zicând că sancțiunea

propusă este prea mare. N-a mai luat nimeni cuvântul, s-a supus la vot sancțiunea și am primit doar avertisment!

Aici am scăpat, dar cum mă descurc cu cercetarea penală? Îmi răscoleam mintea, mă frământam, n-aveam stare. Intrasem, pe bune, într-o situație care-mi putea produce chiar pierderea slujbei. Pe când ședeam la o cafea cu un prieten, Ioan Curtifan, și el jurnalist în devenire la Radio Târgu-Mureș, mintea mi s-a luminat. Mă duc la Maior, secretarul Asociației Sportive „Voința” Reghin, că le știe pe toate și este colaboratorul ziarului. Zis și făcut, n-am mai stat pe gânduri și la... Maior. L-am găsit șezând și lucrând la masa din singura încăpere situată într-o casă din zona centrală a Reghinului, aproape de Loto-Pronosport.

- Bună ziua la dumneavoastră!

- Bună. La Reghin, la Reghin?

- Din nou aici, în orașul lutierilor români. Ce mai fac sportivii?

- Unii bine, ca de pildă pugiliștii, alții să nu zic ce.

- Nea Maior, să-ți spun de ce am venit la dumneata. Știu că mă poți ajuta. Conducerea Clubului pensionarilor mi-a făcut întâmpinare la Procuratura județeană și la Comitetul județean Mureș al PCR, pentru...

- Nota din ziar?

- Da.

- Îi mâna lui Pop, îl știi ce-i poate capul moșului. Uite, cu una cu două, te ajut.

- Am nevoie de unul-doi martori măcar, din aceia care pot depune mărturie și scrisă, sub semnătură.

- Da, da. Îi mâna lui Pop. Uite îți dau niște nume de femei, locuiesc pe aici, prin preajmă, le cauți, le spui ce dorești și spune-le cine te-a trimis. Acuma nu-s acasă, ci la serviciu, trebuie să le aștepți.

- Aștept. Crezi că-mi dau declarație?

- Cere-le și dacă nu astăzi, las' pe mine. Cel mult într-o săptămână le ai, ți le duc la redacție fiindcă am treburi de rezolvat la UCFS. Bărbații acestor femei acolo-și pierd timpul și joacă, mai ales remmy pe bani. Îi mâna lui Pop...

Am mai stat un pic de vorbă și am plecat la verișoara mea primară, Mărioara a lui Trândosu, din Beica de Sus. Nu locuiește departe de aici, pe Nicolae Bălcescu. Noroc că era acasă educatoarea și directoarea de grădiniță cu program prelungit. Se bucură și...

- Ia loc să-ți pun ceva de mâncare.

- Nu te refuz, Mărioară, că îmi e foame.

- Noa, așa-mi place.

- Ce faci la Reghin, pe unde ai umblat?

Îi spun despre ce-i vorba și numai aud că zice:

- Declarații? Păi, îți pot da și io.

- Nelu umblă și el acolo?

- Nu. Bărbații prietenelor mele. Zici că Maior ți-o dat nume. Ia să văd.

Bucuros că-s pe drumul bun, îi dau notesul în care le-am scris numele și adresa.

Amintiri în cântec de cuvinte

- Vrei să le cauți? Șăzi pe cur, vorbesc eu cu ele. O sută îți aduc, mama lor de bărbați. Las' că i le duc eu lui Maior, doar îi prietenul nostru.

M-am ospătat în liniște la auzul celor spuse de Mărioara. Ață înapoi la Maior să-i spun ce și cum.

- Uite, domnule Maior, am fost la verișoara mea, Mărioara Oltean.

- La Mărioara, prietena mea.

- Da. Mi-a zis așa și așa. Face rost de declarații scrise și le aduce la dumneavoastră.

- Face treabă bună Mărioara. Ce zice, e sfânt.

Eram în al nouălea cer. M-am înapoiat la Târgu-Mureș și am rămas în așteptare. Așa precum a zis, într-o săptămână, Maior era la mine, la redacție cu 11 declarații. I-am mulțumit și în ziua următoare m-am prezentat la procurorul șef al județului, jurist Gheorghe Andreicuț, și i-am înmănat declarațiile, așa cum ne-am înțeles. Atunci nu știam nici unul că peste nouă ani vom fi cuscii. Am fost naș de cununie din partea mirelui, Doru Borda, inginer constructor de automobile, fiul vărului primar Eugen a Picheriței, învățător, și al soției sale Lidia, educatoare. Au trecut trei săptămâni și, printr-o scrisoare trimisă la domiciliu, Procuratura îmi face cunoscut că cele relatate de mine în nota din ziar corespund purului adevăr și în consecință încetează cercetarea penală. Dreptatea a fost de partea mea, atât îmi pot imputa că nu mi-am luat la documentare măsuri de prevedere. Învățătură de minte mi-a trebuit și, iată, am avut parte de ea.

Vestea dusă de mine în redacție pe unii i-a bucurat, alții care m-au „chefelat” au tăcut mâlc, iar în ce-o privește pe marea patrioată și slaba gazetăriță, Gidofalvi Ildikó, mă ocolea de fiecare dată, și bine proceda. N-a meritat să-i arunc măcar o vorbă, așa peste umăr, de sanchi.

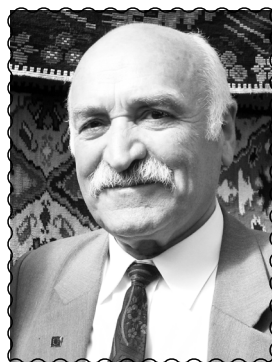
Tare mi-a plăcut munca de bibliotecar, n-am să uit câte zile mă mai țin în viață emoția când prinzi în mână o carte. Un clasic american, Walt Whitman, spunea: „Cine a atins această carte, a atins un om”. Acest scriitor a folosit pentru întâia oară versul alb, l-a urmat apoi rusul Maiakovschi. Câtă dreptate!

Cartea înseamnă viață, deci trăire sufletească. Mediul în care am lucrat opt ani, pot spune, m-a schimbat mult în bine din punct de vedere al percepției a tot ce se întâmplă în jurul nostru, a tot ceea ce se petrece cu noi. Mi s-a încredințat ca loc de muncă Secția de îndrumare și control a tuturor bibliotecilor de lectură publică din Regiunea Autonomă Maghiară, care se întindea până la Sfântu Gheorghe. Șeful ei era Meszáros József, el având în subordine doi bărbați unul și unul:

Amintiri în cântec de cuvinte

Dimitrie Poptămaș și, bineînțeles, eu începătorul, până la venirea în bibliotecă a profesorului Csiszer Árpád, o figură excentrică, purtător al unor ochelari cu multe dioptrii. Ședeam lângă Buba Câmpeanu, secretara, mama noastră, un zdrahon de femeie rămasă necăsătorită.

Făceam muncă de îndrumare, mai ales, la bibliotecile raionale, comunale, sătești. Plecam pe teren cu un IMS vechi condus de Nagy Lacy, apoi a venit Béla, un negricios slab, slab de-i scârțâiau așa de tare oasele că îi tulbura pe cei din jur când se mișca. Stăteam pe teren și câte o săptămână, mâncam la bufetul de incintă al partidului, de regulă înnoptam la camerele de oaspeți raionale. Se organizau cursuri de pregătire, perfecționare a bibliotecarilor comunali, de regulă la Toplița, sus la Banfy, unde erau condiții de cazare.

Lectori, profesori să zic așa, erau Meszáros József, Dimitrie Poptămaș, doamna Kiss, pentru partea de prelucrare, înregistrare a cărților, de întocmire a cataloagelor alfabetic și pe domenii de activitate, și eu, proaspătul specialist în biblioteconomie. Eram tineri, entuziaști și... frumoși.

Slujbaș la bibliotecă fiind, m-am căsătorit cu Rafila Rus, din comuna Rușii-Munți, unde era dascăliță. Am primit locuință în blocul-turn nr. 35 din Aleea Carpați. Împărțeam un apartament cu două camere, bucatărie, cămară, baie, balcon,

cu Berta, femeie de serviciu la bibliotecă. Avea doi copii, noi unul. După un an ne-am mutat în alt bloc-turn, tot cu două camere și la același etaj 9, pe strada Libertății.

Într-o vreme a fost angajată la bibliotecă și soția, director era prof. Solomon Frățilă, de loc din Pănade. Și-a adus la bibliotecă nepoata, Ani, devenită Tero prin căsătorie. Câteva luni bune a locuit la noi, copilul nostru, Dorin Dănuț, era încă la Rușii-Munți în grija socrilor: Ioan și Rafila, doi oameni pâinea lui Dumnezeu! Abia la vârsta de 4 ani l-am adus cu greu și l-am înscris la grădinița de pe strada Mihai Eminescu.

Astăzi este inginer la Compania Aquaserv din Târgu-Mureș, stă la casa lui în Sângeorgiu de Mureș, cu soția Gabriela, profesoară, și cei doi băieți Darius și David. Soția Luci, așa-i ziceam, a decedat în primăvara anului 2013, dar măcar a apucat să-l vadă școlar pe Darius. Așa zicea: „Să-i văd umblând la școală, apoi pot să mor”.

Bine am dus-o la bibliotecă, însă am și muncit. De la îndrumare și control am trecut la Secția împrumut adulți, în tură (lucram în schimburi) eram cu Ani Tero, o fată harnică, ordonată, știa ce trebuie să facă. Ne-am suplinit excelent! De aici, de la împrumut, unde în tura cealaltă lucrau Hejja Ica și Szöcs Marika, am plecat la facultate, lăsându-mi colegii cu regrete firești. Mi s-a urat noroc. Am avut parte de așa ceva, mai ales că am câștigat și un autoturism Dacia 1300, pe un carnet CEC.

Nu mă despart de biblioteca dragă și mare, cu un bogat fond de carte nouă și veche, periodice. Nu pot. Frumusețea muncii cu cartea, pe care însămi am avut privilegiul să mă „logodesc” cu ea, îmi stăruie în memorie precum o mare și unică dragoste. Amintirile mă poartă, aidoma unui val liniștit bătând țărmul mării, numai înspre întâmplări fericite, din cei, repet, opt ani petrecuți în importanta instituție de lectură publică a așezărilor dintre Mureș și Târnave. Cum poți uita acea muncă de repunere în ordine a colecțiilor de periodice - ziare și reviste, în principal - din depozitul Secției de documentare, din sala de lectură a acesteia, împreună cu Dimitrie Poptămaș. A fost ceva de genul aranjării unor rubine, smaralde prețioase. Ne-am ostoit serios, nu glumă. A meritat să facem o asemenea lucrare necesară, la finele căreia am avut bucuria datoriei împlinite.

Cum poți uita prietenia ce s-a statornicit cu familia mică a fostei Biblioteci raionale Reghin, ordonată și pusă la punct după toate criteriile biblioteconomice - aranjarea fondului de carte în ordine alfabetică și pe domenii ale cunoașterii, a celui documentar, cataloage alfabetice și zecimale. A fost, este și astăzi cea mai de preț bibliotecă municipală a județului Mureș, cu activitate recunoscută, în acele vremuri condusă de Leon Mircea, un autodidact, cu obârșii la Pietriș, sat aparținător comunei Deda, unde, la mijloc de deal, se afla casa lui părintească, la care ajungeai pe o uliță pietruită. Câte

ore plăcute n-am petrecut în casa țărănească însoțindu-l pe Dimitrie Poptămaș. Leon Mircea era o fire din cale afară de liniștită, nu avea sentimentul marelui stăpân, era un prieten adevărat. Când a trecut la cele veșnice eram deja gazetar la ziarul „Steaua roșie” din Târgu-Mureș. Dimitrie Poptămaș mi-a spus:

- Dorin, a murit Leon.

- Când?

- Azi dimineață, în casa de la Pietriș. Știi ce te rog? Scrie la gazetă un „In memoriam”. Poți?

- Încerc, Dimitrie, cu toate că sunt copleșit de trista veste ce mi-ai dat-o.

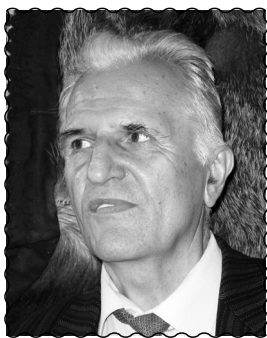
Și am scris cu sufletul un fel de eseu despre cine și ceea ce a fost prietenul comun din frumosul sat Pietriș din dreapta râului Mureș, inimosul, inconfundabilul Leon Mircea. Viața-i trecătoare ca și apa râurilor ce se prăvale la vale ori curge liniștit, de la izvoare către vărsare. „Râurile se întorc la izvoare” este titlul cărții de reportaje ce poartă semnătura idiceanului Lazăr Lădariu, gazetar de excepție, scriitor, redactor-șef al cotidianului „Cuvântul liber”, Târgu-Mureș, fost deputat în Parlamentul României (două legislaturi), președinte al Despărțământului Central Județean Mureș al ASTRA. Și Leon Mircea s-a întors la izvoare, la obârșiile lui!

Mâna dreaptă a directorului Leon Mircea era prea-bunul profesor Marin Șara, Bubu, un bibliotecar destoinic, priceput, și el trecut prin Școala Tehnică de Activiști Culturali, secția

Amintiri în cântec de cuvinte

biblioteconomie, din București. Înainte însă de a deveni slujbaș la Biblioteca Regională eram încă elev în ultimul an la școala anterior amintită. Trebuia să facem practică școlară la una dintre bibliotecile de lectură publică din țară, ca apoi să urmeze examenul de diplomă.

Dacă în primul an de școală, practica mi-am onorat-o la Biblioteca Regională, sub conducerea lui Mózes Ibolya, acum am preferat Reghinul, nu pentru că era orașul meu natal, ci fiindcă aflasem că la Biblioteca orașenească erau oameni pricepuți, cu experiență în munca cu cartea. La Reghin am luat-o pe Smaranda, colega mea giurgiuveancă. Motivul? Unul pur sentimental: eram îndrăgostiți! Am fost primiți fără să simțim atunci căldura sufletească a bibliotecarilor din orașul lutierilor români; ne-au asigurat loc de cazare și mâncare la internatul Liceului Teoretic nr. 2, apoi ne-a luat în primire Marin Șara, care ne-a fost îndrumător de practică timp de o lună de zile. Am învățat și aici meserie lucrând; ne bucuram de un program lejer, însă în limitele programei ce o aveam de dus la bun sfârșit.

Ni s-au întocmit caracterizările și ne-am despărțit de noile noastre cunoștințe cu toată dragostea, mulțumirea și prietenia!

Am să deschid o paranteză, absolut necesară, pentru a relata despre o altă „ispravă” a mea din timpul anilor de școală bucureșteană, al cărei „vinovat” este Dimitrie Poptămaș.

După practica din primul an de studii, efectuată la Biblioteca Regională, firesc a urmat vacanța mare. Simțindu-mi pofta de lucru, Dimitrie Poptămaș m-a „luat în primire”.

- Auzi, ai ceva special de făcut în vacanță?

- Nimic deosebit, în afară de dorința de a petrece zilele la Râciu, unde locuiam cu părinții și frații, și la Beica de Sus.

- Nu ai vrea să te duc la Sovata-Băi?

- Și ce să fac acolo, băi sărate?

- Îți spun acuși. La biblioteca stațiunii balneoclimaterice au nevoie de încă un lucrător cu cartea. Stațiunea e full, bibliotecarul de acolo abia poate face față afluxului mare de cititori. Ei?

- Știu eu ce să zic? Va fi bine?

- Foarte bine, îți garantez eu lucrul acesta. Câștigi și un ban.

- Hai, s-a făcut, mergem.

- Cu directorul Casei de Cultură Sovata-Băi am vorbit deja. A zis că putem merge cât de repede putem. Mâine îi bine?

- Bine ar fi, însă, cât îi ceasul? 11. Am autobuz la Râciu, la ora 13. Dau o fugă până acasă să-mi iau haine de schimb și la 19 sunt înapoi.

Zis și făcut. A doua zi, am luat un autobuz RATA și ne-am îndreptat spre Sovata. Ajungem, și de la Autogara stațiunii până la așezământul de cultură nu-s decât vreo 50 de metri. Intrăm la director și Dimitrie îmi face cunoștință cu Csegzi Kálmán, mă prezintă în câteva vorbe. Apoi, repede-

Amintiri în cântec de cuvinte

repede la bibliotecă, situată în părculețul de lângă restaurantul „Ciuperca”. La bibliotecă eram așteptați de Szabo András, numai zâmbet sub mustăcioara lui. Facem cunoștință, îmi zice că acum e pauză, dar după-amiază o să avem de lucru. Așa am rămas la Biblioteca Sovata-Băi, unde am lucrat, cot la cot, cu András, o lună de zile.

Dormeam în bibliotecă, pe un fotoliu-pat. Aveam de toate, eram stăpânul „casei”, cu o sală mare de acces liber la raft, una pentru consultat, citit ziare și reviste, alta, un depozit de carte cu multe-multe discuri orânduite pe autori. Mâncarea - trei mese zilnic - mi-a rezolvat-o rapid András, cu numai 25 de lei pe o lună, la una dintre cantinele bune ale stațiunii.

Viață, trai bun nineacă pe Dorin! Nimic mai adevărat, de lucru aveam, însă îl dovedeam cu András, o persoană sociabilă, veselă, mereu cu zâmbetul pe buze, fost campion de juniori la înot. Înota în Lacul Ursu ca un pește cu piciorul lui betejit în urma unui accident. Seara, după ora închiderii, joia, sâmbăta și duminica, ne ocupam și de organizarea serilor dansante pentru cei veniți la odihnă ori tratament balnear. Mie îmi venea ca atribuție să dau bilete de intrare. La terminarea serii dansante, făceam curat în sală, o încuiam și... la „Tivoli”, împreună cu András și Fülöp, fotografii casei de cultură. Mâncam ceva ușor, beam vin, în special vin cu apă minerală. Și uite așa au trecut zilele, cu muncă, distracție și...

Acolo am cunoscut-o pe Steluța Minciovski, din Reșița, venită la tratament pentru a avea copii. De doi ani urmează tratamentul, mi-a spus, dar degeaba „Du-mă mamă

la Sovata să-l cunosc și eu pe tata”! Momente plăcute am petrecut amândoi.

Și acum o întâmplare hazlie cu un vietnamez venit la Sovata-Băi printr-un prieten de-al lui, profesorul Karcsi. Szász Karoly era numele lui. Vietnamezul, nu-i mai rețin numele, era slujbaș la Ambasada țării asiatice la Budapesta. Era mare amator de muzică clasică, pe care o asculta la noi, la bibliotecă. Vine într-o zi din nou și în limba maghiară mă întrebă:

- Hol van a toasca?

- Mien, toasca?

- It volt tegnap.

Merg în depozit și-i aduc discul cu Tosca de Puccini. Credeam că la asta s-a referit.

- Nem ez, toasca. A zenyem toasca.

La un moment dat se lasă în fotoliu, ia de lângă el o geantă neagră tip diplomat și exclamă bucuros:

- Ne holvan a toasca?

- Ez taska, nem toasca.

Măi să fie, cu toasca lui, m-a perpelit câteva minute! András era plecat la una mică, îl invitase cineva. Când s-a întors și i-am relatat întâmplarea cu vietnamezul a râs, mai ales de ce pățisem eu. Și cum toate au un final, a sosit momentul plecării. Era spre sfârșit de august 1963. Am fost plătit „regește” zic eu, pentru 30 de zile de lucru. Csegzi Kálmán, directorul, mi-a pus în mână un livret CEC cu suma de 700 de lei. Iată că nu mi-a dat bani peșin, a făcut CEC-ul

fără să știu, după datele mele personale pe care le avea, doar la semnătura titularului a trebuit să mă duc, însă numai după ce livretul era gata completat cu toate cele necesare. M-am despărțit de Szabó András, care mi-a fost ca un frate, sau poate chiar mai mult; am rămas prieteni și ne-am revăzut foarte des, mai ales la Târgu-Mureș, unde venea la Întreprinderea cinematografică. Între timp, a părăsit biblioteca și a devenit responsabilul cinematografului „Doina” din Sovata-Băi.

Acesta este episodul Sovata-Băi, unul tare-tare plăcut. Am primit și vizita părinților mei, a surorii Florina, care mi-au adus multă mâncare. Ce era să fac cu ea? András, nici una, nici două, a luat-o și a dus-o la frigider, la cofetăria centrală, situată peste drum de bibliotecă. Acolo, în orele de liniște, ne beam coniacul.

*M*itică Poptămaș, cum îl numeam înainte vreme, îmi stătea de-a dreapta și la bine și la rău. Acest așa-zis rău era mai puțin prezent, nu ne prea da târcoale. Când, în primăvara anului 1965, la Sfatul Popular al comunei Rușii-Munți, de unde era soția Rafila Rus, s-a făcut mare ospăț, tata socru, Ioan, avea o vacă, a tăiat-o și carnea ei, la preparat și mâncat. Dimitrie n-a lipsit de la evenimentul nunții. Cumnata Maria i-a dat un costum de straie populare specifice zonei Mureșului superior și cu ele a rămas până a doua zi, duminică, când s-a întors la Târgu-Mureș.

A petrecut bine Dimitrie, la fel a făcut vărul meu primar, Mircea Borda, devenit ulterior și el ziarist. După aceste notații am să relatez cum racola el ziaristi. Nunta îmbelșugată, cu multă-multă mâncare și băutură l-a menținut în formă pe Dimitrie, parcă nici nu-l chinuia oboseala. Eram mereu unul lângă altul, împreună cu Lucicuța, el îi zicea Ulcicuța, momente immortalizate pe banda de celuloid a aparatului de fotografiat. Imagini foto de la ospăț, împreună cu Dimitrie, le păstrez în album. Vai, ce tineri mai eram!

Apoi, ce să mai scriu? Da, știu! Nunta a ținut trei zile, cu pauze, până luna după-amiază. A fost bogăția-bogăției la preparate culinare și băuturi, mai puțin la câștig. 4.000 de lei s-au adunat în găleata ținută în brațe de nașul Mitică Enăchescu, din Roman, pantofar în cadrul armatei, soțul unei surori de-a socrului, că mai avea una căsătorită la Galați. 4.000 de lei, din care i-am plătit pe muzicanți, primașul fiind renumitul Ilie din Beica de Jos, restul, în buzunar la socru. Cu ei și-a cumpărat altă vacuță. Cu Luchița mea am

câștigat țoluri, perne, linguri, furculițe, oale emailate și alte cele de trebuință în gospodărie. Însă, cel mai de preț câștig a fost și a rămas cinstea de care ne-am bucurat din partea sătenilor.

Eram considerat consăteanul lor. Pentru mama-soacră, Rafila, și tata-socru, Ioan Rus, eram ca și copiii lor: Ioan, Maria, Gafina, Chirilă, Rafila (Luchița), Toader și Leon. I-am stimat, m-am înțeleș de minune cu ei, niciodată n-au fost neplăceri între noi. Pe fiul nostru, Dorin Dănuț, l-au crescut cu adevăratelea până a împlinit patru ani. Așa trece viața, când mai greu, când mai ușor - vorba cântecului.

Căminul familial este teren prielnic pentru cele dintâi purtări și învățături, nu întâmplător se spune, pe bună dreptate: „Cei șapte ani de-acasă”. Primul lucru pe care l-am auzit de la tata Dumitru și mama Anica a fost: să nu furați! Asta cu furatul, în ce mă privește, s-a dovedit a fi o învățătură de minte rușinoasă. În clasa a III-a, eram la Școala Generală din comuna Urmenișul de Câmpie. Într-una din zile i-am șparlit creionul grafit, frumos mi se părea, al colegei mele Ionela, fata cea mare a popii. Nu știu, n-a observat că nu-l mai are, că nu s-a plâns în clasă. Acasă fiind, după orele de curs, am luat creionul, l-am studiat un pic și l-am lăsat jos, ca ars la mână. Mi-am zis: l-am furat! N-am mai avut stare până a

doua zi când m-am dus la școală. Într-un moment de neatenție a Ionelei, l-am așezat pe bancă. Vai ce ușurare pe mine! Nici de data aceasta proprietara creionului n-a observat nimic.

Întâmplarea aceasta, mai târziu, am povestit-o multor prieteni, cunoscuți, mai cu seamă când în discuțiile noastre era vorba de hoție. Tot pășitul e învățat, nu-i așa?

Evident, faptul că am mai învățat și alte lucruri de la părinți, folositoare în viață. Și-acum câteva cuvinte pentru fiecare membru al familiei noastre. Tata, Dumitru, s-a școlit, ca profesie vorbind, la Școala Tehnică Comercială din Târgu-Mureș, secția administrație publică. Frumosul tablou de la absolvire, cu colegi și profesori, îl păstrăm și astăzi. Absolvind școala, tata și-a făcut ucenicia la Sfatul Popular din satul Săbed, aflat nu departe de Râciu. Populația satului era majoritar formată din etnici maghiari. Sunt sigur că acolo va fi învățat ungurește, fiindcă altfel tata le rupea bine pre limba asta, care mie mi-a fost total necunoscută până am devenit elev la „Papiu”-ul târgumureșean. A muncit ce a muncit tata la Săbed și apoi a făcut cale întoarsă spre Beica. Nici nu știu dacă era căsătorit, îmi vine să cred că nu. Și-a căutat loc de muncă la Reghin și l-a găsit la o bancă, la care a lucrat mulți ani. Astfel se explică faptul că a locuit cu mama la Reghin, într-o casă cu mare și lungă curte, din apropierea zonei centrale a orașului, unde ne-a dus și pe mine, și pe Florina. Eram mici, eu cam la doi ani, Florina spre patru.

Într-o zi, mama ne-a întrebat:

- Cine a băut tot laptele?

- Pisica, a răspuns Florina.
- Îi drept, Dorine?
- Mamă, io nu știu, n-am văzut...

Întrebările mamei n-au fost deloc dojenitoare, dimpotrivă. Vroia să afle adevărul, să se convingă dacă umblăm cu minciuna. „Pisica” băutoare de lapte era Florina.

A trecut și episodul cu Reghinul, întoarcerea la obârșii, la izvoare, în Beica mea dragă, leagăn al copilăriei. Tata era din nou notarăș, la Sfatul Popular al comunei Beica de Jos, în clădirea căruia am locuit, până la o altă destinație: Urmenișul de Câmpie, despre șederea acolo am relatat într-un episod anterior. La Beica de Jos fiind, m-am apucat de făcut boacăne, cu cei de seama mea. Una dintre ele a fost lată... foc!

Vizavi de Sfatul Popular locuia familia Moldovan, doar o grădină le despărțeau, care era loc de trecere spre casa din fundătură a lui Sandu, omul cu știrile satelor. În acea grădină fusese înălțată o claie mare de fân. Ce-mi veni mie și ajutorului ce-l aveam din partea fetei mari a lui nenea Moldovan, de aceeași vârstă cu mine, să dau foc fânului, adunat claie ori căpiță. Spre bucuria Mariei, care va deveni soția lui Simion Cotoi, fost secretar al Comitetului Județean Mureș al Partidului Comunist Român, apoi, către anul Revoluției din decembrie 1989, prim-secretar la Buzău, deci spre bucuria Mariei, fânul a început să ardă. Mai întâi încetișor, ca apoi focul să-l cuprindă cu totul. Când am văzut că-i lată, am zbughit-o și am stat ascuns într-un boschet de unde vedeam cum oamenii nu pridideau să stingă flăcările ce se înălțau spre înalt de cer. Era

în toiul verii anului 1946. Când mi s-a ivit prilejul, am ieșit din boschet și, tiptil-tiptil, m-am îndepărtat de bobotaie (așa i se spune la Beica focului făcut cu paie când se taie porcul la Ignat) și dus am fost, per pédes, la bunicii din Beica de Sus, unde am stat o săptămână, scăpând de mânia și, firește, bătaia lui tata. Pozne, pozne de copil neștiutor, aveam numai trei ani.

Bine că în acea vreme a fost doar o singură năzbâtie mai acătării. Ioan, fratele, împlinise deja un an și jumătate, el născându-se în Beica de Jos. Interesant fapt: toți patru ne-am născut în locuri diferite: Florina, la Beica de Sus, eu, Dorin, la Reghin, Ion, la Beica de Jos, Mircea, la Urmeniș.

În afară de munci casnice, gospodărești, cusut-țesut, pur agricole, mama n-a avut serviciu până în perioada cât am locuit la Râciu. Tata îi găsisse o muncă la ADAS. Încheia polițe de asigurare. Din „meseria” aceasta a ei a fost beneficiară de pensie. Mică, dar pentru mama mai mult decât mulțumitoare.

Florina, după încheierea studiilor liceale n-a urmat studii superioare. N-a vrut, cu toate încercările tatei de a o convinge. A rămas statornică pe poziția ei. Promovând examenul de admitere, a devenit eleva Școlii Tehnice Comerciale din Târgu-Mureș, cea pe care o absolvise și tata. S-a mai îmbunat Dumitru la aflarea acestei vești plăcute! Repartiția a primit-o pentru Cluj, unde s-a dus, a fost angajată la o instituție publică. Și-a găsit loc de găzduire și mâncare în Someșeni.

La ea am stat și eu o săptămână, la invitația ei; mi-a arătat în special zona centrală a orașului. În două zile m-am

familiarizat cu acest Haidelberg al Transilvaniei, cum spune Lazăr Lădariu, prietenul nostru comun. Din Cluj, de la librăria mare, centrală, a orașului am cumpărat romanul lui Eugen Barbu intitulat „Șoseaua nordului”.

În vremea aceea, comuna Râciu era graniță de regiuni, între Autonomă Maghiară și Cluj, de care aparținea așezarea de pe Comlod. Din perioada Urmenișului am de narat o mică povestioară. Eu, Ioan și Florina ne aflam în grădina cea mare a Sfatului Popular. Jinduiam după fructe coapte, și erau, slavă Domnului! M-am buricat repede, că tare ager eram, pe de-a dreptul, într-un prun. Am început a mânca. De jos, sora se uita la mine. Întrebând-o dacă vrea, a răspuns afirmativ și zicând „Na, Florină, și ție vreo două”, iute m-am pomenit pe pământ. Ținându-mă cu mâna stângă de o crenguță, aceasta s-a rupt, m-am dezechilibrat și iată-mă jos fără să am intenția coborârii din prun. Florina și Ioan s-au speriat că poate m-am lovit și au dat bir cu fugiții. Ăștia da frați, mi-am zis! Un pic mă julisem la un picior și la o mână, nimic grav. Unde or fi plecat? Mai târziu i-am găsit la Dedu, la tauri, jucându-se. S-au rușinat când m-au văzut, dar...

De la Cluj, Florina s-a mutat cu serviciul la Sfatul Popular al Raionului Sărmașu de Câmpie, mai aproape de casă. A stat vreo câțiva ani în acea așezare care nu era oraș, ci comună. Va fi declarată oraș după anul 2000. Făcându-se o rearondare națională a localităților, Râciul a trecut la Regiunea Mureș Autonomă Maghiară. Era și bine așa, întrucât Râciul se afla

la doar 25 kilometri de Târgu-Mureș, capitala regiunii. Clujul era hăt, departe!

Grijuliu față de unica fiică, la care de altfel ținea și o proteja, tata îi va găsi slujbă la Târgu-Mureș. Și unde credeți? Chiar la Sfatul Popular Regional. Va deveni funcționară la compartimentul salarizare-planificare, avându-l șef pe Bunde, iar ca și colegi de birou pe doamna Marieta Folea, Hermann Maurer și încă o doamnă al cărei nume nu-l mai rețin. Și uitarea e scrisă-n legile omenești, nu? De acolo, de la Regiune, se va pensiona.

În ce-l privește pe Ioan, brânză bună în burduf de câine, dimineața mama îl tachina cu vorbele:

- Scoală, Ioane, că-i ziuă!
- Dacă-i ziuă, dă-mi să mânc.
- Doar nu-i mânca cu noaptea-n cap!
- Atunci, lasă-mă să dorm!

Așa de mult îmi plăceau vorbele astea șugubețe ale mamei, încât o puneam să mi le repete. Nu era Ioan strălucit la carte, nu, deloc! Avea și un scris oribil. Eu și Florina scriam caligrafic, ne asemena scrisul. Nu întâmplător am fost pus să predau materia „Caligrafie” la clasele a V-a pe vremea când am funcționat ca profesor suplinitor la școala din Râciu. Cu poticneli, Ioan a încheiat șapte clase și l-au dus la o școală profesională din Câmpia Turzii, oraș în care mergeam cu mama să vedem de învățătura fratelui și fiului, care se ascundea în podul școlii. Ne întorceam acasă fără să-l vedem și să grăim cu el. Având o situație precară la învățătură, am fost nevoiți

Amintiri în cântec de cuvinte

să-l transferăm la Cluj, la Școala Profesională „Unirea”. Ei, aici s-a mai dat pe brazdă și iată-l, după patru ani, absolvent și cu diplomă de lăcătuș mecanic. Muncitor la Întreprinderea „Unirea” a fost mai mulți ani, apoi a venit la AZOMUREȘ din Târgu-Mureș. A locuit la noi, în apartamentul din strada Libertății nr. 105.

Neavând stare, s-a dus la Luduș, la Fabrica de Construcții Metalice și Articole din Cauciuc, la care vărul primar, ing. Mircea (Ioan) Borda, era al doilea după directorul Gheorghe Călianu, fost rugbyst la Cluj, pe vremea studenției. A rămas la Luduș, s-a căsătorit cu Lola, și au două fete, născute de Ziua Femeii - 8 Martie.

Mircea? Cu liceu făcut, absolvit la Râciu. Fără alte studii. Când tata a primit post de secretar al Sfatului Popular Comunal Voșlobeni (județul Harghita), Mircea a rămas cu ei, s-a angajat la cariera de dolomită din acea așezare, s-a căsătorit cu Elena Chindea, din satul Boteni, fiica lui Ioan și a Mariei. Fiind unica fată la părinți, Iulius și Lelu, frații ei, o protejau și o priveau ca pe o icoană. Mircea, împreună cu Nena, așa-i ziceau Elenei, au fost slujbași la Tabăra Națională de la Izvorul Mureșului, sat aparținător Voșlobeniului (pe lângă Tincani și Boteni), unde-și vor dura o casă mare, frumoasă, într-o zonă cuceritoare.

Fratele s-a prăpădit, suferind de o boală necruțătoare, neiertătoare, la două zile după externarea lui din Spitalul Clinic Județean de Urgență Mureș. A lăsat orfani de tată doi

copii: Florin, acum el lucrător la Tabăra Națională, fecior tomnatec, și Adela, absolventă de științe juridice la București, unde s-a stabilit, prin căsătorie.

De obicei, vacanțele le petreceam la Izvorul Mureșului, în casa părinților, și ei își construiseră o casă cu două odăi sus, mai mici, două jos și o bucătărie, locuință situată în imediata apropiere a drumului național și în vecinătatea pensiunii „Veverița”. Ce trai, ce viață, timp de o săptămână. Eu eram specializat în crăpatul butucilor și a aranjării lemnului. Munceam de unul singur, dar aveam și „întăritor”. Veneau, când Luchița, soția, când tata, și aduceau câte un pahar de țuică ori câte o bere. Acum, deocamdată, căsuța noastră din Izvorul Mureșului stă nelocuită. Ar necesita reparații capitale, că de vândut n-am reușit, și nu din cauza prețului, ci a schimbărilor survenite în viața socială, economică, a nivelului scăzut de trai al oamenilor.

Parafrazând titlul romanului mureșeanului nostru, Ion Vlasiu, intitulat „Am plecat din sat”, pot spune că eu am părăsit sanctuarul acela cu pereții șlefuiți de liniște și înțelepciune, care este biblioteca, luminat de creațiile spiritului uman în varii domenii de cunoaștere, de preocupări. Provizoriu l-am părăsit fiindcă după examene mi-am reluat locul la Secția împrumut adulți. Am luat drumul Capitalei României pentru Marea încercare: susținerea examenelor de

admitere la Facultatea de Ziaristică, din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu”.

Era în vara anului 1972. Căldură mare în București, care m-a învăluit la propriu, apoi, la figurat, căldura primului examen din amfiteatrul mare al Academiei. Probă scrisă, cu două subiecte la alegere, indicate pe tabla neagră. L-am ales pe al doilea: „Omul de lângă tine”. Era proba de foc, să zic așa, întrucât ea le oferea examenatorilor posibilitatea reală de a constata dacă „mugurii” înfloresc pe roditorul pom al jurnalisticii. Un scurt timp de meditație și... la scris, Dorine!

Despre cine de lângă mine? Eroul reportajului-portret nu era nimeni altul decât colegul, prietenul, sfătuitorul... sfătos nevoie mare, Dimitrie Poptămaș. L-am „pictat” în scris în cea mai adevărată ipostază, nu biografică, nicidecum, ci ancorată în realitățile profesiei și ale acelei vremi. Dacă bine îmi amintesc, primul am fost ieșit din examen; când am dus foile scrise caligrafic, ordonat, un profesor-examinator a început a se uita la ce am scris. Examenul, tot scris, la literatură română, mi s-a părut o binefacere. De ce? Subiectul ales, tot din două, suna cam așa: „Puncte comune și divergente în romanele „Ion” și „Răscoala”, îmi venea ca o mânășă. Mă aflam în elementul meu. Fără poticneli, pauze lungi de gândire, am tratat subiectul în spiritul lui. Și din acest examen am ieșit între primii. Candidata la ziaristică, de lângă mine, se uita cu câtă ușurință scriu. Scria ce scria și iarăși se uita. Au fost, deci, probe scrise definitorii nu doar în ceea ce privește modul

de tratare a subiectelor, temelor, ci și din punct de vedere stilistic, ortografic, punctuație, lucruri primordiale.

Poate cititorul dorește să știe cu ce calificative mi-au fost notate lucrările scrise. Le-am aflat târziu, după începerea anului universitar 1972-1973, de la profesorul Victor Frunză, îndrumătorul grupei a 2-a în care fusesem repartizat din cele patru. Și a început să exemplifice fostul radiofonist, scriitorul Victor Frunză. Ne-a luat în ordine alfabetică. Peste mine a sărit, mă întrebam care-i motivul. Era gata-gata să-i zic: tovarășe profesor, pe mine m-ați uitat! N-am făcut-o. Fie ce-o fi, de reușit am reușit, am trecut examenele. Grupele erau alcătuite din câte 30 de studenți. Îmi vine rândul și aud: „Dorin Borda - 8,90 la prima probă; 9,20 la a doua; 9 la Socialism științific, probă orală. Borda are cele mai mari note!”. Și m-a felicitat, iar noii mei colegi au aplaudat. O colegă, Mariana Dumitrescu, venită de la Radiodifuziunea Română (nu avea studii superioare), m-a poreclit „sfătosul ardelean”. Așa îmi zicea mai totdeauna fetișcana frumoasă, prietenoasă, cu mamă de la Mediaș.

Am revenit la „bază” fără să știu dacă am reușit sau nu. Rezultatele urmau să fie comunicate prin județeană de partid, unde, la Secția propagandă lucra Herta Vulcan, soția lui Ioan, mare radiofonist și trombonist, angajat al Bucureștiului, ca și corespondent. Pe el îl știam, pe soția lui nu. Mi-am reluat locul la Secția împrumut adulți și, după vreo trei săptămâni, la bibliotecă, telefonic Herta Vulcan îmi zice:

- Tovarășu' Dorin Borda ați reușit la Ziaristică. Singurul dintre cei șase mureșeni. Vai, ce mă bucur! Felicitările noastre!

Amintiri în cântec de cuvinte

Vestea s-a răspândit repede în bibliotecă, bucurie de sus până jos. Altminteri spus: de la director până la femeile care asigurau curățenia în bibliotecă. Ai mei, ai familiei, ce să spun? A trebuit să fac cinste, și am făcut, nu glumă! Faptul că am devenit student la Ziaristică îl datorez în primul rând regretatului publicist, scriitor Șerban Melinte, pe atunci redactor-șef adjunct la Radio Târgu-Mureș, și, nu în ultimul rând, lui Dimitrie Poptămaș.

În septembrie 1972, la bună vedere Bibliotecă dragă și voi, stimați colegi!

*S*osi și ziua cea mare de după eliberare din poligonul unde s-a tras foc cu foc la ținta cu cele opt cercuri concentrice ale examenelor sfârșitului ultimului an de studii, apoi a celui de susținere a lucrării de absolvire. Au fost opt încercări și mai grele, și mai ușoare, trecute cu patru de 9 (nouă) și patru cu 10 (zece), fiind clasat al cincilea din cei 115 de studenți; pe parcurs unii au abandonat și s-au întors la meseriile lor. Fără nicio tentă lăudăroasă, am fost felicitat de rectorul facultății, Nestor Ignat, de Șincan, rectorul. Examenul de absolvire, prin prezentarea și susținerea lucrării (doar cinci minute, fiindcă mi s-a spus că e suficient), l-am luat cu 10 (zece). Ușurat și scăpat cu bine de toate acestea, reîntoarcerea acasă, la Târgu-Mureș, a fost una tare plăcută. Parcă și drumul a fost mai scurt, ca timp vorbind. Luchița

m-a primit bucuroasă, fiul Dorin Dănuț încheiase clasa a III-a la fosta Școală Generală nr. 4, astăzi Școala Gimnazială „Europa”. A doua zi după sosire, m-am prezentat la Comitetul Județean Mureș al P.C.R., fiind la dispoziția secretarului cu propaganda, Pavel Chiorean, un om blând, cu vorbă calmă.

- Acu că ai terminat cu bine, ce facem Borda?

- Știu eu, tovarășe secretar?

- Uite, am două variante, nu ți le spun. Haide, te rog, mâine la ora 7, și cum mă vezi intrând în birou, vii după mine. Înțelesu-m-ai?

Cum să nu-l înțeleg? Și așa am făcut precum mi-a spus.

- Ia loc pe scaunul din fața biroului. Am de dat un telefon.

Cu degetul arătător al unei mâini și-a aranjat o șuviță de păr care nu era bogat deloc. A pus mâna pe receptorul telefonului și a avut o convorbire preț de vreo 10 minute. A încheiat și...

- Am vorbit cu Ionescu, redactorul-șef al ziarului „Scânteia”. Vroiam să devii corespondentul lor pentru județul Mureș. Nu se poate. Trebuie minimum cinci ani experiență în gazetărie, ori... Stai, găsesc eu ceva. Să vii și mâine, procedezi tot așa. La revedere!

M-a tot purtat așa, din mâine în mâine, o săptămână. Îl înțelegeam pe tovarășul secretar Pavel Chiorean că îl preocupa angajarea mea în presă. Nu rămâneam pe drumuri, loc aveam la Biblioteca Județeană Mureș.

Era zi de luni, când mă înfățișez iarăși la județeană de partid, la propagandă.

Amintiri în cântec de cuvinte

Vine tovarășul Pavel Chiorean, o salută pe secretara domniei sale, și pe mine, era bine dispus.

- Urmează-mă, Borda. Cum ai dormit azi noapte? Cred că bine.

- Da, tovarășe secretar.

- Ce zici, rezolvăm problema acum? O rezolvăm.

Ridică receptorul telefonului și de data aceasta vorbește altfel. Nu ascultă ce i se spune de la celălalt capăt al firului, ci dă poruncă.

- Borda, gata. Te duci la „Steaua roșie”, la Pop Ioan, redactorul-șef. Atât, și la bună vedere!

De la partid, ață la ziar. Întreb la poartă unde-l pot găsi pe redactorul-șef, mi se spune. Bat în ușă și intru. Fără să mă poftescă a lua loc, îmi spune că voi lucra la Secția „Viață de partid”. Se ridică de pe scaun și-l urmez în biroul în care voi lucra. Înăuntru doi bărbați și o femeie, era Olga Apostol, pe care o știam mai de mult, îmi publicase toate producțiile mele culturale aduse. Redactorul-șef mi-l prezintă pe Constantin Croitoru, șeful Secției „Viață de partid” și pleacă.

- Veți lucra aici, în încăperea aceasta. Cred că vă convine să scrieți despre tineret. Vă fac cunoștință cu Petre Giurgiu, pentru început el se va ocupa de dumneavoastră, ca îndrumare vorbesc.

Mi se face cunoștință cu persoana nominalizată, aflată în încăperea alăturată. Era ora 8:15 a zilei de 29 august 1975. Când la Serviciul administrativ, condus de Ioan Bărdășanu, mi s-au întocmit formele de angajare la ziarul județean „Steaua

roșie”, de altfel singurul, unicul, a cărui redacție se afla în clădirea Primăriei municipiului Târgu-Mureș, pe latura dinspre strada Tineretului, lângă restaurantul-autoservire „Bradul”.

Era deci prima zi a angajării la cotidianul pe care l-am dorit ca loc de muncă. Zi în care Petre Giurgiu m-a prezentat, ca nou coleg, celor din redacție: Pascu Popșor, Cici Georgescu, Tocaciu, Lazăr Lădariu, Mihai Bărdășanu, Megheș, Melian Băldeanu, Remus Câmpean, Ioan Cismaș, Gheorghe Giurgiu, Ernest Lob, Izsák.

Cum am spus, pe Olga Apostol o știam, eu fiind colaborator al dânzei și, implicit, al ziarului. Multe ar fi de pomenit din timpul acela și până astăzi. Am redactat articole felurite despre activitatea tineretului utecist, syndicate, comerțul de stat și cooperatist-meșteșugăresc, turism, ba chiar viață de partid.

Amintiri în cântec de cuvinte

Nu m-am cantonat într-un domeniu strict și preferabil, cum destui au fost cei de la „Steaua roșie”. A, i-am uitat pe Gheorghe Bărbulescu și Ion Ciurdaru. Scuze. Mai erau dactilografele. Emilia Pop, Dalidis, Feier Maria, o pricepută documentaristă, omul bun la toate Kelemen Gyuri, conducătorul auto Ioan Matei. Noi îi ziceam „Tetea Matei”. Fotoreporter: Szász Karol, cel vesel și cântăreț: „Cin’ te mănă mielule, ziarștii domnule!”.

Colaborare bună ziarist-conducători de comitete județene UTC, Sindicat, Cooperație, Turism, Comerț am avut cu Fülöp Janos, Angela Isăroiu, Elena Vultur, Gheorghe Macarie, care-mi va deveni coleg (sectorul contabil-administrativ, la ziarul „Cuvântul liber”), Cornel Ceuca, Virág, fost președinte al Consiliului Județean Mureș, Albu Ioan, Cornel Chiorean, Ioan Astăluș, Ștefan Chiorean, Olimpiu Langa, Sorin Suceava, Marcel Mijea, Dumitru Fărcaș, Dumitru Pop, Carmen Banc, Ioan Dăneșan. Lista-i lungă și acum memoria cam scurtă!

Din perioada mea de gazetărie, 1975-1985, încă două evenimente la care trebuie să fac vorbire, altfel... Într-unul din ele am fost implicat direct. Ocupându-mă și de viața sindicală, firește, am fost prezent și la anumite ședințe periodice, adunări generale.

La o astfel de ședință a Consiliului Județean al Sindicatelor Mureș am participat cu bună-credință, nici prin minte nu-mi trecea ce se va întâmpla. După ce președintele Consiliului, Anderko Iosif, a prezentat raportul de activitate, urmau discuții. M-am înscris la cuvânt. Mi s-a dat și am

formulat cinci ori șase întrebări, care nu-l vizau la modul direct pe președinte. Participanții la ședință - președinți de comitete sindicale din întreprinderile județului, instituții etc. - au fost atenți la întrebările mele, unii care-l cunoșteau bine pe Anderko, cei poate suprema sa funcție, altfel o nulitate, un arogant, om închis în carapacea lui, intuiau ce se va întâmpla. Deci, Anderko Iosif luând act de întrebările mele, s-a înfuriat de îndrăzneală, așa ceva, în plen, nu mai comisese niciun ziarist. Auzi acolo, să pui întrebări! Înroșindu-se, pe un ton poruncitor, m-a poftit pur și simplu afară din sală, odată cu mine și pe Cornel Chiorean, care era secretar al Comitetului Județean al UTC Mureș. El nu era vinovat de ceva, cu absolut nimic. Să fi fost de „vină” faptul că ocupa loc lângă mine?

La redacție am povestit întâmplarea. Unii colegi au zâmbit, alții, vulpoi bătrâni, mi-au zis că vor fi consecințe neplăcute. Și, într-adevăr, au fost. Am fost chemat în fața membrilor Biroului Comitetului Județean Mureș al P.C.R., format din secretari și șefi de secție. Cu mine a venit redactorul-șef adjunct, Gheorghe Bărbulescu. Evident, după ce Anderko Iosif și-a ținut scurtul expozeu, am fost săpunit de unii dintre tovarășii secretari, nu chiar așa de tare precum mă așteptam. Necuviincios de-a dreptul cu mine a fost Valter Iosif, șef secție, care mi-a aruncat vorbe grele la auzul cărora nu m-am putut abține:

- Vă rog, tovarășe Valter, nu-mi vorbiți pe acest ton poruncitor și nu mă tutuiți fiindcă nu dumneavoastră mi-ați pus lingura în farfurie!

O îndrăzneală mai mare nici că se putea; îmi era tot una: mă dau sau nu afară din gazetărie? Apărătorul meu imparțial a fost domnul Gheorghe Bărbulescu. Nu s-a mai comentat nimic, doar atât: să fiu mai diplomat. Am scăpat de pedeapsă. De atunci l-am ocolit cât am putut pe acel Anderko Iosif, care, vorba fie, nu știam ce seminție e: maghiar, evreu, român în niciun caz, nu!

Celălalt caz s-a petrecut la Reghin, cu șeful meu de rubrică „Cetățenești”, Pascu Popșor, un coleg pâinea lui Dumnezeu. Fusese în documentare la Reghin, unde ajunsese și la sediul Consiliului orășenesc, cam amețit de băutura consumată. S-a întâlnit cu un activist de partid, care l-a pârât superiorilor pe Pascu Popșor. Urmare a acestui fapt, s-a indicat punerea lui în discuția adunării membrilor de partid. Mic, ca subaltern, secretarul B.O.B. (la noi, la ziare, nu era Comitet) de partid, Costică Croitoru, mi-a spus să fac un raport referitor la comportament. Eu eram vicepreședinte al Comitetului de sindicat, așadar, în această calitate am fost desemnat pentru acel raport. Ei bine, așa l-am ticluit încât nu numai că am recurs la înfierarea a ceea ce a comis Pascu Popșor, dar l-am apărat convingător. La votul pentru sancțiune pe linie de partid, nu s-a întrunit numărul necesar pro. S-a votat împotriva sancționării șefului meu, colegului Pascu Popșor. După ședință, Petre Giurgiu mi-a zis:

- Măi, da a dracului de bine le-ai adus din condei. Cum ți-a venit ideea?

- Am rumegat-o bine și uite mi-a reușit.

- Să știi că bine ai făcut, pentru o altercație fără implicarea cuiva, a instituțiilor, nu era nevoie de ședință. Dar, știi cum e, noi suntem cei pândiți!

O scurtă reîntoarcere în trecut. Practica de specialitate a primului an de facultate am efectuat-o la ziarul „Steaua roșie”, la care era angajat Petre Poptămaș, fratele lui Dimitrie, absolvent, cu un an înainte, de ziaristică, precum și Vasile Orza.

Realizarea de căpătâi a mea și a lui Petre în ale ziaristicii a fost ancheta cu transportul navetiștilor la locurile lor de muncă din Târgu-Mureș, în orele dimineții. Mari probleme erau din cauza defectuosului sistem de transport interurban.

Ne-am sculat cu noaptea în cap, ne-am postat în locuri strategice, am notat, am intervievat navetiști, conducători auto. Având documentarea în bloc-notesuri, ne gândeam unde să o punem pe hârtie - constatări și exemple edificatoare. Ne-am dus la bibliotecă, am primit învoire să intrăm în depozitul de la documentare.

M-am așezat la masă și a început redactarea anchetei. Ne-a ieșit. Am recitit-o și am predat-o dactilografelor. Redactorul-șef și-a dat acordul, după ce a lecturat-o, ba ne-a și felicitat. Bun de tipar anchetei noastre de mai mare întindere.

Cu observațiile de rigoare, ancheta a fost notată cu bine de profesorul îndrumător de grupă, Victor Frunză. Trebuia ca tot ceea ce am publicat în timpul practicii să prezint aceluiași profesor.

*L*a racolat de ziariști. Așa poate fi numită relatarea lui Andrei Dorin Mureșan, zis Doru, fostul meu coleg mai mulți ani. Să-i dăm curs așa cum a fost ea povestită. Deci, cum am devenit ziarist. Nu eu, ci Doru Mureșan.

Aflându-ne la câte o cinzeacă, cu zâmbetul pe față, Doru și-a început povestea cu bucurie, cu mai multe calambururi pe parcursul ei. Împreună cu Tase (Tănase) Coprean, stăteam la o masă în fosta și renumita cofetărie târgumureșeană „Rândunica”. În fapt, un local popular de alimentație publică, situat în zona actualului restaurant „Romarta”, vizavi de Catedrala Mică. Stăteau și beau cafea, alcool, trăgeau din țigară. Își omorau timpul, doar se aflau în vacanța mare. Ambii, profesori.

Era pe la 15 ceasuri când se apropie de masa lor Mircea Borda, beicean devenit târgumureșean, văr primar cu mine. Mă căutase la bibliotecă pentru a mă vedea și atunci îmi zise că are nevoie de ziariști pentru ziarul „Drum nou” din Sfântu Gheorghe, al cărui redactor-șef adjunct era. Revenind la „berbecii” noștri, se apropie, așadar, de ei, îi salută ca pe vechi cunoștințe și nici una nici două, trece la subiect.

- Fraților - asta era vorba preferată a lui Mircea - vreți să vă faceți ziariști?

- Auzi acolo, ce glumă mai e și asta, Mircea? - zise Doru.

- Nu, nu-i glumă deloc. Uite, am venit de la Sfântu tocmai pentru acest lucru. Soția ta, Dorule, e din acest oraș,

~~~~~~
așa că nu sta pe gânduri. Fraților, ziarști, nu pârlți de dascăli ca voi. Ce ziceți?

- Stai, că ne-ai luat ca din oală. Ce să zicem? Știm noi?

- Mergeți acasă, vă sfătuiți cu cine trebuie și vă aștept la acceleratul de 22:30, în stația CFR Sud a Târgu-Mureșului. Am plecat și nu uitați: ziarști, fraților!

Rămăși la masă în tovărășia coniacului, a cafeluței și țigării, Doru și Tase, încă sub semnul uimirii, încep a cântări posibilitatea aceasta, merită ori nu făcut pasul. Se uită unul la altul, apoi la ceas, mai stau un pic pentru unul mic și roiul.

Seara, pe la ora 21:45, cine se amesteca printre viitorii călători din Gara mare? Frații noștri pregătiți de marea lor aventură. La 22:05 apare „ambasadorul” Mircea Borda, îi vede și se bucură că a prins doi în mrejele profesiei de jurnalist. Își cumpără bilete de călătorie CFR, se urcă în tren și... în câteva zile sunt încadrați la ziarul „Drum nou”, ca redactori. Un alt drum pentru Doru, mai ales fiindcă el va rămâne, iar Tase, după câteva luni abandonează, asta și din cauza unor probleme familiale.

După ani buni de muncă în presa scrisă petrecuți la Sfântu Gheorghe, Doru Mureșan va ajunge la noi, la „Steaua roșie”. Timp de o lună, soției sale, Tereza, și lui le-am dat găzduire în apartamentul ce-l ocupam în strada Libertății. Am devenit prieteni, buni prieteni, eram nedespărțiți încât după o vreme Tereza ne-a întreat: „Care-i bărbatul și care-i femeia?”. Sosind noile vremuri, „Steaua roșie” a devenit „Cuvântul liber”, la a cărei apariție a trudit ani buni și Doru .

A plecat într-o bună zi. Și-a făcut firmă privată - tipografie și tâmplărie, confecționat mic mobilier. Nici Mircea Borda n-a mai rămas la „Drum nou”. A luat drumul Bucureștiului și la „Scânteia tineretului” a devenit corespondentul acesteia pentru județul Mureș. Și-a încheiat activitatea în presa scrisă la „Flacăra” lui Adrian Păunescu. Împreună cu fratele său, Valentin, publicist, scriitor, la Târgu-Mureș au scos o foaie, un periodic, care însă a avut o apariție efemeră. Probleme financiare de editare.

Cum am devenit „poet-ziarist” cum mă numește profesorul de chimie, prietenul Kocsis Sándor, o persoană „doxă de carte”, cu o solidă, vastă cultură generală. Sincer să fiu, nici eu nu prea mă dumiresc cum. Atâta pot spune că mi-a venit, așa, dintr-o dată. Spun de la bun început că nu am nici pe departe pretenția că sunt poet. Compunător de versuri, da. A fi poet adevărat înseamnă ceva special și important.

La „Angela”, un bar din apropierea blocului în care locuiesc, eram și în altă zi de septembrie 2008, în singurătatea mea, la o bere. Stând și meditănd, dintr-o dată m-a străfulgerat un vers: „Din negura vremii privind”. Repede-repede am scos notesul de reporter și l-am notat să nu-l uit. De aici încolo au urmat altele și s-a născut prima poezie, pe care am intitulat-o

„Magia clipei”. Fiind primul meu „copil”, îmi permit să-l prezint în paginile acestei cărți:

*Din negura vremii privind
spre nesfârșitul lumii,
încet, încet
ne apropiem
de Infinit.*

*Trecute ore de aduceri aminte
mă-mping
spre necuvinte.
De ce or fi ele,
cuvintele, mărturisite?
Pentru neînțelegera
acestei vieți
ascunse dincolo de vremi?*

Și, după ce am mai comandat o sticlă cu bere, au mai venit și alte trei poezii. Deja eram îmbătat de mirajul creației poetice. Am continuat, am perseverat, intrasem în... inspirația iscată așa, dintr-o dată. Majoritatea poeziilor, din cele 80, le-am scris la „Angela”. Barmanele Jeni și Magda mă întrebau:

- Ce scrii acolo?
- Las' că știu eu!

În 2009, spre primăvară, le-am dus volumele „Magia clipei” și „Necuprinsul gândului” de i le-am arătat gata tipărite.

- Astea sunt ale duminicilor?
- Da' a cui?
- Ce faine îs. Felicitări! Acum știm ce notai în caiet.

Ambele volume de poezii au văzut lumina tiparului în 2009, în același timp. „Magia clipei” sub auspiciile Editurii NICO a scriitorului Nicolae Băciuț, cu sprijinul Asociației Culturale „Sf. Gheorghe”, a bunului prieten, publicistul Ilarie Gh. Opreș, președinte al Asociației Artiștilor Plastici Mureș, el fiind și consilierul editorial al volumului. Lector: scriitorul, dr. Valentin Marica, senior-editor la Studioul de Radio România Târgu-Mureș; tehnoredactare: Gheorghe Cimpoi, și, în fine, coperta și grafica realizate de Abony Mária. Tiparul ambelor executat la INTERMEDIA GROUP Târgu-Mureș.

Cel de-al doilea volum de poezii, intitulat „Necuprinsul gândului”, poartă girul Editurii ANSID, a altui bun prieten, fostul coleg de breaslă, Doru Mureșan. Toate poeziile cuprinse între cele două coperti au fost citite și recitite de poetul, epigramistul, haiku-istul Mircea Miculi, consilier editorial. Același Gheorghe Cimpoi a realizat tehnoredactarea. Coperta îi aparține neasemuitului artist plastic Marcel Naste, directorul Casei de Cultură „George Enescu” din Reghin. Pe ambele, desfășurat și în culori, este redată pictura „Crearea lui Adam” de Michelangelo, din Capela Sixtină.

Poezia „Necuprinsul gândului”, care dă și titlul volumului, este dedicată mării familii de creatori ai Asociației

Artiștilor Plastici Mureș. „Ce să-ți ofer/ pictor drag? / Doar iubire!” sunt versurile de încheiere ale poeziei.

Nu mă pot abține să nu transcriu și versurile poeziei „Desfătare”:

*Bucuria scrisului
dăinuie
ca o sfântă
și dulce alinare
Ce-i dincolo de ea?
O nemărginire
de alte
și alte desfătări.
Creatorul
poartă cu el
cumințenia
și sfințenia
cuvântului.*

*Toamna înțelepciunii,
metamorfozată
în primăvara
poeziei.*

Toamna am scris poeziile (septembrie-noiembrie 2008) și primăvara (2009) au apărut cele două volume.

Coincidență?

*S*cris-am, tot am scris și în continuare, nu doar în pagină de gazetă, ci mi-am lăsat semnătura pe alte volume, în calitate de coautor, pe prefete, postfețe de carte, că, zău, nu știu când mă voi ostoi. Vinovat de tot ceea ce am scris în cărți mai ales, nu este nimeni altul decât sângeorzanul Ilarie Gh. Opriș, care, să spun așa, m-a băgat în pâine. Relația mea de prietenie cu distinsul manager cultural este una specială, ea înfiripându-se, parcă, pe vremea când îndeplinea funcția de primar al comunei Sângeorgiu de Mureș, întâia legislatură. Încet, pe nesimțite, prietenia s-a constituit în acțiune comună de idei, preocupări, de largă respirație gen „de la om la om”, sufletistă și spirituală.

Primăvara anului 2004, început de iarbă mijită, trezită din iarnă, mă găsește la datorie, în redacție. Țârrr, telefonul mă întrerupe din lucru, îmi dă răgaz de respiro preț de circa un minut.

- Dorine, sunt cu Traian Bosoancă la „editură”, te așteptăm.

- Vin imediat, Ilarie.

„Editura” se afla între Casa Corpului Didactic Mureș și Școala Generală nr. 2, astăzi purtând numele fostului edil al Târgu-Mureșului, Bernady György. În fapt și de drept, „editură” îi ziceam codificat barului non-stop „Edi”.

- Ce bei?

- Un hamei lichid.

Vine hameiul, îl încerc, că tare-i bun! Butoaie întregi cu bere am băut la viața mea, rece în general.

- Să-ți spun de ce te-am chemat. Puiu nu se mai poate ocupa cu apariția în „Cuvântul liber” a biografiilor de dascăli. Pentru a nu se pierde rubrica generică „Dascăli mureșeni” am fost de am vorbit cu redactorul-șef, Lazăr Lădarius.

- Da, și?

- Am solicitat să ne indice numele unui redactor care să se ocupe de prezența, în fiecare zi de joi, a unei biografii.

- Ce-a zis?

- A spus că se va ocupa Dorin.

- Nu se cădea să-mi spuneți mie întâi?

- Poate că-i așa. Ce zici?

- De gândit ați gândit bine, dar, Ilarie și Puiu, știți câte am pe cap.

- Spune, vrei?

- Să zic că-mi trebuie timp de gândire, n-am rezolva mare lucru. Hai, fie!

- Bine, o să-ți aducem biografia, le corectezi, stilizezi dacă-i cazul și continuăm.

Învoindu-mă înseamnă că am intrat în horă și trebuie să o ducem până la capăt. Și, deocamdată, luminița de la capătul drumului strălucește în șapte volume tipărite de „Dascăli mureșeni”, pe coperta și foaia de titlu a celui dintâi fiind transcrise numele: Traian Bosoancă (care în primăvara aceluia an, 2004, a trecut la cele veșnice), Ilarie Gh. Opreș, Dorin

Amintiri în cântec de cuvinte

Borda. Apoi, câteva volume le-am semnat numai noi doi. La celelalte ne-am găsit tovarăș în persoana profesorului de istorie Simion Virgil Bui, fost director al Colegiului Național „Al. Papiu Ilarian”.

Așa a început colaborarea mea, în ale scrisului, redactării, editării de cărți cu inegalabilul publicist Ilarie Gh. Opriș, „cronicarul” modern al satului său de obârșie: Sângeorgiu de Mureș. El este autorul mai multor cărți. De la el s-a produs contaminarea! Îi mulțumesc întrucât spusa lui: „Scrie, Dorine, ai ce! Rămâne ceva în urma ta. N-ai trăit

degeaba!” se va materializa în cele două volume de poezii, de care am vorbit, în „Presa românească mureșeană (1910-1940)”, „Galaxia valorilor” - vol. I, coautor cu scriitorul, dramaturgul, caricaturistul, editorul, profesorul Romeo Soare. Tot coautor cu Ilarie Gh. Opriș și Simion Bui la „Profesorii Papiului”, „Directorii Papiului”, coautor cu Romeo Soare și Lucreția Cadar, primar , la „Monografia comunei Deda”, a comunei Lunca Bradului.

Cartea-cărților mele, unanim considerată așa de Dimitrie Poptămaș, Ilarie Gh. Opriș, Alexandru Tcaciuc, și, nu în ultimul rând, de Lazăr Lădariu, este cea apărută în iulie 2014, de ziua nașterii mele, intitulată „Vibrații de culoare în cântecul cuvintelor” (458 de pagini cu foto color, indice de nume), apărută sub îngrijirea lui Ilarie Gh. Opriș, sub egida

Asociației Culturale „Sf. Gheorghe”, a Editurii VERITAS, condusă de prof.dr. Mariana Ploeșteanu. În aceste luni de vară ale anului 2014, am trudit serios la o carte pe care intenționez să o includ în ciclul „Cântecul cuvintelor”, deocamdată cu un titlu provizoriu: „Amintiri în cântecul cuvintelor”. Și cui i se datorează străpungerea barierelor cuvântului scris și tipărit, dacă nu bunului prieten Ilarie Gh. Opriș, cu acel îndemn al său, pe care mă văd nevoit să-l repet: „Scrie, Dorine, ai ce! Rămâne ceva în urma ta. N-ai trăit degeaba!”

Frenezia scrisului s-a abătut asupra mea și în momentele bune, fericite ale vieții ce o trăiesc, și în cele mai puțin faste. Continuă și vei învinge, par a glăsui vorbele lui Ilarie Gh. Opriș, pe care l-am însoțit în taberele de pictură organizate pretutindeni, inclusiv la Leptokaria (Grecia), în două rânduri, la spectacole folclorice, la „Zilele Miron Cristea”, de la Toplița Română, la expoziții etc., etc. El, Ilarionul neastâmpărat,

mereu găsește ceva de valorificat, secondat de mine, la „editura” de care aminteam înainte.

L-am stârnit și pe profesorul de istorie Constantin Bogoșel, pe care abia îl cunoscusem. Iată-l pe Costi cu cartea sa „Miscellanea Maris”, vol. I și II, care conține producții gazetărești - interviuri, reportaje, portrete, note,

Amintiri în cântec de cuvinte

informații, aproape toate văzând lumina tiparului în coloanele ziarului „Cuvântul liber”, al cărui colaborator este. Ce dovezi ale prieteniei și camaraderiei mai trebuie aduse în atenție? Niciuna, în ceea ce mă privește pe mine. Și pe profesorul Simion Virgil Bui, tot Ilarie l-a inoculat cu microbul scrisului, și iată-l cu câteva cărți redactate, editate!

Dovezi, dovezi, dovezi de netăgăduit pe drumul acesta al trudei și aplecării asupra cuvântului. Mulțumirile mele pentru tine, prietene Ilarie, sunt ca o picătură de apă într-un ocean, nu pot cuprinde și exprima adevărata valoare a unui Om al cetății! A unui om născocitor de valori. Fie ca Domnul să-ți primească răsplata Lui!

Intr-un an și o zi anume, ce să auzi? Mare minune pentru mine!

- Mergem la pescuit,
Dorine?

- Sany, unde anume?

- La Fărăgău.

- Bine, mergem, dar nici tu, nici eu nu suntem pescari, n-avem unelte.

- Stai, să-ți spun. Doar știi că am fost profesor la școala

din Fărăgău. Actualul primar mi-a fost elev. Am vorbit, am aranjat, putem merge când vrem.

După această punere în temă, în fapt și o invitație, tot m-am văzut cu prietenul meu, profesorul de chimie Kocsis Sándor, doar locuim aproape unul de celălalt, și aceeași întrebare: când mergem la Fărăgău, la pescuit? Cum noi doi nu le aveam deloc cu sportul acesta recreativ și al răbdării, ce-am hotărât amândoi.

- Uite, Sany, fiul meu e chiar-chiar mare pescar cu acte în regulă. Are un „inventar” de pescuit cum rar se vede. Are mașină.

- Noa, vezi? Vorbește cu el și mergem.

- El nu poate numai vinerea după-amiaza, sâmbăta ori duminica.

- E bine, mergem de vineri și stăm până duminică. Avem unde dormi.

- Da, ia stai... Îl luăm și pe Mișu Fărcaș, și el îi pescar-pescar de-l frige la degete.

- Exact, mă. Așa-i, și Mișu, domnul consilier juridic, pescuiește. Când să vorbesc cu primarul?

- Săptămâna viitoare.

- Bine. Mergem vinerea viitoare?

- Da.

Și uite așa, cu două autoturisme, al fiului, Dorin Dănuț, și al meu, cu tot ce trebuie - mâncare, băutură, răcoritoare - am plecat la pescuit, la Fărăgău. În drumul nostru, dincolo de Glodeni, un sătuc cu moderna unitate de alimentație: magazin, bar, terasă, a lui Zoli, fost șef de cantină-restaurant la Întreprinderea „Electromureș”. Am oprit, am mai târguit salam și slănină, să avem, că nu se știe. Când am ajuns aproape de Fărăgău, lângă tău, pe un mic imaș numai bun de parcat mașinile, ne aștepta fratele primarului, pe care, evident, Sany îl cunoștea. Ne-am prezentat și... bogăție mare, fraților! Primarul ne-a trimis doi litri de țuică, o jumătate de caș de oaie, caș extra bun, pâine de cuptor, roșii, castraveți, slănină. Eu mă întrebam: oare le vom putea mânca? Eram într-un loc ideal, chiar lângă șosea, pe acel imaș cu iarbă, iar lângă tău, păpuriș.

Ne-am instalat bine și apoi, tot bine, am băut, doar înnoptăm acolo. Dorin al meu și-a pregătit uneltele și dus a fost, până s-a înserat. Era vară, căldură mare. Noi, ce să facem, sărăcuții de noi?

Mișu nu s-a încumetat să-și desfacă măcar un băț când a văzut ce belșug de merinde și palincă în jurul nostru, bașca bere. Eu și cu Sany am tot mâncat, stratul ni l-am format, așa încât am rezistat mai bine ca Mișu. Oricum, ne-am culcat târziu, Dorin a pescuit și la lumina Lunii. În cele două mașini, doi câte doi, am dormit, n-am mai mers în sat la înnoptat. De prins ceva? În afară de băț, un pui de somn, altceva nimic!

Dar, nimic-nimic. Poate a doua zi. Dis-de-dimineată, pescarul Dorin junior, la tău, lăsându-ne pe noi să ne facem numerele. Nici de data aceasta Mișu n-a mișcat un deget să ne arate că are intenția să pescuiască.

Țuică și bere erau din belșug încă, de-ale gurii, la fel. Înspre ora prânzului, Mișu al nostru era praf, ba a căzut cu fundul în tău, unde s-a dus să-și facă necesitățile fiziologice. De abia l-am scos afară. L-am spălat de nămol, el și-a spălat hainele, le-a pus la uscat, i-am dat încă două întăritoare, la cerere, și s-a culcat cu burta la soare. În tot acest timp, Sany nu s-a mișcat de lângă cele „sfinte” ale noastre. A mai gustat, însă, ca un făcut: nu s-a cherchelit și nici Moș Ene n-a venit la gene. Dorin, hotărât nevoie mare, pescuia, dar nu prindea pește. Ba, unul s-a rătăcit în cârlig, era mic-mic și i-a dat drumul. Adevărul e că nici ceilalți pescari înșiruiți de-a lungul tăului n-au avut noroc. Unul singur a prins un pește cam la jumătate de kilogram. Abia atunci i-am verificat tenacitatea, răbdarea fiului meu, cu care nu fusesem niciodată la pescuit.

Timpul a trecut, noi ne-am omenit așa pe hotărâte și bine a fost. Trezindu-se, Mișu, la o oră înaintată a zilei, a zis:

- Nici astăzi n-am pescuit, nici n-am pus măcar mâna pe băț. Frumos îmi șade, da...

- Da, Mișule, așa-i, dar măcar ai prins un pui de somn.

Ne-am întors acasă, la Târgu-Mureș, cu împăcarea că i-am făcut pe plac lui Sany și am onorat invitația primarului comunei Fărăgău.

Prietenii nu ți-i cauți. Îți dă Domnul! O zicere probată de mine. Adevărul este limpede ca apa de izvor. Cu ani în urmă am făcut cunoștință cu profesorul de matematică Petru Nemeș, din comuna Papiu Ilarian. Ne-am întâlnit, cunoscut și atât. Sporadic ne întâlnim, mai mult protocolar.

Vremea a trecut și într-o bună zi, un alt prieten, Mihail Fărcaș, fost contabil-șef la Procuratura județeană, ne-a apropiat pe mine și pe profesorul „papiist”, care constituise Societatea Culturală „Alexandru Papiu Ilarian”, cu sediul în așezarea ce poartă numele

revoluționarului, cărturarului, academicianului. Aproximarea ne-a unit, mai cu seamă, prin sfera noastră de preocupări istorico-culturale în care ne învârteam. Mi-a devenit atât de familiar încât revederile se transformau în bucuria sincerității, fraternității.

Împreună cu Mihail Fărcaș i-am călcat bătătura casei lui de la Papiu Ilarian. Ne-a găzduit, ne-a omenit, ne-a rezervat paturi ca la niște prințișori. A doua zi, dis-de-dimineată, am pornit la reportericit prin comună, eu cu întrebările, cu scrisul, Mișu cu fotografiatul. Am realizat interviu cu primarul

comunei, am abordat chestiuni de asistență medicală. Documentarea s-a încheiat cu învățământul, în două școli am notat și fotografiat încât ne-a ieșit o pagină de ziar.

Petru Nemeș era directorul coordonator al școlilor, acum este pensionar. Mai predă încă, acolo câteva ore, însă se ocupă de Societatea Culturală „Alexandru Papiu Ilarian”. Pe tema valorificării moștenirii istorice lăsată de Ilarionul care a copilărit în acele locuri, am realizat interviul inserat în pagină de carte:

- Încă anul trecut doream, mi-am planificat să realizez un interviu cu tine, domnule profesor Petru Nemeș. Voiam să te înhaț și să te incit la o discuție. Cine o fi de vină, eu ori a...

- Amândoi. Timpul, problemele școlare, familiale, nu cele neplăcute, dimpotrivă.

- Ei, vremea interviului a venit și o găsesc propice, cu toate că mă aflu într-un loc nu tocmai plăcut. Pornim „microfoanele” noastre, adică graiul. Am pregătit toate cele consemnării întrebărilor și răspunsurilor.

- Eu zic să recurgem întâi la o discuție preliminară, să punem în ordine anumite lucruri.

- Nu-i zic că-i lipsit de interes ce dorești. Trecem direct la subiectul pe care ți-l propun a fi abordat, câștigăm timp. De acord?

- Fie voia ta.

- Mi-am propus să vorbim despre marele revoluționar, jurist, istoric, academician Alexandru Papiu Ilarian. Însă nu despre viața și activitatea sa. Ci despre aducerea lui

Amintiri în cântec de cuvinte

aproape de noi, impunerea lui în conștiința celor de astăzi. O valorificare a moștenirii tradițiilor istorice, culturale, vechimii, continuității poporului român în spațiul acesta carpato-dunărean, prin opera sa. Ce zici? Îți convine o asemenea abordare?

- De când aștept ca cineva din mass-media să mă ia la întrebări în legătură cu un aspect esențial cunoașterii, mai ales de către cei de astăzi.

- *Iată, parcă ți-am intuit intenția. Specializarea ta ca profesor este matematica. De unde și până unde apropierea de o personalitate de formație umanistă, dar mai ales de ce?*

- Îți răspund scurt. Nu pregătirea de specialitate este esențială întotdeauna în ceea ce privesc preocupările tale colaterale profesiei, ci sentimentul, dorința de a te implica într-o altă sferă de activitate. Și apoi nu uita că sunt născut în așezarea care poartă numele lui Alexandru Papiu Ilarian.

- *Gândesc că ai o datorie morală liber consimțită. Nu e rău. Ai conceput și înființat o asociație culturală care poartă numele ilustrei personalități ardelene, și nu numai. Să facem, direct, vorbire la ea. Te rog.*

- Da, am înființat, din a mea inițiativă, nu o asociație, ci Societatea Culturală „Alexandru Papiu Ilarian”, prin sentința civilă a Tribunalului Mureș, cu sediul în satul în care trăiesc, muncesc și care poartă numele cărturarului.

- *Ai făcut mențiunea: „din inițiativa mea”. Cum ți-a venit, e legată de ceva anume, profesore Petru Nemeș?*

- Inițiativa constituirii, hai s-o prescurtez, S.C. „A.P.I.” s-a consolidat cu ocazia dezvelirii statuii lui Alexandru Papiu Ilarian.

- *Ai făcut statuie-statui sau numai bust?*

- M-ai prins. E vorba de bust, unul reușit, maiestuos, așezat pe soclu, înconjurat cu gard din metal, situat mai jos de clădirea școlii gimnaziale, chiar în buza uliței principale a satului Papiu Ilarian.

- *Am avut prilejul să mă opresc în fața lui, să meditez o clipă, și am văzut flori, flori la bust.*

- Nu lipsesc. Sunt florile recunoștinței noastre!

- *Autorul bustului merită felicitări, l-a reușit sculptural. Îmi spui numele lui?*

- Bustul este opera sculptorului Ioan Grama. Pot da și alte nume?

- *Desigur.*

- Bustul a fost turnat în bronz de Petru Suciu, proiectant: arhitect Mariana Munteanu, consultant științific: Ioan Șulea, iar comitetul obștesc a fost alcătuit din Constantin Nemeș, Crinișor Răchită, Titiana Crefelean, Aurel Ivan, Octavian Lucaci, Ioan Albu.

- *Am convingerea că Statutul Societății Culturale „Alexandru Papiu Ilarian” conține obiective clar definite și multe. Pentru economie de spațiu tipografic, selectează-le pe cele mai importante.*

- Te rog, notează. Primul obiectiv din deschiderea Statutului este Cunoașterea și popularizarea ideilor, lucrărilor marelui revoluționar, jurist, istoric, academician Alexandru Papiu Ilarian, a tradițiilor istorice și culturale, ale vechimii, continuității și unității poporului român în spațiul carpato-dunăreano-pontic. Acest obiectiv este, în esență, definitoriu pentru ceea ce facem. Continui?

- *Ajunge, fiindcă vreau să punem în operă ideea valorificării a ceea ce ne-a lăsat scris, negru pe alb, distinsul cărturar, prin reeditarea operei sale. Dar, sincer, a mai făcut cineva acest lucru?*

- Opera sa de căpătâi nu a făcut obiectul niciunei reeditări, de repunere a ei în circulație.

- *Și această muncă, una nobilă, de mecenat aș zice, te-ai gândit s-o îndeplinești. Nominalizează, te rog, lucrările lui Alexandru Papiu Ilarian reeditate.*

- Toate cele trei volume din „Istoria Românilor din Dacia Superioară” au fost reeditate de mine, numai eu știu cum. Noroc că am beneficiat de sprijinul Consiliului Județean Mureș, a unor oameni care au sprijinit material, financiar reeditarea cărților. Primul volum a fost îngrijit de prof. univ. dr. Serafim Duicu, celelalte două de prof. univ. dr. Grigore Ploșteanu, la al 3-lea, consilier editorial fiind dr. Ioan Ranca. În colaborare cu Biblioteca Academiei Române din Cluj-Napoca a fost editată lucrarea „Alexandru Papiu Ilarian, ideologul, academicianul”, consilier științific fiind prof. dr.

Ioan Chindriș, directorul prestigioasei instituții. Ar mai fi multe de zis, însă...

- *Vorba aceea, „afară-i frig și-n sobă arde focul”. Pe tine, profesore de matematică, nu de literatură, istorie, filosofie, Petru Nemeș, te-a mistuit flacăra recunoștinței față de un mare bărbat din Pantheonul Revoluției române de la 1848, de un distins cărturar și nu ai avut astâmpăr, odihnă până gândul bun n-a fost dus la faptă, la îndeplinire. Ai făcut o muncă de toată aprecierea, de laudă, fără pretenții materiale ori de altă natură. A rămas ceva în urma ta, te bucuri de aprecierea unora ca noi. Felicitări!*

- Mulțumesc că m-ai băgat în seamă, pentru aprecieri. Permite-mi să pomenesc câteva nume care figurează între membrii fondatori a Societății Culturale „Alexandru Papiu Ilarian” din comuna Papiu Ilarian.

- *Dacă asta îți este vrerea, să notăm.*

- Serafim Duicu, Grigore Ploeșteanu, Corneliu Moraru, Lazăr Lădariu, Mariana Cristescu, Dimitrie Poptămaș, Mihail Art. Mircea, Ioan Vasile Racolța, Lăurean Turdean, Mircea Gheborean, Emilia Lazăr, Ioan Judea, Marius Ober, Vasile Dragoș, Constantin și Lăurean Nemeș, să pomenesc doar aceste nume. În total sunt 59 de membrii fondatori.

- *În încheiere, apreciez că prin retipărirea celor trei volume ale „Istoriei Românilor în Dacia Superioară”, lucrări misionare, ai dat glas laudă cărții și de recunoștință veșnică autorului ei. Ți-ai împlinit înzecit dorința, munca de reeditare,*

Amintiri în cântec de cuvinte

l-ai renumerit, după 143 de ani, pe Ilarionul care a copilărit pe acele meleaguri de deal și de câmpie, așezându-l pentru totdeauna în memoria și conștiința neamului românesc! Ți se cuvin numai aprecieri laudative. Încă odată, felicitări, profesore Petru Nemeș!

- Am făcut ceea ce se impunea față de această personalitate a scrisului istoric românesc din acea vreme îndepărtată.

Amintiri, amintiri... Trecute aduceri aminte cu inginerul Octavian Popa, fost primar al Târnăveniului, parte din ele trecute, nu în tunelul timpului, ci, iată, în pagini de carte. Două convorbiri cu adresă directă: „**Cum era înainte!**” și „**De ce Târnăveniul a ajuns municipiu?**”.

Cunoștința cu **Octavian Popa** s-a produs cu mulți ani în urmă. Era tânăr inginer la Combinatul Chimic din Târnăveni. O vreme am avut ceva de „lucru” unul cu celălalt pe tărâmul gazetăriei, apoi ne-am „pierdut” pentru a ne regăsi în anii postdecembriști. Eram... alții, în sensul vârstei, și totuși aceeași în privința implicării fiecăruia în viața publică. Eu, de pe aceeași poziție a jurnalisticii, Octavian

Popa, de pe alt segment al vieții publice, deosebit de important, cu responsabilități pe multiple planuri. Dar, oricum, nu se schimbese esențialmente în plan sufletesc, spiritual, fapt ce mi s-a părut extraordinar întrucât știți cum e omul... ca vremea!

După ce, prin sufragiu popular, a luat în mână „frâiele” conducerii orașului Târnăveni (încă nu avea statut de municipiu), întâlnirile au fost mai dese și cu foloase în plan cognitiv-informativ. Odată cu ieșirea inginerului Octavian Popa din prim-planul vieții publice, relațiile noastre vechi nu au încetat, deseori ne-am revăzut, mai cu seamă la Târgu-Mureș, cum de altfel s-a întâmplat luni, 22 septembrie 2014.

Înainte de revedere, de la Târnăveni, așezarea lui de obârșie, telefonic și-a anunțat sosirea în capitala județului Mureș. Bucuria revederii a fost reciprocă, cu toate că eu mă aflam într-o situație mai puțin favorabilă stării de sănătate, însă a nu se înțelege... soră cu disconfortul psihic. Așa, deci. Am stat și ne-au podidit amintirile, pe lângă alte cele ale vieții de zi cu zi. Cum era „înainte”, ideea predilectă. Și așa, din amintire în amintire, citiți ce a ieșit, negru pe alb.

*

- Ei, Tavi, Tavi, arăți ca un fecior, vesel, drept ca bradul, optimist te văd. Oare, mă înșel?

- Observ că nu te-a lăsat vederea. M-am schimbat și eu, vremurile trec peste noi.

- Ia să te întreb ceva. Cu tinerii mai ai prilej de întâlniri? Te întreb fiindcă uităm de ei, îi vedem numai în... negru, nu ca înainte. Îți aduci aminte?

Amintiri în cântec de cuvinte

- Din fericire, am prilejul să mă întâlnesc cu tineri de aici, din Târnăveni.

- *Ce le spui? Te întreabă ceva special?*

- Întrebarea ta, Dorine, se potrivește ca o mânășă.

- *Nu, zău!*

- Da, da. Cu câteva zile în urmă m-am văzut cu oameni tineri. Cu mai mulți. Știi ce m-au întrebat?

- *Dacă-mi spui...*

- Cum era administrația locală din Târnăveni înainte de 22 decembrie 1989.

- *Serios, te-au întrebat așa ceva? Pare, oarecum, curios lucru, nu?*

- Pare și nu prea. M-am gândit că vor să compare, să cântărească, să judece ceea ce a fost înainte și prin ce trecem acum.

- *Bag sama că i-ai „lămurit” și...*

- Le-am povestit exact așa cum era înainte în administrația publică locală.

- *Punct cu punct, etapă de etapă?*

- Desigur, și știi că mă ascultau cu interes, ba puneau întrebări, ca de pildă: ce era în loc de consiliu local, cine-l conducea, erau consilieri, primari, viceprimari. Le-am zis că nu era Consiliu local, format din consilieri aleși odată la patru ani, așa cum se face astăzi, începând cu februarie 1992; în loc de primar era prim-secretar al Comitetului Orășenesc de Partid, care conducea și Consiliul Popular Orășenesc, ajutat

fiind de doi vicepreședinți, ei activând pe linie administrativă. Le-am dat și nume de prim-secretari: I. Mișu, Ironim Buda, Ștefan Olteanu, Vasile Blăjan.

- Despre cei din Târnăveni ajunși mai sus, pe linie de partid, le-ai zis ceva?

- Bineînțeles. Le-am spus că de aici au fost promovați Nicolae Vereș, ca prim-secretar al Județenei Mureș P.C.R., Ironim Buda, prim-secretar la Târgu-Mureș, tineri pe la Comitetul Județean al U.T.C.

- Sper că informațiile acestea i-au lămurit într-un anume fel despre ce a fost înainte în administrația publică.

- S-au lămurit ei, însă au întrebat: ce au făcut acești oameni aflați în funcții importante, pentru locuitorii Târnăveniului?

- Și?

- Că din păcate, Târnăveniul nu a fost ajutat cum ar fi meritat, și era al doilea din punct de vedere industrial, după Târgu-Mureș. Totuși, la acest capitol-ajutor le-am amintit că s-au înălțat blocuri de locuințe, s-a realizat Uzina de apă, modulul I, cu capacitatea de 200 litri/secundă. Apoi, după inundațiile din 1970 și 1975, care au lovit greu orașul, a apărut bazinul de acumulare de la Bezid, polderul de la Bălăușeri, digurile de protecție de pe cursul regularizat al Târnavei Mici. Între 1976-1980, la fostul Combinat Chimic s-a realizat o nouă priză de captare apă industrială, lucrare cu o contribuție primordială întru salvarea platformei chimice de noi inundații. Din păcate, acum, acolo, nu mai există nimic, fapt pe care tinerii îl știu foarte bine.

Amintiri în cântec de cuvinte

- *Uf, Tavi, da' multe le-ai spus acelor oameni tineri, cum îi numești, și care, iată, s-au interesat de istoricul social al urbei lor. Ce zici, continuăm?*

- *Pagini întregi se mai pot scrie despre perioadele trecute. Privind trecutul cu bunele și relele lui, se pot aduce noi elemente factice pe drumul înnoirilor de tot felul în Târnăveniul nostru, rămas astăzi un târg mai puțin însemnat pe harta economico-socială, în primul rând a județului Mureș. Dacă vrei, continuăm, însă, ca tematică, cu ce?*

- *Povestindu-mi toate acestea, mi-a ieșit din minte cu ce temă. Cum a devenit, sau de ce Târnăveniul a devenit municipiu? De acord?*

- *O idee super, la care subscriu cu bucurie, mai ales că sunt în... temă.*

*

- *Fără puțință de tăgadă, răspunsul la întrebarea-titlu a convorbirii noastre este ușor de dat, nu-i așa, Tavi?*

- *Perfect adevărat. Răspunsul este simplu. Târnăveniul a ajuns municipiu pentru că îndeplinea condițiile cerute și, mai ales, fiindcă merita acest statut, această recunoaștere!*

- *Ne întoarcem în timp. Târnăveniul, pe care mult-mult de tot l-am „bătut” înainte de 1990 pentru treburi reporterești, cu caracter divers, a fost reședință de raion.*

- *Da. Până la reorganizarea administrativ-teritorială din 1968, Târnăveniul raion a fost cu același nume, incluzând și Blajul.*

- *A rămas apoi simplu oraș.*

- Așa a rămas și, neavând relațiile Sighișoarei, așezare de pe Târnava Mare, devenită municipiu, a pierdut instituții specifice ca Tribunalul, Notariatul de Stat, ca să dau doar aceste două exemple.

- *Toate pe fâgașul lor. Însă orașul era prosper, mai cu seamă din punct de vedere economic.*

- Exact. În perioada anilor 1968-1980, orașul nostru a fost beneficiar a unui important volum de investiții în domeniul industrial.

- *Acest fapt a stimulat și dezvoltarea altor sectoare, precum comerțul de stat, cel cooperatist și meșteșugăresc.*

- Să ne aducem aminte că din punct de vedere economico-industrial, urbea noastră se situa pe poziția a doua în județul Mureș, după a lui capitală. Deci, înaintea Reghinului și a Sighișoarei.

- *Anul 1990, cum „găsește” Târnăveniul?*

- Ei, destul de bine! Cu un număr de 14.800 locuri de muncă (!), cu o populație de 30.500 de locuitori.

- *Astăzi, substanțial reduse, cu toate acele promisiuni din campanii electorale că se vor crea, să zicem, 1.000 de locuri de muncă. O bagatelă, în fond.*

- Acum, nu mă pronunț în legătură cu acest fapt.

- *De ce, Tavi?*

- Pur și simplu fiindcă în convorbirea noastră avem o altă temă de abordat. Mulțumit de răspuns?

Amintiri în cântec de cuvinte

- Mda... Atunci, firesc, nu descălecăm și batem șeaua până-i caldă. Blajul, fost „satelit” al Târnăveniului, pe vremea raionului, devenise deja municipiu și orașul vostru, nu. Care-i explicația, ori, să zic așa, faza?

- Simplă și, pe undeva, motivată. Blajul obține „ridicarea în grad” în anul 1993, cu ocazia împlinirii a 145 de ani de la Revoluția de la 1848-1849. Adevărul e că în acest caz a contat doar istoria și cultura Blajului!

- Târnăveniului i-a venit rândul „ridicării în grad” ceva mai târziu, din câte îmi aduc aminte.

- Fosta capitală a județului Târnava Mică, Târnăveniul avea condițiile impuse de Guvernul României, ele erau îndeplinite în ceea ce privește puterea economică, număr de locuitori, existența instituțiilor financiar-bancare, sociale, de învățământ, cultură, infrastructură, de justiție etc. Fără sprijinul parlamentarilor de Mureș ai mandatului 1992-1996, „promovarea” orașului nostru avea să se întâmple doar în anul 1998.

- Deci, în urmă cu 26 de ani Târnăveniul a fost declarat municipiu și, ca atare, fondurile financiare au început să curgă ca și mustul din strugurii fostelor vii ale Băgaciului, nu?

- Îmi place figura de stil, dar puteai zice ale Găneștiului ori chiar ale Târnăveniului. Oricum, având un nou statut, am avut și motivația de a solicita fonduri financiare pentru dezvoltarea infrastructurii.

- *Ce s-a primit și ce s-a făcut?*

- Am obținut fonduri pentru reparația capitală a podului rutier peste râul Târnava Mică; am construit o sală modernă de sport; din fonduri europene, am înlocuit circa 25 km de rețele apă potabilă și s-au executat lucrări la stația de transfer pentru deșeuri menajere.

- *V-au „invadat” investitorii străini...*

- Ei, ași. Au venit, nu zic nu, însă nu în măsura în care să acopere prăbușirea industriei orașului.

- *Ca să vezi coincidență! În săptămâna dinaintea revederii noastre, așa într-o doară, un târnăvean, se lăuda că locuiți unul aproape de altul, a zis că „Ăștia au vândut tot. Tot au vândut, n-au făcut nimic”. Ăștia fiind autoritățile locale aflate la conducere și alți „specializați” în vânzări. Ce zici?*

- Sigur, de vândut s-a vândut și în Târnăveni, cu folos, fără folos în interesul comun. În ce privește acel „n-au făcut nimic”, a sta pe margine cu mâinile încrucișate și a aștepta schimbarea, e una, și a te implica și tu, personal, e alta. Nu doresc a disculpa sau inculpa pe nimeni.

- *Nemulțumiți și cărcotași sunt câtă frunză, câtă iarbă în țara noastră vizavi de actuala stare de lucruri.*

- Pentru cei nemulțumiți de actuala situație a orașului precizez, Dorine, că la data începerii demersurilor pentru dobândirea statutului de municipiu, populația Târnăveniului depășea cifra de 30.000 de locuitori și că nicio unitate economică nu era închisă! La mijloc mai era o mândrie și

Amintiri în cântec de cuvinte

o dragoste pentru orașul în care te-ai născut, ai învățat, ai muncit! Astăzi?

- *Trebuie să vă descurcați singuri ori aproape singuri. Tavi, eu zic să încheiem punând punct convorbirii noastre, ideilor reieșite din ele și să auzim numai și numai de bine.*

- *Precum ți-e voia și precum zici, Dorine!*

- *Totuși, parcă s-ar impune o discuție în care să abordăm problema locurilor de muncă create, să zicem, din 2012 încoace, și, bineînțeles în urma celebrei Ordonanțe a Guvernului, cea cu reducerea CAS la societățile comerciale cu capital privat, care duce la o bogăție de posibilități de venituri salariale, la reducerea șomajului și la nivelul municipiului Târnăveni. Te rog, gândește-te și sunt pe poziție...*

De vorbă cu mama unui oștas al Armatei Române

O întâlnire ad-hoc pe tărâmul sincerității!

La mijlocul celei de-a patra săptămâni a lunii septembrie, anul 2014, într-o împrejurare oarecare, am cunoscut-o pe doamna **Anica Ciolponea**, persoană de vârstă a treia, ca și mine. Dumneaei, munteancă, eu, ardelean. Într-o sală de pus la punct „internele”, privirile ni s-au intersectat pentru întâia oară. S-a uitat galeș la mine și „Puteți vorbi?”. Răspunsul afirmativ a surprins-o. „Credeam că nu aveți voce întrucât și soțul meu a avut la gât ce veți dumneavoastră. Pot să iau loc?”

S-a așezat pe scaun și, uite, așa, s-a înfiripat o discuție între doi oameni care parcă se cunoșteau de multă vreme.

Vocea plăcută și temperată a doamnei cu părul negru, pur și simplu, mi-a produs alinare, mai ales că mă aflam într-o situație nu chiar fericită. Dar... „Nu vă plictisesc?”. Când i-am răspuns că-mi face plăcere discuția tête-à-tête, s-a luminat la față, nu-i știam numele, nici nu i-am cerut să mi-l spună. Atât doar că eu i-am zis că prenumele îmi este Dorin, că persoana despre care mi-a dat scurte-scurte informații o cunosc. „Daaa, e fiul meu.”

A mai stat pe scaun preț de câteva secunde, s-a ridicat, și-a cerut scuze pentru „deranj” și a ieșit din acea încăpere „ticsită” cu șase bătrânei și vreo 13 pensionare, urmând a ne revedea cât de curând.

În acea zi de răgaz, ultima a acelei de-a patra săptămâni a lui septembrie, mi-a făcut o vizită. Eram aproape vecini de saloane, comeseni, cum se zice, de trei ori pe zi. În liniștea încăperii aproape toată în alb, am reluat discuția noastră și așa i-am aflat numele și prenumele; eu i-am oferit cartea de vizită și... povestea a început tot cu soțul trecut cândva la cele veșnice, ca apoi să îndrăznesc a mi-l prezenta pe fiul dumneaei, cu grad înalt în cadrul oștirii române chiar aici, la noi, la Târgu-Mureș.

Sigur, nu i-am cerut informații de genul, știți dumneavoastră, stimați cititori, nici nu mi-am propus să anchetez pe cineva într-un alt stil nuanțat, ci în cel, să-i spunem, jurnalistic.

Amintiri în cântec de cuvinte

- *Cum era Adrian pe timpul copilăriei?*

- O, era bun... Până la vreo patru anișori era mai zvăpăiat, nu rău.

- *Cum sunt, în general, toți copiii, nu?*

- Da, s-a liniștit și era pâinea lui Dumnezeu. Nici nu știai că-l ai în casă.

- *Ce îi era în obicei să facă în timpul acesta al copilăriei, doamnă Anica?*

- Păi, ce. Când deja buchisea bine literele, cuvintele, citea. Mult citea Adrian, dragul meu băiat, singurul între două surori. Era silitor la carte, avea o memorie bună de tot. Prindea repede orice.

- *Asta înseamnă că n-a avut probleme cu învățătura.*

- Nicidecum. Învăța bine.

- *La liceul militar cine l-a sfătuit să meargă?*

- Știu că au venit la școală niște domni pentru a selecta elevi pentru liceu cu profil militar. A fost ales și Adrian.

- *La Câmpulung ori la Breaza a urmat cursurile liceului militar?*

- La Breaza, da, acolo. Apoi s-a dus la Sibiu, la Școala de Ofițeri.

- *După Sibiu?*

- Cu repartizarea la București.

- *E tânăr domnul Adrian Ciolponea.*

- Tânăr încă și sănătos, slavă Domnului!

- *Tânăr general al Armatei Române.*

- A avut avansări rapide din grad în grad. Acu îl vedeam locotenent major, apoi căpitan și așa mai departe.

- *E un bun specialist și oștean, ce ziceți doamnă Anica?*

- Se vede treaba că da, din moment ce este apreciat și îndeplinește funcții importante. A făcut înot, parașutism la Clinceni. Trimis a fost în Afganistan.

- *Este „pifan”, cum zic militarii între ei?*

- Infanterist e Adrian. Parcă a fost și la artilerie.

- *Iată-l pe fiul dumneavoastră, stimată doamnă Anica.*

- Aici, la Târgu-Mureș. Și-a făcut casă, e bine.

- *Știți ce funcție deține generalul de brigadă Adrian Ciolponea? Hai că vă spun eu. Este comandantul Brigăzii 6 Operații Speciale din Târgu-Mureș. Personal, nu-l cunosc, doar din vedere.*

- Mă bucur. Dumneavoastră cunoașteți mulți oameni. Da, cu sănătatea cum stați?

- *Așa și așa, când bine, când mai rău.*

- Asta e, viața ca viața, și cu bunele ei, și cu cele neașteptate vizavi de sănătate. Eu sunt cu puțin timp mai în vârstă decât dumneavoastră. Mi-a făcut plăcere, domnule!

În după-amiaza acelei zile, iarăși a venit în salon. Aveam o convorbire telefonică. N-a zis nimic doamna Anica, pe noptieră mi-a pus o pungă cu șapte prune și un măr, simbolurile „celor 7 ani de acasă și fructul oprit al Evei”. Cu discreție s-a dus ca o „dulce minune”. Spre orele serii a revenit bucuroasă. „Am vorbit cu Adrian. M-a întrebat de ce am nevoie. De

Amintiri în cântec de cuvinte

nimic, i-am zis. Convorbirea telefonică se întrerupea, el e tare departe de țară”. Da, generalul de brigadă Adrian Ciolponea se află în S.U.A., trimis de statul român, cu diferite însărcinări. Iată o întâlnire ad-hoc pe tărâmul sincerității, cu mama unui ostaș al Armatei Române, nu chiar cu multă vreme înaintea zilei acestei instituții militare.

*N*umeroase sunt amintirile cu prieteni, colegi, ori cunoscuți. Memorabile rămân cele cu Lazăr Lădariu, Doru Mureșan. Acestea în primul rând, pe care le plasez în „categoria” prietenilor și colegilor. Ore întregi petreceam la Café Central, de la subsolul Palatului Culturii, la câte o mâncare de ciuperci, la povești care curgeau râuri-râuri până în orele de dinaintea serii. Roșul de Codarcă curgea în pahare, însă numai atât, pentru buna dispoziție.

În repetate rânduri, însă nu ca o obișnuință, de la Central mergeam acasă la Lazăr, locuia într-un apartament cu două camere, situat în blocul de pe strada Koós Ferenc. În acel bloc își avea domiciliul și colegul Ion Ciurdaru. Acasă, la stimatul Lazăr, ne primea, cu zâmbetul ei inconfundabil, Steluța, o mare doamnă, un om desăvârșit.

Aici continuau... discuțiile, garnisite cu mâncare, vin ori vișinată, până dădeam semnalul de plecare. Eu, întrucât Doru nu prea se opintea a pleca, iar Lazăr atâta aștepta...

... Concediu de odihnă în vara anului 1984. O săptămână bună, împreună cu Luchița, soția, fiul Dorin Dănuț, sora mea, Florina, cumnatul Uțu, alias Toader Someșan, copiii lor, Camelia și Florin, ne-am îmbarcat în mașinile personale și pe Litoralul românesc, cu corturile. Ne-am campat la Năvodari, într-un loc strategic: în spatele zidului unui restaurant și foarte aproape de spălătorie, baie și grupuri sanitare, chiar lângă frații Hârceagă - Mircea, cu soția Mariana, Liviu și a lui Rodică. Toți buni prieteni.

La Marea cea Neagră, un fapt interesant. Pe o terasă fiind, seara, cu toții, terasă cu posibilități de mâncare, băuturi alcoolice și răcoritoare, stând și povestind, la un moment dat Dănuț vedem că nu mai era lângă noi. Imediat s-a dat „alarmă”. A fost însă una falsă pentru că l-am găsit repede. Unde era și ce făcea? Prin geamurile mari ale bucătăriei terasei privea cum pregătea clătite o bucătăreasă. Pe el îl fascina întorsul clătitei din tigaie. Bucătăreasa o arunca în sus și o reprindea în tigaie. Ei bine, la întoarcerea acasă, cu prima ocazie, a exersat

Amintiri în cântec de cuvinte

metoda cu întorsul clătitei. A devenit expertul acestei metode, la vârsta lui.

Șederea la mare a luat sfârșit. Noi, familiile Borda și Someșan, am luat drumul Izvorului Mureșului, unde locuiau părinții: Dumitru și Anica Borda, fratele Mircea, cu familia. Ajunși în minunata așezare montană, cocoțată undeva pe la 900 metri, surpriză: la casa fratelui Mircea, cu soția Elena, pe cine găsim? Pe Lazăr Lădariu, Steluța, Doru Mureșan, cu soția lui, Tereza. Bucuria revederii a fost mare și iscată de această surpriză. Am „cinstit-o”

numaidecât cu câte un pahar de coniac și bere. Păcat însă, deoarece a doua zi s-au reîntors la Târgu-Mureș, după o minivacanță de o săptămână.

La Izvorul Mureșului, cu un grup de colegi, timp de câte trei zile, am organizat două ieșiri, organizate de Sindicatul nostru, eu fiind vicepreședinte, Ioan Husar, președinte. Cazarea era asigurată la Restaurantul-hotel „Bradul” din imediata apropiere a casei părinților mei, unde petreceam peste zi, înaintea ori după înapoierea din micile drumeții prin zonă, la izvorul natural al râului Mureș, care se forma chiar aici, apa lui venind de la izvorul-mamă din Hășmașul Mare. Dimineața, tata mergea și aducea lapte de vacă, mulș atunci,

pentru copiii colegilor. Binefăcătoare ieșiri din citadin în aerul ozonat al muntelui!

Amintiri, amintiri ascunse în tăcutul ungher al minții și al sufletului. Aduceri aminte de peste ani cu întâmplări, însoțiri diverse și multe cu Marcel Mijea, Dumitru Fărcaș, Fane Chiorean, Lucian Silaghi (la nunta lui am fost prezent - restaurantul Mureșul), Ioan Iacob, cu soția Letiția (Lety), Vasile Boldea, Gheorghe Boldea, Tina Făgăraș, Dumitru Pop, Baziotis, fost o vreme șef al Gărzii Financiare, frații Puiu și Tibi, Citu Aldea, Gheorghe Todea, majoritatea lucrători la O.J.T. Mureș și Direcția Comercială Județeană.

Apoi, prietenia care m-a legat de Vasile Fărcaș, fratele lui Dumitru, Nelu și Tina, soția lui Gicu Ghiță. Pe Vasile Fărcaș, mecanic auto, om dintr-o bucată, ca mai toți hodăcenii, hotărât, mare pescar, l-am cununat atunci când a consimțit să se însoțească oficial pe drumul vieții cu educatoarea Mariana, din Cristești. I-am fost deci, naș, împreună cu familia Ștefan Chiorean, un bun economist.

Nunta lor, într-o zi friguroasă de început de noiembrie, în sala mare a Căminului Cultural din comuna Hodac, printre nuntași numărându-se și Nicu Pop, medaliat cu bronz, cu echipa masculină de volei a României, la Jocurile Olimpice de vară - Moscova, 1960.

Prietenia cu Vasile Fărcaș dăinuie, asemănătoare fiind cu legătura ce se statornicește între un bun credincios și lăcașul sfânt al Domnului. M-a ajutat, mă ajută în momentele în care

bătrânul de-acum Golf 2 „Volkswagen” mă mai lasă undeva pe drum ori când „benzinește, scânteiește, dar nu pornește”.

Hai, s-o spunem pe-aia adevărată! Prieten bun cu frații lui Dumitru, Tina și Nelu Fărcaș, împreună cu soțiile Livia, Dorina. Într-un an, după ce am câștigat la CEC autoturismul „Dacia 1300”, cu Nelu, Dorina și Dorinuța, ne-am dus la Albac, în Munții Apuseni, unde locuiesc părinții stră-stră-strănepoatei lui Horea.

Aceasta fiind Dorina, pe numele ei de fată Nicola. Mașina am lăsat-o în comuna Horea, iar pe jos am urcat panta și după vreun kilometru jumătate ori doi, am ajuns la casa unde aveam să stăm două zile.

Foarte puține la număr, casele erau construite pe povârnișul care-și avea terminația în „covata” văii de sub noi. La câțiva metri, în dreapta, era casa în care s-a născut Horea, astăzi muzeu, străjuită de un copac mare.

Acolo, sus, la Albac, l-am cunoscut pe regretatul, eminentul prof.univ.dr. Ioan Nicola, de la Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, cu care eram apoi în relații bune.

Cu soția lui, Monica, mă întâlnesc, în special, la vernisajul expozițiile de pictură, sculptură, organizate la Galeria de Artă „Unirea” a Artiștilor Plastici Mureș.

Ioan Nicola are un frate, tot dascăl, acum pensionar, stabilit în comuna Grebenișu de Câmpie, județul Mureș.

O prietenie frățească s-a înfiripat și statornicit cu profesorul, inconfundabilul profesor de istorie, Mihai Stavilă, din satul Căpușul de Câmpie, comuna Iclânzul,

unde, zice el, „M-am măritat!”, și „M-am nenorocit” (în bine!). Și bine și-a unit viața cu Lucia Zamfira, băștinașă, învățătoare și profesoară în învățământul primar. Nu-mi mai aduc aminte exact unde și cum s-a produs apropierea dintre noi. Știu doar că lua cuvântul ori își prezenta dizertațiile la felurite manifestări culturale la

care-mi semnam prezența. I-am remarcat verva, elocința, sentimentul acela că este stăpân pe sine, ba chiar dominator al momentelor de desfătare, plinătate intelectuală și spirituală. Îi place să vorbească, să vorbească întruna, n-ai vreme de-o replică acolo, doar dacă îl oprești, ori îl atenționezi cu „Lasă-mă și pe mine să bag ceva în coșul morii!”.

Fire cercetătoare, explozivă când trebuie, șugubăț, ca și sătenii lui din Luieriu, locul lui de obârșie, mereu preocupat de ceva. De ceva folositor și cu iz creator. Numai ce vezi că scoate din buzunar, din geanta

Amintiri în cântec de cuvinte

diplomat, hârtiuța ori notesul și-ți arată toate problemele bifate ca rezolvate în acea zi. Meticulozitate, nu alta.

Ce mă frapază vizavi de fratele Mihai este meticulozitatea, punerea în ordinea firească a lucrurilor, tot ceea ce crede că este folositor acum și mâine-poimâine, pentru cei ce ne vor urma exemplul, nu dincolo, la 2 metri, Doamne, ajută-ne și ferește-ne de ce-i rău! Când ne întâlnim ori vorbim la telefon, folosim sintagma „frate Dorin”, „frate Mihai”, aleasă, bineînțeles, de fostul director al școlilor românești din Căpușul lui Petru Maior.

El s-a luptat, ajutat de profesorul Petre Curticăpean, ca școlii din satul Căpușul de Câmpie să i se atribuie numele cărturarului Petru Maior, în fața căreia se află bustul în bronz al celui care a înființat sute de școli românești în Transilvania.

Mihai Stavilă este fondatorul Societății Culturale „Sânziana”, împreună cu soția sa, Lucia Zamfira, frumoasă ca cea din „Nunta” lui George Coșbuc. Au un grup folcloric închegat, cu care se prezintă, întru perpetuarea, cunoașterea tradițiilor, obiceiurilor strămoșești, atât în țara noastră, cât și în Serbia, Grecia - Leptokaria - unde m-am aflat și eu preț de o săptămână.

Autor de monografii este Mihai Stavilă, având și colaboratori, cum sunt cele ale satului său natal, Luieriu, și comunei Bogata, situată în apropierea orașului Luduș.

Bogat la suflet este Mihai, darnic, așa, treacă de la el, bogăție pe care, în primul rând, o împarte cu Lucia Zamfira, cu fiica Alexandra Pui, profesoară cu doctorat la Colegiul Național „Unirea” din Târgu-Mureș, și ea autoare de carte de specialitate - limba română. I-am închinat, dedicat aceste rânduri drept amintire că am fost și noi ceva pe drumul vieții.

Drept apreciere, omagiu adus apostolilor neamului, prezenți ori neamintiți în această carte, redau versurile poeziei „Dascălii”, inclusă în volumul intitulat „Magia clipei”, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2009, volum care-mi poartă semnătura:

*Suflete vrăjite,
pe care sabia
timpului
nu le poate străpunge,
sunt ei, dascălii.
Steluțe aprinse
fermecate, magice.
Sunt alean
pentru Dumnezeu.
Sunt spațiul veșniciei,
oglindea sufletului
îngenuncheat
în Catedrala iubirii.*

*P*rin imperiul „nisipurilor” aurii, strălucitoare ale vieții mele înotat-au amintiri căutând liniștea, răcoarea, căldura sufletului larg. Aproape întotdeauna am fost alături de oameni de diverse profesii, de personalități, ca de pildă: Șerban Cioculescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, devenită maică la o renumită mănăstire, Nely Cutava, mama scriitorului Popescu (na, că i-am uitat prenumele), cel care ne-a dat romanul „Dulce ca mierea e glonțul patriei”, Alexandru Oprea, fost director al Muzeului Literaturii Române din București, scriitorul Mihai Sin, prof.univ.dr. Ioan Nicolaescu, prof.univ.dr. Grigore Ploeșteanu, Serafim Duicu, prof.univ.dr. Cornel Sigmirean, președintele Senatului Universității „Petru Maior” din Târgu-Mureș, prof.univ. Cornel Moraru, scriitor și critic literar ș.a.m.d. Nu-i pot uita pe „vrăjitorii” literelor de plumb, tipografii, cu unii dintre ei lucrând ani de zile, prin natura profesiei mele. Iată câteva nume: Aurel Cioată, Grigore Hulpe, Ioan Păuș, Rozalia Cotoi, Cornel Bojan, nea Toma, Petrică Cătană. Oameni deosebiți, speciali, ale căror nume le nemuresc în pagini de carte.

Oameni mari și oameni de condiție mai modestă ca pregătire în înalte școli, cu care mi-am fericit multe-multe, nemăsurat de multe momente ale vieții. Prieteni buni, adevărați, de-o sclipiciune rar întâlnită, mi-au stat de-a dreapta, precum Adi Deac, Sandu Șerban, prof. Alexandru Ciubîcă; apoi Dumitru Șut (Mitică), Mihail Fărcaș, Viorel Gliga, cu care ne întâlneam la „fabrică” (era Baroul de avocatură Vasile

Chindea, unde peteleanu era consilier) ori la „club” (garajul lui Mihăiță), unde povesteam și...

- De ce trag clopotele, Mitică?
- De ce, de ce... Să bem, las-o încolo de funie!

Petreceam și acolo îl lăsam pe Mihai, care, vorba fie, nu prea avea tragere spre casă. Avea el altfel de... tragere, când cum, din pahar ori direct din sticlă, lucru care se întâmpla mai rar.

Prietenul Mircea Miculi, cu părinți din Beica de Sus, m-a uimit prin răbdare, tenacitate. Când se apuca de scris, nu-l mai deranja, nu-l mai interesa, nici chiar propriul său... gând. Era ordonat, meticulos, a fost o vreme colaborator al revistei literare „Mihai Eminescu” din Sydney (Australia), în care am publicat câte ceva și eu, și Lazăr Lădariu, și Mariana Cristescu, dintre târgumureșeni. Volume de versuri, catrene, epigrame, haiku, proză, strânse în volume separate și editate.

- Dorine, am jinars bun. Tragem câte un pahar?
- Dacă ai...
- Uite aici, un sfert de litru, am și pahare.
- Hai să ne omenim Mirciucă, doar n-o fi foc.
- Foc îi jinarsul. Nu, Dorine?

Ei, dar câte nu s-ar mai putea povesti, însă și memoria îți mai joacă feste, te mai lasă, revine și atât.

*L*a mai bine de o lună trecută de la operația efectuată de dr. Constantin Florea, mă prezint la O.R.L. într-o stare jalnică. Singur acasă, m-am lăsat la voia întâmplării. Mare greșală! Nicio poftă de mâncare, bașca o diaree acută care n-am putut-o controla acasă, cu toată medicația folosită. Eram și sub stare de deshidratare. Nici apă nu-mi trebuia. Pe scurt, asta este povestea, starea în care am intrat cu bună-știință. Recunosc, acesta-i adevărul!

Deci, cum spuneam, după o lună de zile, și mai bine, într-o joi dimineața m-am urcat în autoturismul proprietate personală și la O.R.L. Am așteptat în sala de primire. Domnul doctor Florea m-a chemat înăuntru, la Ambulatoriu.

- Ai dispărut, ai? Femeile. Ia loc pe scaun, să te lucrez, că uite în ce stare ești!

- Știu, domnule doctor. Acum, ce să fac?

- Șezi liniștit. Uite ce-i aici. Schimbăm totul: canulă, pansament. Dacă vrei, vă internez astăzi.

- Măine, domnule doctor.

- Bine, mâine la ora 8 ne revedem aici.

Mi-a părut rău că n-am acceptat internarea atunci, în ziua de joi, 5 iunie 2014. Asta e! Am mai rezistat, câine-câinește, o zi și vineri, 6 iunie, din nou, la O.R.L. Mă consideram mai mult mort decât viu. Slăbisem mult. Mi s-au făcut formele de internare și au urmat zile de tratament cu perfuzii pentru întărire, vitaminizare a organismului; zile în care aproape

că nici nu m-am atins de mâncare; zile de tratare a acelei nefericite diarei. Eram încă la... pământ.

Personalul medical a făcut tot posibilul să mă scoată din starea în care mă aflam. Primeam încurajări, îndemnuri de a face tot posibilul să mă mânc, să beau cât mai multe lichide, în special apă plată. Cu puțină voință din partea mea, adăugată eforturilor făcute, într-o bună zi parcă a început să lumineze soarele și în „casa” mea. Treptat, mi-a revenit pofta de mâncare, am scăpat de mult chinuitoarea diaree...

Toată situația a luat o întorsătură de 180 de grade. Mâncam cu înfrigurare, bine „îndopat” fiind de doamnele bucătărese, care numai că nu mi-au plâns de milă la început, vizavi de cum arătam. Apoi, văzându-mi apetitul mult îmbunătățit, s-au bucurat. Cu perfuziile terminasem, așteptam repararea aparatului din buncărul Clinicii de Oncologie, ca de altfel și alți bolnavi, să încep tratamentul de radioterapie, cu 35 de ședințe. L-am încheiat joi, 14 august.

Mă aflam la O.R.L. de 70 de zile, timp în care bunul Dumnezeu m-a ajutat să-l folosesc și altfel. Pe patul de spital am terminat de corectat cartea mea, intitulată „Vibrații de culoare în cântecul cuvintelor” (458 de pagini), apărută chiar de ziua mea de naștere - 9 iulie; am început o nouă carte pe care am intitulat-o „Amintiri în cântecul cuvintelor”, un excurs autobiografic și, în parte, sentimental, carte făcând parte din ciclul „Cântecul cuvintelor”. Am scris ca nebunul, aveam acum alt tonus, eram mult-mult schimbat în bine. Aveam

Amintiri în cântec de cuvinte

---

poftă de scris, așa că nu m-am lăsat până n-am finalizat-o, în două caiete, fix în ziua de marți, 5 august 2014, ora 17:36, la Clinica O.R.L., Târgu-Mureș. M-a ajutat Tatăl ceresc și că am „înviat”, precum pasărea Phoenix!

Sfântul ritual

*Pe măsuța
din salonul doi
ce-mi fu
sălaş de îndreptare,
o sticlă oarecare
mă îmbia
să sorb din ea
apa sfințită
ce-mi fu adusă,
la patul de spital,
de sora mea
cea bună.*

*Cuvânt de rugăciune,
semnul crucii-l fac
și legământ
cu bunul Dumnezeu.
Apa sfințită
din sticla oarecare*

*îmi țin
de alinare.
Un prea sfânt
ritual am săvârșit,
și împăcat,
precum
pruncul alăptat,
mă-nchin Ție, Doamne,
bunul Dumnezeu!*

Târgu-Mureș,
13 august 2014

Prinos de recunoștință, cuvinte de mulțumire câte încap în sufletul meu, oamenilor în halate albe, albastre de la O.R.L., pentru tot ce au făcut omenește posibil pe drumul supraviețuirii prin vindecare.

În litera de tipar, nemurindu-le, transcriu numele medicilor: conf. univ. Mühlfoy Gheorghe, șeful secției, Constantin Florea, Lucia Muică, medicilor rezidenți Szász Orsolya, Barabás Marta, Csiszer Iren și Alexandra Câticioiu, asistentei șefă Monica Chiorean, asistentelor medicale Felicia Man, Sultănica Bârcea, Angelica Micu, Mariana Berca, Laura Pop, Carmen Moldovan, Aurelia Luca, Mihaela Călbureanu, Ana Mărginean, infirmierelor de secție și de oficiu (bucătărie) Hajdu Éva, Hoos Magda, Claudia Moni, Irina Cioban, Bodo Iren, Kiss Ilonka, îngrijitoarelor Aurora Sita, Kocsis Melinda, Bakó Ibolya și Brad Ilona.

Amintiri în cântec de cuvinte

Toți îmi vor rămâne și pe mai departe apropiați întru legământ de mult bine și sănătate. Doamna Nely, o blondă drăguță foc, și la propriu și la figurat, de la Oncologie, în 35 de zile, m-a urcat pe masa lungă din buncăr pentru tratament radioterapeutic. Cu multă și mare mulțumită! Dar...

- Domnu' Borda? Veniți. Încet.

Pe doamna Nely, printr-un intrând în coborâș ușor, o urmez în buncăr.

- Haideți. Așa, gata. Începem.

Stau nemișcat pe spate, mașinăria-i în funcțiune. Un țuit lung, de vreo 30 de secunde, urmat de ceva mișcător; un alt țuit, scurt; o zgâlțâitură ușoară ce o simți la spate, parcă ceva te îmboldește. Alte două țuitudini, una lungă, cealaltă scurtă, mai stai un pic și gata. Totul durează cinci minute. Vine doamna Nely care, de sus, din cabinet, vede ce se petrece jos. Coboară masa și...

- Pe mâine, la aceeași oră. La revedere!

Tot așa, din mâine în mâine, fără zilele de sâmbătă, duminică ori de sărbători legale, ajuns-am în ziua de joi, 14 august 2014, la finalul tratamentului de radioterapie, lungit pe durata a 35 de zile, și cu pauze datorate defectării aparaturii sofisticate și mult-mult solicitate. Doamna doctor Cornelia Togănel, medic primar radioterapie, șef secție, mi-a făcut hârtiile de ieșire din tratament, m-a „prelucrat” cu informații referitoare la ce am de făcut.

Cinci ieșiri peste hotarele țării noastre mi-au fost date a le face la viața mea. Le nominalizez în ordinea inversă efectuării lor. Două în Grecia, la Leptokaria, așezare dintre Muntele Olimp și Marea Egee, însoțitor fiindu-mi Mișu pescarul, invitați de Ilarie Gh. Opriș, președintele Asociației Artiștilor Plastici Mureș; una în Germania, alta în Italia, în ambele țări cu ședere timp de câte o lună de zile; și în Polonia, pe vremea comunismului. Despre vizita în țara leșilor, panilor polonezi scriu câteva impresii, drept amintire peste ani și ani.

În țara din nordul Europei am plecat prin chemare autenticată notarial, însoțit de Lucia, soția mea, și familia Erkedî - János și Livia - vecini de bloc, care aveau două fete gimnaste pe vremea când erau școlărițe. Școala Sportivă din Târgu-Mureș cu cea din orașul polonez Lublin erau în relații de colaborare. Mergeau la Lublin, pentru concursuri, elevii târgumureșeni, veneau în orașul de pe Mureș cei din așezarea urbană poloneză.

Făcându-se toate formele legale, fără pașaport însă, doar cu o hârtie de culoare galbenă, cu intrări-ieșiri din țările tranzitate - Ungaria, Cehoslovacia - deci vize, primită de la Miliția Târgu-Mureș, ne-am îmbarcat în autoturismul marca Moskvici 408, pe care-l conduceam având permis, și spre Polonia. În Ungaria ne-am oprit la Budapesta, unde am luat metroul și pe sub Dunăre am ajuns pe „Gellert hegy”, cu o frumoasă panoramă a Palatului și mai încolo, către insula

Margareta. Ne-am continuat drumul și un popas de odihnă, pentru înnoptare în orașelul Hatvan, cu un hotel-restaurant. De aici, a doua zi dimineața ne-am îndreptat spre Cehoslovacia. La graniță, am fost controlați la bagaje. Ofițerul de grăniceri ne-a spus că avem prea multe lucruri pentru patru persoane. Însă n-au mai fost multe întrucât i-am dat un pachet mic de țigări (12 buc.) „Litoral” și o ploscuță de cognac românesc.

Am trecut și peste graniță, și peste Munții Tatra, coborând la Zakopane, stațiune montană cu celebra trambulină mamut „Planika”, pentru sărituri cu schiurile. Poposim vreo 45 de minute, ne întâlnim cu o familie de bucureșteni care ne-au auzit vorbind românește; mâncăm în fugă și mai departe. Oprim și la Cracovia. Aici stăm mai mult, a meritat fiindcă am avut ce vedea. După-amiaza ajungem la Lublin, după vreo două mii și ceva de kilometri parcurși.

A, da, uitasem că la Kosice (Cehoslovacia), unde am înnoptat la un internat școlar, am intrat într-un local de alimentație publică să prânzim. Ceva coroane aveam, nu multe. Am comandat mâncarea și când să plătim, un bărbat de la masa vecină zice: „Rumanița, Ceausescu, Rumanița, no”. Auzind că vorbim românește, a achitat el nota de plată și, pur și simplu, elegant ne-a scos în stradă spunându-ne la revedere, care, evident, că n-a mai avut loc niciodată.

Revin la Lublin. Eram așteptați de profesorii Școlii Sportive, care ne-au dus în sala profesorală, unde, pe mese, era mâncare, băutură. Imediat, femeile ne-au luat la... rost. Am adus ce au comandat? Da, aveam la noi câte patru cămăși

de nylon (asta era moda atunci) de fabricație sârbească, care la noi erau câte vrei. După ce ne-au umplut cu zloți, s-a încins cheful. Noi le-am oferit gratis cognac și țigarete „Litoral”. Aveam la noi și doi litri de țuică de prune, adusă de la socru, de la Rușii-Munți. N-au băut atunci, ci a doua zi după-amiaza când ne-au invitat în tabără. O tabără școlară ca la noi, cu pionierii și sportivii lor. Praf s-au făcut bărbații, femeilor, toate blonde, trupeșe, le sclipeau ochii precum licuricii.

Aproape trei săptămâni am rămas la Lublin, noi fiind găzduiți de profesoara Nyna. Soțul ei a fost ofițer în Armata Poloniei, în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, luat prizonier de nemți, împreună cu alți zeci de ostași, fiind uciși în lagărul de la Maidanek. Acolo ne-a dus Nyna, să vedem ororile comise de fasciști. Și ne-a mai dus la castelele panilor polonezi, situate foarte aproape de granița Poloniei cu URSS. O zonă frumoasă, împădurită, amintind de măreția unui Sobieski sau Matașek. Vizită am făcut la Varșovia, fără doamna Nyna, la întoarcerea spre casă. Gazdă bună ne-a fost doamna Nyna, care era încă marcată de ceea ce i s-a întâmplat soțului, pe care ni l-a prezentat ca pe un brav oștean.

Revenind spre țară ne-am oprit ici-colo pentru alte cumpărături. Aveam atâția zloți că nu mai știam ce să facem cu ei. Portbagajul mașinii era full. Am cumpărat o bicicletă nouă-nouță, culoarea roșie, pe două roți pentru fiul nostru, care avea 4 ani. În parcare de la Zakopane, cu plată, i-am dat bătrânelului cu banderola roșie pe brațul stâng, 500 de

zloți. S-a uitat la mine, a îngânat ceva și i-am închis pumnul cu bancnota în mână. Mut a rămas, parcarea era vreo 40 de zloți. Mai aveam circa 1.000 de zloți. Din nou am înnoptat la Kosice, în același loc, fără să ni se ia niciun ban.

Dimineața la ora 7 am pornit-o spre țară. Ne-am oprit la Oradea, Cluj și Luduș. Exact la ora 18 eram în dreptul Combinatului de Îngrășăminte Chimice din Târgu-Mureș. Am chiuit de bucurie că am ajuns cu bine și sănătoși acasă la noi, la Târgu-Mureș, după atâta amar de drum. A fost experiența vieții mele în ale șofatului. Dețin permis de conducere, categoria B, din luna mai a anului 1966. Cu siguranță, sunt unul dintre cei mai vechi șoferi amatori din municipiul Târgu-Mureș.

Câte un pic din copilărie, adolescență și tinerețe le-am trăit pe vremea când mă numeam „râcean”, dar cu obârșii în satul „Cu cel mai albastru cer”, numit Beica de Sus. La Râciu, așezare tăiată în două de pârâul de câmpie Comlod, cu vărsare în râul Mureș, mi-a fost dat să am domiciliul o perioadă de timp, cam 11-12 ani; să fiu dascăl; artist amator, cu apariții în piese de teatru și în formații de dansuri populare. Pe vremea dascăliei, ca toți flăcăii, băteam satele din jur, ba în căutare de fete, ba la reuniuni dansante, de le zice baluri. La fete, nu fiindcă Râciul ducea lipsă de așa ceva. Nicidecum. Erau învățătoare, educatoare, profesoare suplinitoare care au

trecut Carpații, din Oltenia, și au găsit mediu prielnic de a munci și de a trăi în locurile acelea de deal și câmpie. Pe unde nu umblam cu prietenii, cu cei de seama mea. Când eram la Nima Râciului, Coasta Mare, Ulieș, Pusta, când la Pogăceaua ori Văleni. Mai mult o „tăiam” pe jos, înainte de lăsatul serii.

Aminteam de satul Văleni, aparținător comunei Pogăceaua. Din această așezare în linie cum se zice, mult mai

târziu, prin anii 2005, 2006, aveam să-l cunosc pe Grigore Nicușan. Întâmplător ne-am intersectat drumurile și amiciția nu s-a lăsat mult așteptată. De la început mi-a făcut o bună impresie acest bărbat cu părul negru și des-des, cu privire deschisă și față luminată de zâmbetul lui cuceritor. Repede aveam să aflu că

Grigore Nicușan, de loc din satul Văleni de Pogăceaua, astăzi trecut de 63 de ani, provine dintr-o familie cu 14 copii, născuți de mama Valeria.

Își face studiile și, după cursurile școlii elementare, pașii îl poartă la Sărmașu de Câmpie, unde deprinde tainele meseriei de sticlar suflător la țeavă, produse de artizanat. A învățat de la meșteri renumiți din Belu-Avrig, Mediaș, Tomești, Pădurea Neagră, Poiana Codrului. De la Sărmașu, prietenul Grigore ajunge la Târgu-Mureș, la Întreprinderea „Prodcomplex”, unde își desăvârșește pregătirea profesională. Perseverează, prinde curaj și izbânda este de partea lui.

Amintiri în cântec de cuvinte

Devine meșter sticlar, creator de frumuseți, proprietar al unei fabrici care realizează numai produse de artizanat, ele făcând obiectul comercializării, al expozițiilor și târgurilor de creație. Drag îmi este Gore Nicușan, om deschis la suflet, mărinimos. Mi-a fost aproape și atunci când am trecut printr-o grea încercare a vieții.

Când am aflat că o lucrare a lui Gore, numită „Vază festivă”, a fost răsplătită cu Premiul I la Expoziția sticlei și ceramicii de la București (1987), m-a cuprins bucuria, întreită, înzecită apoi și de faptul că opera lui a fost achiziționată de Muzeul de Artă al României, intrând în patrimoniul acestuia. Iată, încununarea talentului, pasiunii pentru un meșteșug al... focului!

Modest, cumpătat, Gore Nicușan, apropiat sufletului meu, poate fi mândru de ceea ce a reușit în viață. Dumnezeu să-i ocrotească familia, iar drumul să-i fie pavat cu alte reușite, sub semnul atotcuprinzător al luminii! Iată, alese amintiri ce revin mereu în gândul meu, despre un adevărat meșter sticlar. Unul cu aripi în suflet!

Peregrinând prin județ, mai în anii apropiati de cei de acum, pașii m-au condus și la casa familiei Radu și Margareta Ionașiu, mânat fiind de o anume curiozitate. O uliță dreaptă și largă până la un anumit loc, mă duce pe strada Morii. La numărul 28, o casă cu bambus la

poartă. O tufă de trestie de bambus ajunsă acolo prin osârdia soților Ionașiu, absolvenți ai Școlii de Arte din Târgu-Mureș, membrii ai Asociației Artiștilor Plastici Mureș. Casa lor era atunci când i-am trecut pragul un adevărat muzeu, un loc cu o bogată colecție. Trofee de vânătoare: cerb carpatin și lopătar, coarne de cerb și căprior, craniile de urs, lup, vulpe, pisică sălbatică, jder, nutrie, berbec, de cârțiță, colți de porc mistreț, ouă de păsări. Dar ce nu vezi în acea colecție: melci, pești de mare, dinți de rechin, scoici, monede, tablouri - pictură, grafică, sculptură. Ce mai, o colecție de zile mari.

Ca și cea a bunului meu prieten din Brâncovenești, Ioan Bândilă-Marceanu, cu obârșii sus, la Idicel Pădure. Mi-a zis Ionică: „M-am născut pe o postată de grâu în timp ce mama și bunica se aflau la secerat. M-au învelit într-o năframă și un șurț, mi-au pus în gură o motoașcă de mămăligă rece tăvăluită în miere de albine. M-au așezat la umbra unui alun și dragele mele au continuat seceratul. Abia apoi proaspăta mămică, fată de țăran simplu, mi-a dat pieptul dulce și demult așteptat”.

Așadar, alte amintiri, de nu se mai găte, cu cel care a devenit poet țăran, rapsod popular, taragotist, reporter BBC, agent publicitar la ROMPRES. Ionică al meu prieten, care

Amintiri în cântec de cuvinte

în urmă cu vreo șase ani mi-a târguit un caș mare din care soția Lucica a preparat o brânză de se întindea în mămăliga caldă, a fost slugă, cioban, muncitor forestier, agricultor, șofer, mecanic, lăcătuș, miner, dulgher, polițist, merceolog, tehnician, instructor de dansuri, instructor metodist, responsabil cultural, bibliotecar, impresar artistic, solist instrumentist, rapsod popular (of, de-l auzai cântând, fugeai mâncând pământul), prezentator de spectacole, realizator a patru filme documentare, fotograf, vânzător de ziare, salahor, organizator de turism, ziarist, cascador în filmul artistic „Bătăile pentru Roma”, editor al revistei particulare „Stâna”.

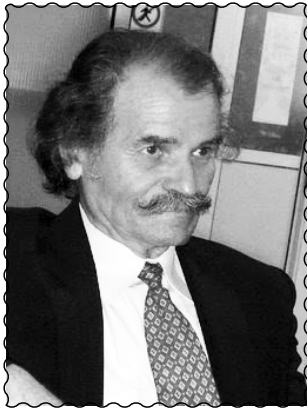
Poet, spirit boem, excelând prin diversitate, Ioan Bândilă-Marceanu i-a avut ca oaspeți în locuința sa pe Nadia Comăneci, Ion Dichiseanu, Puiu Călinescu, Alexandru Lulescu, Dan Culcer, Mihai Sin, Dumitru Fărcaș, Dan Spătaru, Lazăr Lădariu, Ilarie Gh. Opriș, Dimitrie Poptămaș, Constantin Zărnescu, Ioan Cristureanu, Valeria Peter-Predescu, Iosefini și, bineînțeles, pe mine, Dorin Borda, nu?

De o bună bucată de timp, Ionică și soția sa, blonda Dorina, locuiesc la Brâncovenești, în fața porții casei lor vezi un car mare de lemn, semn că gazdele sunt tare... bune! Când îl prinde nostalgia, Ionică mai trage câte o doină din taragoata lui dragă! Aduceri aminte cu oameni, locuri, fapte din trei zone diferite ale județului Mureș.

Plăcute, minunate aduceri aminte!

Ce bucurie poate fi mai de preț atunci când prietenii îți stau de-a dreapta, și la bine, și în situații neprielnice, fie ele și temporare. Păcat însă că această bucurie durează

doar atât cât să-ți lumineze sufletul în momentul producerii ei, că altfel se transformă repede-repede în simplă amintire. Iată, de pildă, colegul de breaslă, prietenul adevărat, „ostașul” neînfricat pe baricada slovei tipărite, Lazăr Lădariu, scrie despre cartea „Presa românească mureșeană (1910-1940)”, un eseu-prezentare, intitulat:

„Din somnul timpului spre lumina nemuririi”, publicat în ziarul „Cuvântul liber”, vineri, 16 iulie 2010, la doar șapte zile după ce am împlinit vârsta de 67 de ani. Ce fericită potrivire într-o realitate dată. Merită a cita numai trei fragmente din scrierea gazetarului, scriitorului, omului de cultură, președinte al Despărțământului Central Județean al ASTREI Mureș, Lazăr Lădariu, nu drept laudă, ci ca fapt împlinit prin vreme.

*„Aș așeza în capul gândurilor pe care încerc să le aștern despre această așteptată carte, o fermă convingere a mea. Încumetându-se să ne lase nouă și urmașilor cartea „Presa românească mureșeană (1910-1940)”, colegul de breaslă **Dorin Borda**, de sub pecețile vremii scoate din uitare aroma de foaie veche, îngălbenită, ca un vin vechi, situând-o*

Amintiri în cântec de cuvinte

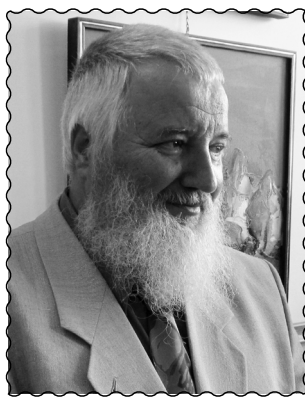
printre necesitățile prezentului. Un demers al întoarcerii spre anotimpuri parcă fermecate, într-o Transilvanie a fierberilor de dinainte și cea abia ieșită din valurile Primului Război Mondial. O Transilvanie a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, până în 1940, „borna” raptului rușinosului Diktat de la Viena... Colegul nostru de breaslă, Dorin Borda, spre îmbogățirea clipei și a aducerii aminte, adună, legându-le cu firul de aur al timpului, nume de publicații, pagini și idei „învechite în istoria catedralelor Transilvaniei”, ca sacră datoria față de înaintemergători. Cartea „**Presa românească mureșeană (1910-1940)**” constituie o invitație, de fapt, la studierea și înțelegerea semnificațiilor unui nobil demers. O trudă de a scoate din somnul timpului spre lumina nemuririi, a unor pagini ale dăinuirii, plecând de la convingerea că noi, ființe lăsate de Dumnezeu, suntem trecători și muritori. Cartea, însă, rămâne!”. Ş-apoi vine altă scriere dintr-un alt an, tot cu soț: 2014. „Prin cartea de față, frumos și inspirat purtând titlul „**Vibrații de culoare în cântecul cuvintelor**” - spune Lazăr Lădariu - cronicarul plastic Dorin Borda vine, prin tot ce a adunat, cu trudă și răbdare, între copertile ei, să contrazică spusa: recunoașterea meritelor unor oameni este o floare rară!... Cu o desăvârșită și cunoscută disciplină deprinsă în mulți ani ai meseriei de gazetar, atras, ca un magnet, de arta frumosului, Dorin Borda surprinde în paginile cărții, așa cum a făcut-o și în cele ale cotidianului „Cuvântul liber”, frământările, neliniștile artistice ale ființei

Dorin Borda

noastre omenești, înclinată spre frumos și trainic... Cu ochiul iscoditor, însetat de frumos, Dorin Borda ne poartă prin lumea fabuloasă a inspirației și a culorii, a alesului artistic. Cu măsură și decență, autorul nu acordă certificate de validare, ci, printr-o trăire de vibrație sufletească, cu har, talent și pasiune, statornic admirator, Dorin Borda își materializează o muncă fructuoasă dedicată frumosului trainic”.

Scurte aprecieri, esențializate prin idei-forță, ale lui Lazăr Lădariu vizavi de cartea citată (458 de pagini cu foto color), care conține scrieri din perioada anilor 1997-2014.

La rândul lui, artistul plastic profesionist, muzeograful

expert, prof. Vasile Mureșan, scrie că „jurnalistul Dorin Borda a nemurit prin slova sa luminoasă momente memorabile din viața artiștilor târgumureșeni, mureșeni în general, și nu numai, nemurindu-se la rândul său prin gestul luminos... În scrierile sale, artistul a descris cu mult talent natura, sufletul și spiritul artiștilor și operelor lor, motiv pentru care îi mulțumim prietenului și colegului nostru, Dorin Borda, și îi dorim din suflet sănătate multă, putere, pentru a-și continua cântecul cuvintelor”.

Într-adevăr, fapt împlinit, el continuă în cartea aceasta cu tematică autobiografică și sentimentală! Este a doua din ciclul „Cântecul cuvintelor”.

Gerar 2012, ziua a 23-a. Din balconul apartamentului 22, strada Înfrățirii nr. 2, Târgu-Mureș, priveam furnicarul de afară - oameni, autovehicule. Fulguia ușor. Fulgii de nea se topeau repede pe caldarâmul circulat ziua în amiaza mare.

În capătul de jos al Bulevardului Pandurilor, la intersecția B-dul „1 Decembrie 1918” cu strada Înfrățirii, maiestuos se înfățișează privirii, de la etajul 6, Catedrala Ortodoxă în hramul „Învierea Domnului”, păstorită de preoții Vasile Citirigă și Ioan Pintilie.

O construcție monumentală, un lăcaș sfânt al Domnului la care se lucrează în interior pentru realizarea picturilor. Stau și îmi aduc aminte că într-o bună zi, cu Mircea Uifălean, fost cântăreț în străină, și aici, la „Învierea Domnului”, și la catedrala Mare din centrul Târgu-Mureșului, eram la subsol, unde la început se oficiau slujbele, inclusiv Liturghia duminicală. „Hai, Dorine, să bem câte un pahar cu vin”. N-a fost numai unul, ci vreo patru.

Stând și contemplând panorama cartierului Tudor Vladimirescu, cea dinspre Oficiul Poștal nr. 9, numaidecât m-a „fulgerat” muza și, repede-repede, în camera mijlocie a

apartamentului, unde aveam și masa de lucru în ale scrisului, cititului. Cu foaia albă de hârtie în față și pixul în mână, am notat versurile:

*Zăpezile
m-au copleșit
cu amintirile
copilăriei.
Trecut-am
prin troiene
de vise adunate
la cumpăna anilor.*

*Ș-apoi, încet-încet,
limpezimea cerului
m-a străfulgerat.
Vai, iarăși, amintirile.*

*Amintiri, amintiri
trecute prin mireasma
florilor de mai.
Albe, albe...*

Poezia am intitulat-o „Amintiri, amintiri”, datată 23 ianuarie 2012, poezie care vede acum lumina tiparului. Nepublicată a rămas o altă poezie scrisă în localitatea Leptokaria (Grecia), pe data de 5 iunie 2009.

Amintiri în cântec de cuvinte

În așezarea grecească situată între Marea Egee și Muntele Olimp, m-am aflat în două rânduri, însoțind grupuri de pictori, membrii ai Asociației Artiștilor Plastici Mureș, președinte Ilarie Gh. Opriș, mentor spiritual, și nu numai atât, profesionistul Vasile Mureșan. Având camera alăturată cu cea în care se odihnea poeta Anișoara Drăghici-Munteanu, din Sighișoara, împreună cu poeta-țărăncă Rafila Moldovan, din Idicel Pădure, stând în balcon, ce ne-am zis: „Hai la o «jocă» de-a poezia”. Bucurie mare și... la lucru. Cum de felul meu eram mai sprinten, am sfârșit primul „jocul” și mi-a ieșit poezia „Cărare de stele”:

*Urmele mele,
cărare de stele
oglindite
în albastru
de Mare Egee.
Calc sfios
printre chiparoși
și mă cufund
în adânc de gând
sub Templu
legendar de
Olimp.
Tălpile-mi ard
călcând pietre*

de un alb lucitor.

Albastru marin

îmi e cerul

în care mă pierd,

precum liniștea

Meteorei.

De pe plajă, care era aproape tare de hotelul în care ne-am cazat, am cules pietre de un alb lucitor. Pe una dintre ele, mai mărișoară și mai plată, am scris această poezie, piatră pe care o păstrez ca dulce amintire din țara legendarului Alexandru Macedon, cetatea construită, la Thesaloniki (Salonic), de tatăl său, am vizitat-o. Mai am și o poezie care se intitulează chiar așa, „Thesaloniki”, scrisă tot în acea perioadă a sejurului petrecut la Leptokaria.

Inconfundabilă rămâne prietenia mea cu Romeo Soare, începută pe vremea când era agent publicitar la „Cuvântul liber”. El, singur, își redacta articolele și le punea în macheta ziarului, numai bune de tipărit. Am fost cel care i-am publicat două-trei capitole din cel dintâi roman al său, intitulat „Babel”.

A scris 50 de cărți, una singură de poezie, două de teatru, romane de psihopedagogie, de caricatură. Romeo Soare

Amintiri în cântec de cuvinte

figurează în „Guinness Book” cu cea mai lungă caricatură realizată vreodată, „întinsă” pe vreo 500 de metri!

Emblematic de-a dreptul, picante rămân deplasările noastre la Vatra Dornei, de unde, după două zile, ne-am întors acasă cu 300.000 de lei, bani peșin, pentru mare publicitate. Atunci era o sumă... amețitoare, obținută doar dintr-o singură unitate economică cu cinci directori, cu care am mâncat, chefuit la Tihuța, la „Dracula”, restaurant și hotel. Apoi, la Zalău, unde am legat prietenie cu dr. Ciobanca, jurist Mirișanu, procurorul șef al Sălajului, ba chiar cu primarul capitalei de județ, pe care l-am „prins” în chiar ziua lui de naștere.

Ce a urmat, n-are rost să povestesc, doar atât că seara am ajuns acasă la procurorul șef. Altă mâncare, alte povești și ceea ce trebuia. Romeo, eu și Vasile Brai, șoferul, eram cazați la dr. Ciobanca, un zdrachon de om, în comparație cu minunata, atenta lui soție, care ne-a pregătit vreo șapte sortimente de mâncare. Spre orele serii, ne-am pomenit acolo cu vizita președintelui Consiliul Județean Sălaj, cu care ne-am întreținut cordial vreo două ore.

A doua zi, după ce doctorul Ciobanca și-a isprăvit lucrul său la Spital, unde era medic primar - șef de secție, iar noi am mai luat bani pentru mare publicitate, ne-am dus la grotă. Ce-am văzut? Într-adevăr, o grotă săpată pe un povârniș de lut-lut, în

formă de litera „L”, la cotul ei fiind un puț plin cu apă. Față de căldura de afară, în grotă era o răcoare binefăcătoare. În partea opusă a grotii, mai înaltă decât un stat de om, butoaie din lemn, cu cepuri fiecare, de la cel mai mic până la cel mai mare. Am numărat vreo 20. Erau pline cu țuică de Zalău. În principal, cu țuică.

- Dragii mei, nu bem țuică, o gustăm doar. Câte două păhărele, uite ca astea mici, ajung fiindcă odată ieșiți afară, în căldură o pățim. Bem vin cu apă minerală. Vă dau eu țuică să duceți cu voi la Târgu-Mureș, ne-a pus în temă gazda noastră. Așa s-au petrecut lucrurile. În portbagajul autoturismului Volkswagen Passat, a lui Romeo, am încărcat 60 de litri de țuică, cu atât ne-a cadorisit dr. Ciobanca. Pe unde n-am umblat o vreme cu Romeo, întotdeauna cu folos, eu bucuros că am cunoscut locuri neumblate, oameni. Județul Mureș l-am bătut, străbătut în lung și-n lat. Și a venit ceea ce nu trebuia să se întâmple. Romeo a fost, din nou, internat, la dr. Bud, Spitalul Clinic de Urgență Mureș. A treia zi trecută de la internare, îmi telefonează Romeo, avea o voce plângăreță:

- Dorine, eu mor...

- Ei, ce-ți veni, gândește pozitiv, ai în lucru romanul...

- Mor, Dorine, mor, nu mai rezist!

A închis telefonul. Pe loc, imediat am gândit ce cumplit trebuia să fi fost pentru Romeo, reflectând chiar și câteva clipe asupra morții. Paralizant!

Mă pregăteam să merg în vizită după-amiaza. Am vorbit cu mama lui Romeo și mi-a recomandat să nu merg fiindcă

l-au introdus la reanimare. Și apoi, vestea tristă a venit pe neașteptate. Eram în redacție. Îmi sună telefonul:

- Domnu' Dorin, a murit tata!

- Când?

- Azi dimineață, la ora 7. Am să vă caut la redacție.

Convorbirea am avut-o cu fiul lui, Adi, din a doua căsătorie, el mi-a dat vestea care m-a uluit. Nu-mi venea să cred! Cu nici șase zile înainte ne beam cafeaua la „Junona”, bar situat pe B-dul Pandurilor, în apropierea Oficiului Poștal nr. 9. Așa s-a sfârșit viața lui Romeo Soare, un om tumultuos, și apreciat, și contestat, mai ales prin firea lui vulcanică, un om cu o experiență de viață unică în felul ei. Familiei i-a oferit tot ceea ce se putea din punct de vedere material și financiar, și? Cu muzeul lui, numit al Soarelui, din Sângeorgiu de Mureș (astăzi nimic din el, nici măcar amintirea, soția Mia l-a desființat), a încercat să mai facă un pas spre celebritate. Drept recunoștință, anul acesta, 2014, cu prilejul altei ediții a „Zilelor sângeorzene”, Primăria și Consiliul Local i-au conferit lui Romeo Soare titlul de „Cetățean de onoare” post-mortem al comunei Sângeorgiu de Mureș. La festivitatea din curtea Școlii Gimnaziale „Sfântu Gheorghe” au fost prezenți soția, fiica, mama, sora lui Romeo Soare, prof.univ.dr. Ioan Nicolaescu, publicistul Ilarie Gh. Opriș, eu, Dorin Borda, care, In memoriam, în coloane ziarului „Cuvântul liber”, i-am dedicat un articol adecvat momentului. Iată că, acum când lucrez la această carte, îl mai nemuresc încă o dată, pe dragul meu prieten, Romeo Soare. Fie-i țărâna ușoară!

*A*m început această scriere prin invocarea unui prim mit al românilor. Ceva mai încolo a urmat al doilea, și spre finalul ei, al treilea. Nu mi-am impus acest lucru, nici că m-am gândit la așa ceva. Mi-a ieșit, pur și simplu. Este vorba de nașterea, botezul și moartea. În cazul dat, vorba fiind de ivirea mea pe lume, udatul cu apă sfințită în lăcașul Domnului și trecerea în eternitate a lui Romeo Soare.

Și-mi permit să închei acest excurs autobiograf și, în parte, sentimental, cu:

*În viața de apoi, fi-voi
tăcere, umbră, amintire,
nemurire!*

Târgu-Mureș,
marți, 5 august 2014.

ADDENDA

Ca o adăugire la amintirile ce s-au abătut potop peste viața mea, nostalgic mă gândesc la timpul în care am pus o jumătate de secol deoparte și l-am sărbătorit având alături familia, frați, părinți și câțiva prieteni. A fost o dată, că de n-ar fi fost nu mi-aș fi adus aminte!

Iată, sosit-a vremea unei alte sărbători, prilejuită de zi de naștere. Cea a fiului, unicului băiat, Dorin Dănuț Borda, pe care l-am cinstit la împlinirea a 49 de ani, la casa lui din comuna Sângeorgiu de Mureș.

O zi frumoasă de sâmbătă, 16 august 2014, zi în care i-a avut de-a dreapta pe Gabriela Silvia, soția, fiii Darius și David, socrii Gavril și Silvia Moldovan, din Cuci, verișoara lui, Camelia Teodora Someșan, nașii de cununie Marius și Dorina Trif, Viorel și Claudia Mărginean, cu fetele Ștefana și Ancuța, Cecilia Petrovan, Adriana și Valeriu Soare, Relu și Mirela Pîrvu, Delia și Teo Tătar, Éva și Dode Tătar. S-a povestit, mâncat, băut. Ce mai, ospăț în toată regula, petrecere liniștită până spre orele nopții.

Scurtul moment poetic, cu versuri scrise la nimereală de tatăl sărbătoritului și citite de Camelia Someșan, a însoțit sărbătoarea de „49 de carate” dedicată fiului meu, Dănuț.

„*La aniversară*” am intitulat parodia și serioasă, și hazlie, pe care o redau în paginile acestei cărți, drept amintire peste ani și ani:

*Într-o seară înstelată,
cândva, așa, deodată,
un făt... Frumos
pe lume se arată.
Blond, blond.
Da de unde,
că n-aveai ce tunde.
Priviți,
e cel din fața
dumneavoastră.
Dorin Dănuț, drăguțul.
Nu se știe cum,
ba prea bine
se știe cum cresc.
Din țâță supt-a
lapte de prea
bună mamă.
Avu parte
de-o creștere aleasă*

Amintiri în cântec de cuvinte

---

*într-o casă
cu oameni de... înaltă clasă.
În clasă fu și el,
la Generală patru,
în a opta, la „Papiu”
îi fu pofta.
Pofta ce-au poftit-o
mama Luci și Dorin bărbatu’.
Chin pe el,
Dănuț, săracul,
zilnic cu sculatu’.
Din Libertății,
în libertate de acțiune,
ajunge absolvinte
cu pecetea de maturitate
în frunte.
Ș-apoi, studinte.
La Timișoara, pe Bega,
îl cunosc pe „Traian Vuia”.
Și-n ani de Poli
mai învăță și-n dodii.
Trecu cu bine, în fine,
printre „Furcile Caudine”.
Și-acum la ceas
de sărbătoare,
într-o zi cu soare,*

*cu prieteni,
nu orișicare,
„La mulți ani!”, baroane
și urarea „La mai mare”,
căci, precis, în curând,
Marea Neagră vei vedea
împreună cu draga
familia ta.
Cip, cirip,
O păsărică mică
mi-a șoptit
aiastă poiezică.
Tai, tai,
te pupă Dorinică!*

Sângeorgiu de Mureș,
16 august 2014

Așa a fost să fie...

Cuptor 1943, cum este numită în popor luna iulie, mi-a încălzit și luminat intrarea în lumea aceasta pământeană. Era ziua a 9-a, miercurea, pe la ora 20, când în Familia Borda - Dumitru și Ana - din satul Beica de Sus, comuna Beica de Jos, județul Mureș, se năștea primul băiat, după trei fete. Tatăl meu era în culmea fericirii, „nebun” de tot, cum îmi spuneau, mai târziu, mama și bunica Carolina. Am crescut alături de Florina, a doua în ordinea nașterii, după Doina și Minerva, care s-au prăpădit de mici. Fratele Ioan a venit la rând, la doi ani în urma mea, apoi, prin 1950, septembrie 20, familia s-a îmbogățit cu încă un băiat, Mircea. Deci, trei fete și trei băieți a adus pe lume mama Anica.

Parte a copilăriei mi-am petrecut-o la bunicii din partea mamei, eu fiind născut în orașul Reghin; la Urmenișu de Câmpie (astăzi arondat județului Bistrița-Năsăud) și Râciu, așezări în care, rând pe rând, fusese mutat tata cu serviciul, el fiind de meserie notarăș (secretar de Sfat popular). Scrisul și cititul le-am învățat la școala din Urmeniș, unde am fost elev până în clasa a IV-a și un trimestru, ultimul parcurgându-l la unitatea de învățământ preuniversitar din comuna Râciu, aflată la 25 kilometri de Târgu-Mureș.

Absolvent de școală primară fiind, tata m-a dus la Târgu-Mureș, la Liceul de Băieți „Al. Papiu Ilarian”, unde

m-a înscris în clasa a V-a. Elev internist. Aici, la cel dintâi liceu românesc de pe Valea Superioară a Mureșului, înființat în anul 1919, mi-am luat diploma de maturitate, în anul 1961. Așa se numea pe atunci. Un an de învățământ (1961-1962) am fost profesor suplinitor la școala din Râciu, la elevii aceștia predând caligrafia, geografia, istoria și educația fizică, vorba fiind de cei din clasele a V-a și a VI-a.

Prin forța împrejurărilor, favorabile de altfel în cazul meu, am luat drumul Bucureștiului și, în urma susținerii examenelor, am devenit elev al Școlii Tehnice de Activiști Culturali, secția biblioteconomie, cu durata de doi ani. Repartiție ministerială am primit pentru un post la Biblioteca Regiunii Autonome Maghiare. La instituția de lectură publică am funcționat în perioada anilor 1964-1972, din august până în septembrie. În vara lui 1972 am susținut examene la Facultatea de Ziaristică din București, cursuri de zi, pe care le-am promovat cu bine. August 1975, ziua a 29-a, atunci am intrat în colectivul redacțional al ziarului „Steaua roșie”, ca redactor.

De atunci și până în zilele de astăzi, târgumureșean am devenit, scriind, scriind mereu și mereu în coloanele cotidienele „Steaua roșie” și „Cuvântul liber”, gazetă care i-a urmat primei menționate. Iată s-au împlinit 39 de ani de gazetărie, meserie onorată prin mii, zeci de mii de articole, informații, note, reportaje, interviuri, anchete, foiletoane. Trei sute dintre acestea, exclusiv cu tematică culturală, au fost selectate și adunate între coperti de carte, intitulată „**Vibrații**

de culoare în cântecul cuvintelor” (Editura Veritas, 2014). Anterior acestei scrieri voluminoase (458 de pagini cu foto alb-negru și color), am „îndrăznit” a scrie poezii, care au văzut lumina tiparului în volumele „**Magia clipei**” și „**Necuprinsul gândului**”, ambele editate în anul 2009; o carte-document, intitulată „**Presa românească mureșeană. 1910-1940**”. Coautor sunt la cartea „**Dascăli mureșeni**”, volumele I-VII, a cărții „**Galaxia valorilor**”, a două monografii: satele Deda și Lunca Bradului, situate în defileul montan Toplița-Deda, a altor cărți precum „**Directorii Papiului**”, „**Dascălii Papiului**”.

Cartea aceasta este al cincilea „copil” al meu, pe care-l port cu drag în suflet de multă vreme, și iată că, în anul de grație 2014, s-a născut prin voia bunului Dumnezeu. Am avut colaborări la alte publicații periodice, inclusiv la „Tribuna” Clujului și revista literară „Mihai Eminescu”, Sydney (Australia); am prefațat cărți, am scris postfețe ori alte texte așezate pe coperta a IV-a a unor volume de-ale prietenilor.

În plan personal, familial? Aproape 50 de ani am conviețuit cu Rafila Borda (născută la Rușii-Munți) Lucicuța, cum îi spuneam, cu care am un fiu, Dorin Dănuț, inginer. Împreună cu profesoara Gabriela Silvia (născută Moldovan), au doi fii: Darius și David, care-mi sunt dragi ca lumina ochilor.

În rest, „Viața ca o pradă”, ca să pomenesc titlul unui roman al lui Marin Preda, și amintiri, amintiri ...

CUPRINS

Predoslovie.....	5
Cuvânt înainte	7
Amintiri în cântec de cuvinte.....	9
Addenda	185
Așa a fost să fie... ..	189
De același autor.....	193

De același autor

